

„Търговска банка Д“ АД

**Консолидиран доклад за дейността
и декларация за корпоративно
управление на групата**

Доклад на независимите одитори

**Консолидиран годишен
финансов отчет**

**към 31 декември 2017 година
в съответствие с МСФО**

Надзорен съвет:

Фуат Гювен
Бахатин Гюрбюз
Валери Борисов Борисов

Управителен съвет:

Анна Иванова Аспарухова
Мартин Емилов Ганчев
Пламен Иванов Дерменджиев
Валентина Димитрова Борисова
Захари Димитров Алипиев

Изпълнителни директори:

Анна Иванова Аспарухова
Мартин Емилов Ганчев

**Ръководител отдел Финансова отчетност
и ВРИД Директор дирекция планиране,
контрол и финансова отчетност:**

Милена Дунева

Главен счетоводител:

Мариела Пейкова

**Директор дирекция правна и главен
юрисконсулт:**

Теодора Матеева

Адрес на управление:

гр. София
бул. „Ген. Тотлебен” № 8

Одитори:

АФА ООД

БЕЙКЪР ТИЛИ КЛИТУ И ПАРТНЬОРИ ООД

Съдържание:

1. ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА И ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВЛЕНИЕ	52 страници
2. ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИТЕ ОДИТОРИ	8 страници
3. КОНСОЛИДИРАН ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ	95 страници

„Търговска банка Д“ АД

**Доклад за дейността
и декларация за корпоративно
управление на банковата група
за 2017 г.**

КОНСОЛИДИРАН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА

И

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВЛЕНИЕ

НА

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д

за 2017 г.

Март 2018

I. Профил на групата

Група Търговска банка Д (Групата) включва дружеството майка (Търговска банка Д АД) и нейните дъщерни дружества. Данни за дружествата от Групата са представени по-долу:

Дружество - майка

Търговска Банка Д АД е акционерно дружество, притежаващо универсален банков лиценз за извършване на банкова дейност на територията на страната и на сделки в чужбина.

Основната дейност на банката през 2017 г. е свързана с привличане на депозити от клиенти, предоставяне на кредити на бизнес клиенти и граждани, обслужване на разплащания на клиенти в страната и в чужбина, сделки с ценни книжа, извършване на репо-сделки на междубанковия пазар, сделки с чуждестранна валута, издаване на акредитиви и гаранции и други финансови услуги в България.

Дъщерни дружества

Д Застрахователен Брокер ЕООД

През 2013 г. Търговска Банка Д АД придоби 100 % от дружествените дялове на еднолично дружество с ограничена отговорност Виза Консулт ЕООД. Дружеството майка е направило промени в търговското му наименование на Д Застрахователен брокер ЕООД и адреса на управление гр. София, р-н Красно село, бул. Ген. Тотлебен №8. Дружеството е с предмет на дейност: застрахователен брокер, осъществяване на посредничество по възлагане при сключване на застрахователни и презастрахователни договори и свързаните с тях консултантски услуги.

Д Имоти ЕООД

Дружеството е учредено през месец октомври 2013 г. от Търговска банка Д АД. Същото е със седалище и адрес на управление гр. София, р-н Красно село, бул. Ген. Тотлебен №8. Предметът на дейност включва покупко-продажби на недвижими имоти, проектиране, обзавеждане строеж на недвижими имоти с цел продажба, отдаване под наем. Към 31 декември 2017 г. дружеството е с акционерен капитал от 10 х. лв. В края на 2017 г., Търговска Банка Д е извършила плащане, свързано с увеличение на основния капитал на дъщерното дружество в размер на 4.09 млн. лв., който капитал към 31.12.2017 г. все още не е бил регистриран в Търговския регистър.

Д Лизинг ЕАД

„Д Лизинг“ ЕАД е създадено през 2014 г. и е регистрирано като финансова институция с пълен лиценз от БНБ. Д ЛИЗИНГ ЕАД е учредено като акционерно

дружество с едноличен собственик на капитала ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД. Към 31 декември 2017 г. дружеството е с акционерен капитал от 1.2 млн. лева.

1. Управление на групата

Към 31.12.2017 г. капиталът на дружеството-майка е собственост на г-н Фуат Гювен, който притежава пряко 66,7 % от капитала, а останалите 33,3 % - чрез компанията ФОРТЕРА АД с ЕИК 175194303.

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД има двустепенна система на управление с Надзорен и Управителен съвети. Надзорният съвет (НС) избира членовете на Управителния съвет (УС), одобрява овластяването на изпълнителни членове - Изпълнителни директори, и определя възнаграждението на членовете на УС.

Към 31 декември 2017 г. Надзорният съвет на дружеството-майка е в състав:

- Фуат Гювен – Председател на НС;
- Бахатин Гюрбюз – член на НС;
- Валери Борисов Борисов – член на НС.

Към 31 декември 2017 г. съставът на Управителния съвет е:

- Анна Иванова Аспарухова – Председател на УС и Изпълнителен директор;
- Мартин Емилов Ганчев - Член на УС и Изпълнителен директор;
- Пламен Иванов Дерменджиев – Член на УС;
- Валентина Димитрова Борисова – Член на УС;
- Захари Димитров Алипиев – Член на УС.

2. Настъпили промени в управлението и по регистрацията на дружеството-майка през 2017 г.

През периода 01.01.2017 год. – 31.12.2017 год. са извършени промени в управлението и по регистрацията на Банката, както следва:

С решение на Надзорния съвет на ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД от 28.09.2017 г. са избрани двама нови членове на Управителния съвет на ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД – Валентина Димитрова Борисова и Захари Димитров Алипиев. Същите са вписани в АВ – Търговски регистър по партидата на банката на 08.11.2017 г.

С решение на Общото събрание на акционерите на ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД от 01.12.2017 г. г-жа Емел Гювен е освободена от длъжността „Член на Надзорния съвет на ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД“ и за член на Надзорния съвет е избран г-н Фуат Гювен.

Тези обстоятелства са вписани в АВ – Търговски регистър по партидата на банката на 29.12.2017 г. С решение на Надзорния съвет от 29.12.2017 г. г-н Фуат Гювен е избран за Председател на Надзорния съвет на дружеството-майка.

3. Информация за лицата, управляващи и представляващи дружеството-майка

Към 31.12.2017 г. Банката има двама изпълнителни директори и петима членове на Управителния съвет:

- г-жа Анна Иванова Аспарухова – Председател на Управителния съвет и Изпълнителен директор;
- г-н Мартин Емилов Ганчев – Член на Управителния съвет и Изпълнителен директор;
- г-н Пламен Иванов Дерменджиев – Член на Управителния съвет;
- г-жа Валентина Димитрова Борисова – Член на УС;
- г-н Захари Димитров Алипиев – Член на УС.

Съгласно изискванията на Закона за кредитните институции, разпоредбите на Устава на “Търговска банка Д” АД и търговската регистрация на дружеството, банката се представлява от всички членове на УС колективно или заедно от двама изпълнителни директори.

Изпълнителните директори и членовете на УС нямат участие в акционерния капитал на Банката.

4. Настъпили промени в управлението и по регистрацията на дъщерните компании през 2017 г.

През периода 01.01.2017 год. – 31.12.2017 год. са извършени промени в управлението и по регистрацията на Банката Д Застрахователен брокер ЕООД, както следва:

С решение от 08.01.2018 е освободен управителят Милена Росенова Михайлова и избрана за нов управител Десислава Бориславова Спасова. Промяната е вписана в Търговския регистър на 31.01.2018 г.

5. Информация за лицата, управляващи и представляващи дъщерните компании

Десислава Бориславова Спасова – управител на Д Застрахователен брокер ЕООД – дъщерно дружество на банката;

Катерина Христова Христова - управител на Д имоти ЕООД – дъщерно дружество на банката;

Ивайло Георгиев Иванов - председател на Съвета на директорите на Д Лизинг ЕАД – дъщерно дружество на банката;

Виктория Любомирова Невенчина - член на Съвета на директорите на Д Лизинг ЕАД – дъщерно дружество на банката;

Зорка Йорданова Самоковлийска - член на Съвета на директорите на Д Лизинг ЕАД – дъщерно дружество на банката.

През 2017 г. няма сключени договори по чл. 240 б от Търговския закон.

6. Информация по чл. 39 т.5 и т.6 от Закона за счетоводството и чл. 187д и чл. 247 от Търговския закон

1.1 По чл. 39 т.5 – не е приложимо;

1.2 по чл. 187д – не е приложимо;

5.3 по чл. 247, ал. 2:

- т. 1 - Възнагражденията, получени общо през 2017 г. от членовете на НС и УС на Банката и управляващите и представляващите дъщерните дружества са в размер на 1,395 хил. лева.
- т. 2 - Няма такива сделки през 2017 год.;
- т. 3 - Не съществуват ограничения на правата на членовете на съветите да придобиват акции и облигации на дружеството (Банката);
- т. 4 – По наше най-добро знание участията на членовете на НС и УС на Банката като неограничено отговорни съдружници, притежаването на повече от 25 % от капитала на други дружества, както и участието им в управлението на други дружества или кооперации като прокуристи, управители или членове на съвети са:

Валери Борисов Борисов – Член на НС (за периода от 01.01.2017 до 31.12.2017 г.):

1. Елкабел АД, ЕИК 102008573 – Член на Надзорния съвет;

2. Адвокатско дружество "Борисов и Борисов", БУЛСТАТ 175640079 – управляващ;

3. Интерюс ООД, ЕИК 831644428 – съдружник с дял в капитала повече от 25 %.

Емел Гювен – Член на НС (за периода от 01.01.2017 до 29.12.2017 г.):

1. Варна мода, ЕИК 121063663 – Член на Съвета на директорите;
2. Елкабел АД, ЕИК 102008573 – Член на Надзорния съвет;
3. Гама Инвест АД, ЕИК 831283821 – Член на Съвета на директорите;
4. Алфа Дери Конфексион Туризъм, Турция – Член на Съвета на директорите.

Фуат Гювен – Член на НС, избран за Председател на НС (за периода от 29.12.2017 г. до 31.12.2017 г.):

1. Фортера АД, ЕИК 175194303, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала, Председател на Съвета на директорите и Изпълнителен директор;
2. Гама Инвест АД, ЕИК 831283821, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала чрез «БРАТЯ ВАСИЛЕВИ» ООД, Председател на Съвета на директорите и Изпълнителен директор;
3. Елкабел АД, ЕИК 102008573, гр. Бургас, ул. «Одрин» № 15 - акционер с около 95 % участие в капитала и Председател на Надзорния съвет;
4. Аидатур АД, ЕИК 836143710, гр. Хасково, пл. «Атлантически» № 1 – член на Съвета на директорите и Изпълнителен директор, краен собственик на капитала;
5. Варна мода АД, ЕИК 121063663, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – Председател на Съвета на директорите и Изпълнителен директор, краен собственик на капитала;
6. ЕТ Магазин Шипка Фуат Гювен, Република Турция, вкл. чрез място на стопанска дейност в Република България;
7. Емелда Дери Ве Текстил Санай Дъш Тиджарет Лимитид Ширкети, Република Турция, вкл. чрез място на стопанска дейност в Република България, рег. № на Търговска камара, Истанбул 281 558 – 229 140, Истанбул, Зейтинбурну, Казлъчешме, Демирхане Джаддеси, Бешкардешлер Сок 8-10 – мажоритарен съдружник и управител;
8. Магазин Шипка Фуат Гювен ООД, ЕИК 175205415, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – действителен /краен/ собственик на капитала чрез ЕТ «Магазин Шипка – Фуат Гювен», Турция и чрез «ФОРТЕРА» АД, както и управител;

9. Емелда ЕООД, ЕИК 175205365 гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала и управител;
10. Тракия 97 ЕООД, ЕИК 126073031, гр. Свиленград, кв. Гарата, Свободна безмитна зона – едноличен собственик на капитала и управител;
11. Стил 93 ООД, ЕИК 831303003, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала чрез «БРАТЯ ВАСИЛЕВИ» ООД и управител;
12. Елефорс ООД, ЕИК 131237742, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 - краен собственик на капитала чрез «БРАТЯ ВАСИЛЕВИ» ООД и управител;
13. Кърджали-Табак АД, ЕИК 108024351, гр. Кърджали, ул. „Републиканска“ № 1– косвено акционерно участие чрез Аидатур АД, член на Съвета на директорите и Изпълнителен директор;
14. ШИПКА-ФУАТ-ГЮВЕН-ВАРНА ООД, ЕИК 000100591, гр. Варна, к.к. СВ.СВ.Константин и Елена, Търговски център обособена част от СВ.СВ.Константин и Елена АД - краен собственик на капитала чрез «БРАТЯ ВАСИЛЕВИ» ООД и управител;
15. Свиленград-Газ АД, ЕИК 200462966, гр. Свиленград, пл. Свилен, х-л Свилен, ет. 1, ап. 2 – мажоритарен акционер;
16. Елкабел – Ко ЕООД /в ликвидация/, ЕИК 102208556, гр. Бургас, ул. «Одрин» № 15 – косвено дялово участие чрез Елкабел АД;
17. Свиленград Газ Сервиз ЕООД, ЕИК 201025058, гр. Свиленград, пл. Свилен, х-л Свилен, ет. 1, ап. 2 – едноличен собственик на капитала и управител;
18. БРАТЯ ВАСИЛЕВИ ООД, ЕИК 010752510, гр. София, район Изгрев, бул. Щерю Атанасов № 5 – собственик на капитала – лично и чрез Ле Рой Ентърпрайсиз Лимитед, Лондон, Обединено Кралство Великобритания и Северна Ирландия и управител на дружеството;
19. Елкабел Кипър Лимасол АД, Кипър;
20. „Алфа Дери Конфексион Туризъм“, Турция, регистрирано в търговския регистър на Република Турция, Турция, град Истанбул, кв. Зейтинбурну, Казлъ чешме 8-10, Бешкардешлер 2, мажоритарен дял от капитала;
21. „Интер Ким Петрол Ве Петрокимия“ ЕООД, Турция, гр. Истанбул, мажоритарен дял от капитала;
22. „Плас Ким Петрол Ве Петрокимия Юрунлери Дъш Тидж.“ ООД, Турция, гр. Истанбул, мажоритарен дял от капитала;

23. „Бета Туристик Тесислер Ишл.” ООД, Турция, гр. Истанбул, мажоритарен дял от капитала;

24. „Фрегат” АО, гр. Москва, кв. Измайлово, бул. „Уралска” №1, едноличен собственик на капитала;

25. Ле Рой Ентърпрайсиз Лимитед, Лондон, Обединено Кралство Великобритания и Северна Ирландия – собственик на капитала и управител на дружеството.

Мартин Емилов Ганчев - Член на Управителния съвет и Изпълнителен директор

(за периода 01.01.2017 – 31.12.2017 г.):

1. «Д ЛИЗИНГ» ЕАД, ЕИК 203159604 – Председател на Съвета на директорите, за периода от 01.01.2017 до 17.05.2017, когато е заличен като член на Съвета на директорите на «Д ЛИЗИНГ» ЕАД.

**Забележка: «Д ЛИЗИНГ» ЕАД е дъщерно дружество на ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД.*

Пламен Иванов Дерменджиев - Член на Управителния съвет (за периода

01.01.2017 – 31.12.2017 г.):

1. "ФОНД ЗА УСТОЙЧИВО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ" ЕАД, ЕИК 202033232 – Член на Надзорния съвет.

• т. 5 – По наше най-добро знание през 2017 год. няма сключени договори по чл. 240б от Търговския закон.

II. Седалище и адрес на управление на Групата

Седалището и адресът на управление на дружеството-майка - Търговска банка Д АД е: гр. София, Столична община, район Красно село, бул. Ген. Тотлебен № 8.

III. Отговорност на ръководството на групата

Съгласно българското законодателство Ръководството на Групата Търговска банка Д е задължено да изготвя годишни финансови отчети за всяка финансова година, които да отразяват достоверно имущественото и финансово състояние на групата към края на съответния отчетен период, както и финансовите резултати за този период.

При изготвянето на тези отчети Ръководството потвърждава, че:

- използваната счетоводна политика е подходяща и е прилагана последователно;
- направените необходими преценки и предположения са в съответствие с принципа на предпазливостта;

- са използвани последователно приложимите счетоводни стандарти по закон;
- годишният консолидиран финансов отчет е изготвен на принципа на действащо предприятие.

Ръководството декларира, че:

- където е необходимо, е направило най-добри приблизителни преценки и решения;
- се е придържало към всички Международни стандарти за финансови отчети, приложими съгласно националното счетоводно законодателство за банките в България;
- годишният консолидиран финансов отчет разкрива състоянието на Групата с разумна степен на точност;
- е предприело всички възможни мерки за опазване на активите на Банката и дъщерните ѝ дружества и предотвратяване на измами.

IV. Съучастия и членство в организации

- Асоциация на банките в България;
- Българска фондова борса – София АД;
- Борика-Банксервиз АД;
- Централен депозитар АД;
- MasterCard International;
- S.W.I.F.T.;
- European Payments Council - SEPA Credit Transfer Scheme;
- Асоциация за сигурност на банковите разплащания (БАСКР);
- Българско-турска търговско-индустриална камара (БУЛТИШАД);
- Дружество на български и турски бизнесмени (БУЛТИШ);
- Североизточна Българо -Турска търговско индустриална камара.
- Българска Стопанска Камара
- Конфедерация на работодателите и индустриалците в България (КРИБ)

Групата Търговска банка Д участва или е агент в следните платежни системи и доставчици на платежни услуги:

- Банкова организация за разплащания с използване на карти (БОРИКА);
- Банкова интегрирана система за електронни разплащания (БИСЕРА и БИСЕРА7-EUR);
- Системата за брутен сетълмент в реално време (РИНГС);
- Трансевропейска автоматизирана система за брутен сетълмент на експресни преводи в евро в реално време (TARGET2);

- Агент на WESTERNUNION;
- Агент на EasyPay.

V. Клонова мрежа

В съответствие с чл.39 т.7 от закона за счетоводството Банката представя структурните звена и промените, които са правени през 2017 година.

През 2017 са направени структурни промени в клоновата мрежа във връзка с приемане на новия продажбено-ориентиран бизнес модел, съгласно който Банката осъществява своите функции с 58 структурни звена, в това число: ЦУ, 5 Регионални Финансови Центъра (РФЦ), 32 Финансови Центъра(ФЦ), 8 Офиса и 12 Изнесени работни места (ИРМ), разположени в различни градове на страната. Регионалните финансови центрове функционират като регионални центрове(РЦ), насочени към работата в сегмент средни и големи корпоративни клиенти- РЦ София, РЦ Пловдив, РЦ Бургас, РЦ Варна и РЦ Плевен.

VI. Финансови показатели на групата

В съответствие с чл.39. т 1 и 2 от Закона за счетоводството групата представя финансови и нефинансови показатели, представлящи развитието на групата.

През 2017 г. групата Търговска банка Д продължи да посреща успешно предизвикателствата, свързани с високата конкуренция на банковия пазар в България и трудностите, произтичащи от силно лимитираната бизнес активност. Групата успя не само да устои на въздействието на трудната макроикономическа среда, но и да се фокусира върху променящите се нужди на клиентите, като предложи конкурентни продукти и услуги. През годината групата Търговска банка Д успя да насочи своята бизнес стратегия основно към:

- продължаване на работата по оптимизиране на управлението на активите и пасивите;
- увеличаване на броя на корпоративните и индивидуалните клиенти и обема на операциите;
- по-нататъшно повишаване на качество и ефективността от предлаганите банкови услуги и продукти, свързани с основните банкови операции – привличане на депозити и предоставяне на финансиране по различни проекти на клиенти;
- оптимизиране и повишаване качеството на кредитния портфейл;
- повишаване на ефективността при управление на риска;
- предоставяне на конкурентно обслужване чрез развитие на информационните технологии.

ОСНОВНИ ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ-КОНСОЛИДИРАНИ ДАННИ

Финансови резултати (хил.лв)	2016	2017
Нетен доход от лихви	21 254	20 422
Нетен доход от такси и комисионни	7 554	9 355
Нетен доход от търговски операции	9 008	4 992
Друг доход от дейността, нетно	3 149	1 996
Оперативен доход	40 965	36 765
Административни разходи за дейността	(22 418)	(23 255)
Резултат преди обезценка	18 547	13 510
Нетни загуби за обезценка финансови активи	(17 020)	(1 406)
Нетни загуби от обезценка на нефинансови активи	(449)	(110)
Печалба преди данък върху печалбата	1 078	11 994
Балансови показатели (хил.лв)	2016	2017
Общо Активи	726 382	754 429
Предоставени кредити и аванси на клиенти(брутни)	395 939	426 191
Вземания от банки	45 966	38 486
Ценни книжа	137 742	118 394
Задължения към клиенти	620 133	635 850
Задължения към банки	10 991	9 036
Собствен капитал	92 072	103 570
Основни съотношения (%)	2016	2017
Съотношение брутни кредити спрямо депозити	63.8	67.0
Балансови провизии спрямо брутни кредити	9.5	9.1
Съотношение разходи/оперативен доход	52.0	63.3
Нетен доход от лихви спрямо общо активи	2.9	2.7
Съотношение на обезценка към кредити	4.3	0.3
Възвръщаемост на активите	0.1	1.6
Възвръщаемост на собствения капитал	1.2	11.6
Обща капиталова адекватност	19.1	19.6
Коефициент на ликвидни активи	34.5	33.5

През 2017 г. групата на Търговска банка Д АД, отчита добри финансови резултати, като печалбата преди данъци се увеличава и достига 12 млн. лева спрямо 1 млн. лева за 2016 г.

Това оказва позитивно влияние върху показателите за рентабилност, като възвръщаемостта на капитала достига 11,6%, а възвръщаемостта на активите 1,6%

Общият размер на активите на групата към края на 2017 година достигна 754 млн. лева като отбелязва увеличение спрямо 2016 година от 4%.

Брутният размер на предоставените кредити и аванси на клиенти нараства с 8% или 30,2 млн. лева на годишна база. Размерът на привлечените средства от клиенти към 31.12.2017 година е 635,8 млн. лева като бележи увеличение с 3% на годишна база спрямо предходния период.

Вземанията от банки намаляват със 7.4 млн. лева или 16% на годишна база, обусловено от значителната ликвидност на групата и търсенето на възможност за оптимално ефективно управление на ликвидността.

Предоставени кредити

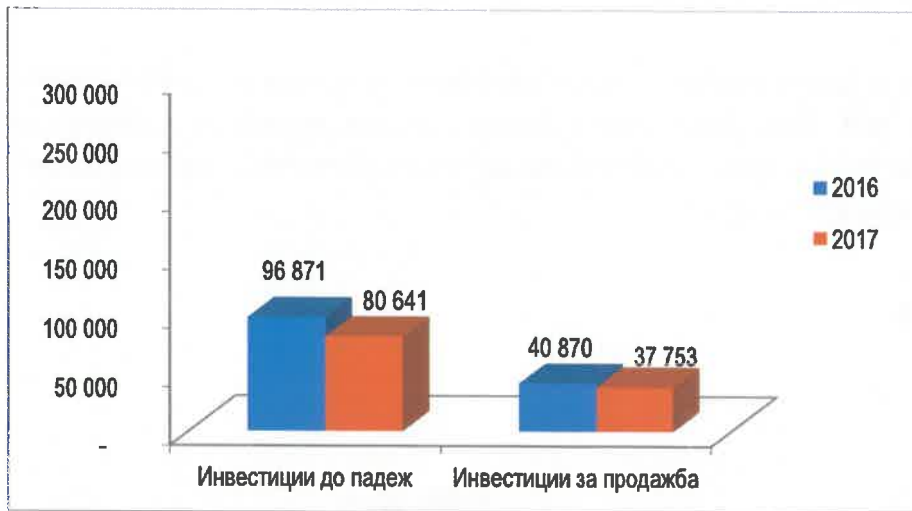
*Корпоративно банкиране включва бюджетни и публични клиенти (изключени съдебни и присъдени)

*Банкиране на дребно включва граждани и малки бизнес клиенти (изключени съдебни и присъдени)

През 2017 година делът на корпоративните кредити на групата представлява 73% от brutния портфейл на Групата. Корпоративният портфейл бележи ръст на годишна база от 7,7% или 22,2 млн. лева.

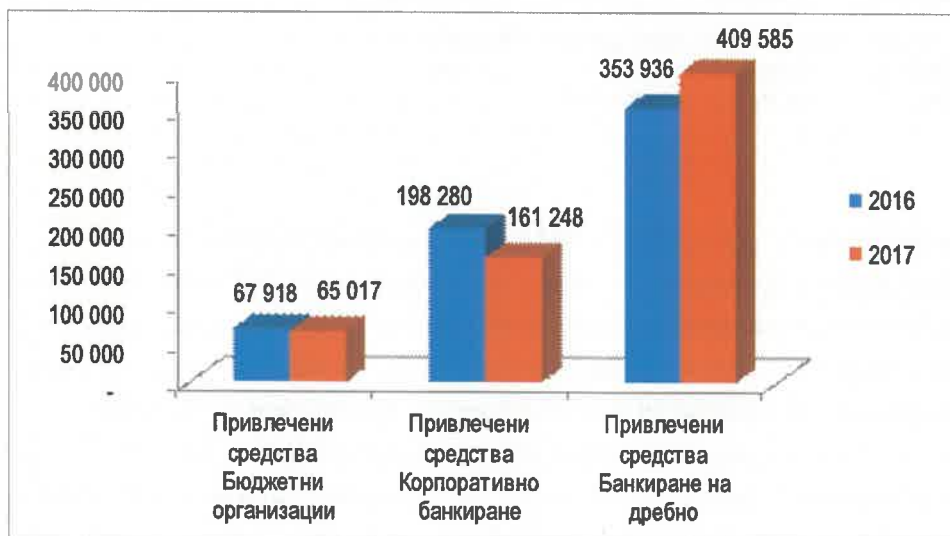
Кредитите Банкиране на дребно нарастват с 16,84% на годишна база. Потребителските и жилищните кредити бележат ръст съответно 3,6 млн. лева и 7,5 млн. лева.

Ценни книжа

През 2017 година Банката намалява портфейла си от ценни книжа с 19 млн. лева, като намалението в книжа, класифицирани като държани до падеж е в размер на 16 млн. лева и намаление с 3 млн. лева при книжата, категоризирани като държани за продажба.

Привлечени средства

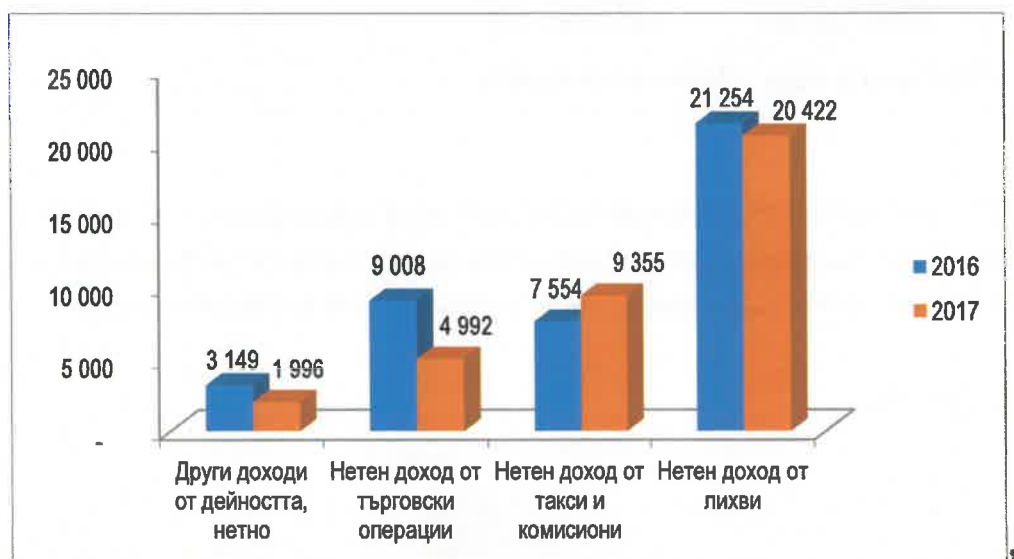
Привлечените средства в корпоративно банкиране намаляват на годишна база в размер на 19% или 37 млн. лева. През 2017 година Банката коригира лихвените проценти в посока надолу с цел позициониране на средни нива за банковата система. Паралелно с

това, Банката се стреми да води балансирана политика по отношение на управлението на активите и пасивите, с цел оптимизация на постигнатите резултати.

Привлечените средства от бюджетни организации намаляват с 2,9 млн. лева на годишна база.

Увеличението в привлечените средства Банкиране на дребно на годишна база е 55,6 млн. лева или 16%. През 2017 година Банката намали лихвените проценти по привлечени средства на граждани и юридически лица в съответствие с наблюдаваните пазарни тенденции през 2017 година.

Оперативен доход

Оперативният доход на групата през 2017 година достигна 36,8 млн. лева .

За отчетения период приходите от лихви се понижават до 23,9 млн. лева., като най-голямо е намаление на лихвените приходи от портфейла от ценни книжа държани до падеж 0,7 мил. лева. Спад е отчетен и в приходите от лихви по кредити, които отразяват пазарните тенденции за намаление на лихвените проценти предлагани от банката.

Нетния доход от такси и комисионни нараства на годишна база с 24% или 1,8 млн. лева. Нарастване е отчетено в приходите от такси и комисионни свързани с клиентски сметки, платежни операции и услуги свързани с кредитна дейност.

Другите доходи от дейността, нетно отчитат намаление за периода до 1,1 млн. лева, за което основно влияние оказва по ниското ниво на печалбата от продажба на инвестиционни имоти и други активи за продажба.

Оперативни разходи

Оперативните разходи на Групата са строго контролирани като през 2017 година нарастват с 0,8 мил. лв. спрямо 2016 година.

Разходите за персонал през 2017 година нарастват с 8% на годишна.

Няма съществена промяна в административните разходи на годишна база спрямо 2016 година.

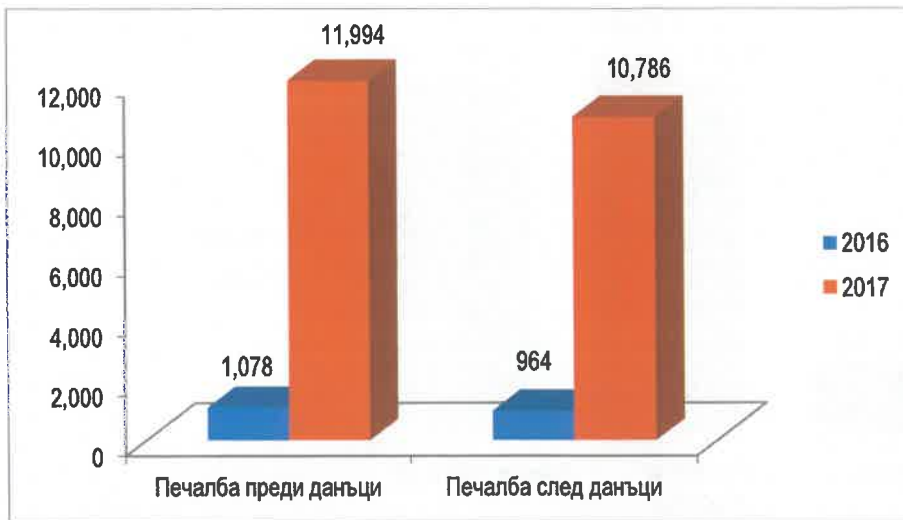
Допълнителни одиторски услуги

Одиторските дружества, извършващи одит на годишния счетоводен отчет на Банката (индивидуален и консолидиран), допълнително ще извършат през м.април 2018 г. ангажимент по договорени процедури съгласно МСССУ 4400, за който ще издадат и Доклад за фактически констатации във връзка с надеждността на системите за вътрешен контрол по чл.76, ал. 7, т.1 от Закона за кредитните институции и Наредба 14, чл. 5 за съдържанието на одиторския доклад за надзорни цели към 31 декември 2017 г.(АФА ООД е издало такъв доклад за Банката и към 31 декември 2016 г. през м. април 2017 г.). АФА ООД допълнително извършва и услуги по преглед за съответствие на преводи на Банката както за 2016 г. (през 2017 г.), така и за 2017 г. (през 2018 г.).

Разходи за обезценка

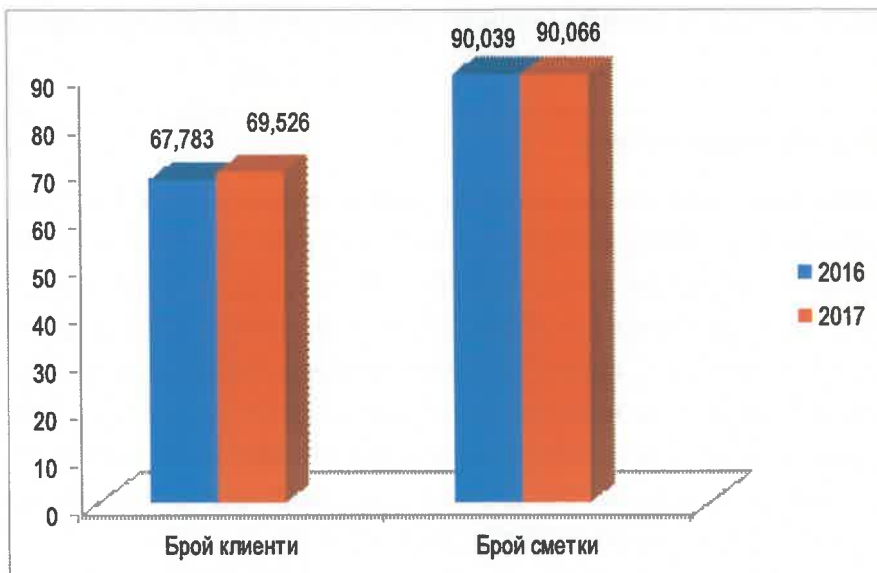
Разходите за обезценка на финансови активи през 2017 са в размер на 1,4 млн. лева, като отчитат намаление на годишна база.

Нетен резултат

През 2017 година групата успява да увеличи многократно нетният си резултат и да подобри основните показатели за рентабилност и ефективност.

Брой клиенти и сметки

През 2017 година броят клиенти на банката нараства с 3%, брой на активните сметки остава на нива близки до миналогодишните.

VII. Управление на риска

В съответствие с чл.39 т 8 от закон аз счетоводството, групата представя политиката си по отношение на управлението на рисковете и експозицията на предприятието към съответния риск.

1. Кредитен риск

Кредитен риск и риск от контрагента е текущият или потенциален риск за приходите и капитала, възникващ от невъзможността на длъжника да изпълни изискванията, по които и да е сключен договор с Групата и/или невъзможността да действа в съответствие с договорните условия. Кредитният риск включва транзакционния риск, риска от обезпечението (остатъчен риск), държавния риск и риск от концентрация. Кредитният риск произтича основно от кредитната дейност на Банката, включващи Корпоративно банкиране и Банкиране на дребно. Групата е изложена на кредитен риск, произтичащ от други дейности, като например инвестиции в дългови ценни книжа, търговски дейности, капиталови пазари и други споразумения. Кредитният риск е най-големият риск, пред който Групата е изправена. Той е управляван и се контролира чрез централизиран специални рискови звена в Групата.

Транзакционният риск се отнася до отделните кредити и по същество се оценява вероятността кредитополучател да бъде в състояние да изплати задължението си, както и на крайната загуба в случай на неплатежоспособност на кредитополучателя след като бъде реализирано обезпечението по кредита и бъдат приложени други смекчаващи фактори.

Рискът от обезпечението най-вече се състои от:

- Риск от рязък спад в стойността на обезпеченията;
- Обезпеченията стават неликвидни и непродаваеми;
- Недостатъчни процедури или неизпълнение на правилните стъпки, потвърждаващи приложимостта на договорите за обезпечение във всички относими юрисдикции.

Риск от влошаване на кредитния рейтинг или финансовото състояние на кредитополучател е текущият или потенциален риск за приходите и капитала на Групата, възникващ в следствие на влошаване на финансовото състояние на кредитополучател и/или намаляване на вътрешната или външна кредитна оценка на кредитополучател.

Рискът от концентрация засяга експозициите (преки или непреки), които могат да възникнат в рамките на отделна категория риск или между различни категории риск в Групата и които могат да предизвикат: достатъчно големи загуби, застрашаващи финансовото състояние и/или способността на Групата да поддържа основните си дейности или съществена промяна в рисковия профил на Групата.

Групата определя рискът от концентрация като един от важните потенциални източници на големи загуби, които могат да окажат съществено влияние върху финансовия ѝ резултат и капитала.

Рискът от концентрация се разглежда както от гледна точка на балансовите експозиции на Групата, така и от гледна точка на задбалансовите ѝ експозиции и експозиции, произтичащи от различните финансови инструменти. Рискът от концентрация по актива е тясно свързан с кредитния риск, анализиран и измерван като част от общия процес на управление на кредитния риск, но може да се прояви във всеки друг вид риск.

Групата структурира нивата на кредитния риск, който поема, чрез поставяне на определени лимити за приемлив риск по отношение на един кредитополучател или група кредитополучатели, по отношение на отрасли. Експозицията към банки и финансови институции, се ограничава допълнително чрез подлимити, обхващащи балансовите и задбалансовите експозиции. Ефективната диверсификация на кредитния портфейл на Групата е основен приоритет.

Управлението на специфичния кредитен риск се осъществява от Провизионния съвет на дружеството-майка и се наблюдава от Управителния съвет. Функцията по управление на кредитния риск осигурява прилагането на подходяща политика и съответствието на тази политика със свързаните процедури и контроли за текущо наблюдение на всеки вид кредитна експозиция.

Ръководството на дружеството-майка текущо следи кредитния риск от концентрация на финансовите активи по сектори на икономиката, а така също и по отделни контрагенти на база на утвърдени лимити. Регулаторните лимити и вътрешното банкови лимити за максимални експозиции към едно лице и икономически свързани лица, в т. ч. към банки-контрагенти се оценяват и анализират периодично. Общата кредитна експозиция към отделен отрасъл като процент от общия кредитен портфейл се проследява периодично и се разглежда от Управителния съвет на Банката.

Максималната експозиция към кредитен риск на Групата, включваща финансови активи, признати в консолидирания отчет за финансовото състояние и условни ангажименти, отчетени задбалансово е оповестена в *Приложение № 3.1 Кредитен риск* към консолидирания годишен финансов отчет на групата за 2017 г.

2. Пазарен риск

Пазарен риск е рискът, при който стойността на даден инструмент се колебае в резултат на промени в пазарните цени, независимо дали тези промени са причинени от фактори, характерни за отделните инструменти или за техния издател (контрагент), или от фактори, отнасящи се до всички инструменти търгувани на пазара и вероятността, тези промени да повлияят отрицателно на финансовото състояние на Групата. Най-често

срещани рискови фактора за пазарен риск са лихвените проценти, валутните курсове, цените на борсовите стоки, цените на капиталовите съучастия и други пазарни променливи. Пазарният риск може да е функция на един, на няколко или на всички фактори и в много случаи той може да е изключително сложен.

Една от целите на Групата е да се определи нивото на пазарния риск, който институцията е готова да поеме. Рисковият апетит по отношение на пазарния риск следва да се оценява с оглед запазване на капитала на институцията, както и възможността за излагане на други рискове. Основната насока е да се увеличи възвращаемостта, като същевременно експозициите изложени на пазарен риск се поддържат в или под предварително определено ниво.

Групата е дефинирала рисковата рамка по отношение на сделките и инвестициите във финансови инструменти чрез въвеждане на лимити по видове финансови инструменти, лимити по контрагенти, лимити по държави, VaR лимит за портфейла от ценни книжа, лимит за модифицирана дюрация, индивидуални лимити. Бенчмаркът отразява дългосрочната инвестиционна стратегия по отношение на комбинацията между пазарен и кредитен риск, който ръководството е склонно да поеме за постигане на поставените пред групата инвестиционни цели. Управлението на пазарния риск има за цел да:

- предпазва Групата срещу непредвидени пазарни загуби и допринася за стабилността на печалбата чрез независими идентификация, оценка и разбиране на пазарните рискове, присъщи на бизнеса;
- разработване на прозрачна, обективна и последователна информация за пазарния риск, като основа за начина за вземане на решения;
- определят рамката и минималния стандарт за контрол и управление на пазарния риск в цялата банка;
- осигуряване на съответствие с нормативните изисквания на местни и чуждестранни регулатори;
- създаване на рамка, която в крайна сметка ще позволи на Групата да получи конкурентно предимство чрез основано на риска вземане на решения.

2.1. Лихвен риск

Лихвен риск е текущият или потенциален риск от промяна на дохода и капитала на Групата в резултат на неблагоприятно изменение в лихвените проценти. Той се изразява във възможността приходите на Групата да бъдат намалени или разходите да бъдат увеличени в резултат на настъпили изменения в нивата на основните лихвени скали.

Групата е изложена на лихвен риск, когато лихвената чувствителност на нейните активи не съответства на лихвената чувствителност на пасивите. Посредством управлението на лихвения риск Групата се стреми към стабилизиране на разликата

между лихвените приходи и лихвените разходи, с цел осигуряване адекватна рентабилност и висока стойност, при приемливо ниво на риск. Разглеждането на лихвения риск от гледна точка както на дохода, така и на икономическата стойност е с особена важност. Променливостта на доходите е отправна точка за лихвения анализ, тъй като значително намаление в доходите може да застраши нивото на капиталовата адекватност. Измерването на ефекта върху икономическата стойност (настоящата стойност на очакваните нетни входящи парични потоци в Групата), обаче дава поизчерпателна представа за потенциалните дългосрочни ефекти върху цялостната експозиция на Групата. Разликата между лихвочувствителните активи и лихвочувствителните пасиви в отделните матуриретни зони е така наречения метод на дисбаланс или GAP.

В зависимост от конкретните условия се използват следните подходи при управлението на лихвения риск, прилагайки метода на дисбаланса :

- Балансираност - осигуряване на паритет между лихвочувствителните активи и пасиви на Групата;
- Преструктуриране на портфейлите от активи и пасиви при възникването на циклични изменения на лихвените проценти;
- Определяне размера на лихвените проценти, както и техния вид (фиксиран или променлив), по активите и пасивите на Групата в зависимост от тенденциите на развитие на вътрешния и международни финансови пазари.
- Експозицията на Групата по отношение на лихвения риск към 31.12.2017 година е оповестен в *Приложение № 3.2.1. Лихвен риск* от приложенията към консолидирания годишен финансов отчет на Групата към 31.12.2017 г.

2.2. Валутен риск

Валутният риск е риск от настъпване на загуби, свързани с позициите на Групата в чуждестранна валута. Тези позиции предизвикват специфичен риск, произтичащ от равнището на обменния курс на различните видове валути спрямо националната валута. Той се определя от обстоятелството, че когато Групата има открита позиция в чуждестранна валута (активите във валута не са равни на пасивите в същата валута), процесът на преценка на същите формира положителни или отрицателни курсови разлики за Групата. Групата контролира валутния риск чрез стриктен ежедневен мониторинг и система от лимити.

Експозицията на Групата по отношение на валутния риск към 31.12.2017 година е оповестен в *Приложение № 3.2.2. Валутен и ценови риск* от приложенията към консолидирания годишен финансов отчет на Групата към 31.12.2017 г.

2.3. Ликвиден риск

Ликвидният риск представлява риска от невъзможността на Групата да посрещне текущите и потенциалните си задължения, свързани с плащания, когато те са дължими, без да понесе неприемливи загуби.

За да управлява риска, Групата поддържа във всеки момент високо ликвидни активи в различни валути. Контролът и следенето на общата ликвидност се извършват текущо от Комитета за управление на активите и пасивите в дружеството-майка (КУАП).

Експозицията на Групата по отношение на ликвидния риск към 31.12.2017 година е оповестен в *Приложение № 3.3. Ликвиден риск* от приложенията към консолидирания годишен финансов отчет на Групата към 31.12.2017 г.

3.Операционен риск

Операционен риск е рискът от загуба, произтичаща от неадекватни или не добре функциониращи вътрешни процеси, хора и системи, или от външни събития, в резултат на вътрешни измами, външни измами, неподходящи практики по отношение на заетостта и/или на безопасността на работното място, клиенти, продуктови или бизнес практики, повреди или унищожаване на материални/нематериални активи, повреди в ИТ системата, телекомуникациите или други технологии и системи, неизправности или грешки в изпълнението на операции, въвеждане, обработка или доставка. Операционният риск включва ИТ риск, правен риск и риск от неспазване на правилата.

ИТ риск е текущият или потенциален риск за приходите и капитала, възникващ от неадекватни информационни технологии и процеси, в смисъл на цялостност и последователност на информационните потоци и възможността за тяхното управление и контрол, или възникващ от неадекватна ИТ стратегия и политика или от неадекватна употреба на тези технологии в Групата.

Правен риск и риск от неспазване на правилата са текущият или потенциален риск за приходите и капитала, възникващ от нарушение или неспазване на закони, правила, указания, споразумения, препоръчани практики и етични стандарти.

В дружеството-майка функционира и се надгражда актуализирана през 2017г., вътрешна система за анализ и оценка на операционния риск, включваща вътрешно нормативна уредба и специализиран вътрешен орган - Комисията за оценка на рисковите събития, отговорен за координацията на дейностите по управление на операционния риск и подпомагащ процеса за постигане на ефективност и ефикасност на контролната среда в дружеството-майка. Основната цел при управлението на операционните рискове е да опази (съхрани) активите на групата и нейната репутация и да осигури организационна и финансова оптимизация (ефикасност). Управлението на риска следва да гарантира, че се осигурява ефективно прилагане на рисковата рамка и че има добре дефинирани стъпки. Целта е да се подпомогне по-добре процеса на вземане на решения чрез добро разбиране на рисковете и тяхното вероятно влияние. Групата се

стреми да създаде и поддържа системен и последователен подход за идентифициране и управление на риска; да актуализира и надеждно имплементира рамката на риска, в съответствие с най-добрите практики и законодателни изисквания; да предвиди и осигури превенция на рисковете и свеждането им до минимум; да създаде условия за спазване на здравословни, безопасни условия на труд и равно третиране интересите на служителите; да осигури достатъчност на застрахователното покритие и спазване на изискванията за съответствие с действащата нормативна уредба; да предприеме мерки по предотвратяване на щети, загуби, наранявания, смърт, както и намаляване на цената на риска; да осигури начини и възможности за споделяне, повишаване на осведомеността и обучение на всички служители в Групата относно идентифициране на рисковете и тяхното въздействие.

Експозицията на Групата по отношение на операционния риск към 31.12.2017 година е оповестена в *Приложение № 3.4. Управление на собствения капитал* от приложенията към консолидирания годишен финансов отчет на Групата към 31.12.2017 г.

Попечителска дейност

Банката съхранява активи от името на клиентите си в качеството си на инвестиционен посредник. Както е оповестено в Приложение 2.25 (Основни елементи на счетоводната политика) към консолидирания финансов отчет на Групата, такива активи не се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние, защото те не представляват актив на Банката. В приложение 3.4. *Доверени активи на отговорно пазене* към консолидирания финансов отчет е оповестено, че дружеството-майка извършва попечителска дейност в съответствие с изискванията на Наредба 38 на КФН.

VIII. Оперативна дейност на групата

1. Корпоративно банкиране

През изминалата 2017 година, в резултат на вече изградената през предходни години гъвкавост и екипност, дирекция Корпоративно банкиране продължи добрите практики, наложени през последните 3-4 години в дружеството-майка. Запази своята ефективност и високо качество и бързина на работа, с цел продължаване развиването на корпоративния портфейл на дружеството-майка, при поддържане приемливи нива на риск.

Бяха разгледани и одобрени общо 215 бр. кредитни сделки, от които общ брой предоговаряния на съществуващи експозиции - 110 бр. и общ брой нови кредитни предложения - 105 бр. Корпоративно банкиране договори и изработи нов обем кредити и банкови гаранции на корпоративни клиенти, одобрен от компетентните органи на

дружеството-майка, в размер общо на 155,7 милиона лева. От тях, ефективно усвоени до края на годината са 107,2 милиона лева, а оставащи за усвояване през 2018 година са кредити в размер на 24,95 млн. лв.

Натискът на пазара от гледна точка цена на кредитния ресурс, не подмина и Търговска Банка Д АД. Пряк резултат от него е, че през 2017 Банката имаше предсрочни погашения по няколко големи експозиции, общо в размер на 31,72 млн. лв., което рефлектира върху непостигане на планираните обеми. Предсрочните погашения, от друга страна, повлияха положително пряко върху доходността, в следствие от плащане на съответните такси за предсрочно погасяване.

В резултат на кредитния процес, портфейлът за среден и голям корпоративен сегмент в края на 2017г., достигна общ размер от 279,6 млн. лв. Нетният годишен ръст на кредитния портфейл на Големи и Средни Корпоративни клиенти е в размер на 26,1 млн. лв. или 10,3%, спрямо резултатите от края на 2016г.

Разпределението на портфейла между голям и среден сегмент е в пропорция 27%/73%. В числа, разпределението е както следва:

- Големи корпоративни клиенти – 76,1 млн. лева
- Средни корпоративни клиенти – 203,5 млн. лева

Разпределението не е променено като съотношение спрямо 2016 г. и кореспондира с политиката за диверсификация на риска и недопускане на големи концентрации. Успоредно с постигане на задоволителен ръст, банката продължава да поддържа умерено ниво на риск апетит, без да се наблюдават необичайни и неуправляеми влошавания в качеството на портфейла.

В подкрепа увеличение на продажбите, през изминалата 2017г. дружеството-майка допълни продуктовото портфолио с два нови стандартизирани кредитни продукта и подобри кредитните продукти, насочени към целеви клиенти. Целта на новите продукти е да предложат максимално бърза и улеснена процедура за разглеждане, одобрение и усвояване на кредитите – получаване на оценка на обезпечението е в рамките само на 1 ден.

Актуализирането на земеделския кредит срещу субсидии е резултат от новите възможности, правила и законодателни промени, оптимизирането на процесите и правомощията. В допълнение към него, беше създаден продажбен инструмент – калкулатор, улесняващ продажбата и изчисляване размера на допустимото финансиране.

За подобряване процеса на кредитиране и намаляване на документалната тежест за клиентите, беше осигурен достъп до новата електронна услуга на НАП, което увеличи възможността за извършване на проверки в публични регистри. Освен улесняване за клиента постигнахме възможност и за ускоряване на одобрението на кредитните сделки.

Продължихме да анализираме приходите от такси и комисиони на дружеството-майка, като предлагаме промени за постигане на по-висока доходност, при запазване на добро позициониране на пазара.

През цялата година имаше силно изразена тенденция за намаляване на лихвените нива по депозитни и спестовни продукти на всички участници в бизнес процесите в страната – включително и корпоративния бизнес, което наложи изготвяне на чести анализи и преразглеждане на лихвените условия по депозитните продукти на банката. Следствие на действията след почти ежемесечни изготвяния на пазарни анализи и анализ на надежната структура на депозитите на конкурентните банки в страната и вътре в ТБД АД, се постигна намаление на разходите за лихви с 12%, чрез ефективно управление на депозитите на продуктово ниво и прилагане на лихвени нива, които стимулират привличане на нови средства.

В средата на 2017г., банката успешно внедри нов интернет сайт, с модерен дизайн, в подкрепа на търсенето на продуктите на Корпоративно банкиране и за улеснение на отдалеченото банкиране.

С цел скъсяване времето за вземане на решения и усвояване на одобрените кредитни предложения, Корпоративно банкиране извърши детайлен анализ на времеви график на предложенията – от първи разговори и постъпване на молба от страна на клиента до финално подписване на договори за кредит и усвояване. В резултат, бе предложена оптимизация в процеса на вземане на решения по кредитни предложения, която бе финално одобрена от Надзорния съвет на дружеството-майка, с която ще предложим по-бързи и адекватни решения на своите клиенти, при запазване качеството на анализ и преценка на кредитоспособността им.

За предстоящата 2018 година, дирекция Корпоративно банкиране си поставя още по-амбициозни цели, а именно – нетно нарастване на кредитния портфейл с близо 23%, достигайки размер от близо 330,0 милиона лева. Успоредно със стръмното увеличаване на обемите, през предстоящата година ще работим и по цялостно изпълнение на поставените планове за нетна лихвена доходност, и най-вече доходност от такси и комисионни.

За постигане на горепосочените цели, екипът на дирекция Корпоративно банкиране, ще се ръководи както от предоставяне на висококачествено и гъвкаво обслужване на текущите си клиенти, които се очаква през предстоящата 2018 година допълнително да разрастват своите бизнес начинания, така и от привличане на клиенти, ползващи разнообразни банкови продукти, с потенциал за транзакционен бизнес. Ще поставим акцент върху нарастване броя на продуктите, ползвани от един клиент и повишаване интензитета на банкиране от страна на клиентите. Секторите, с добри перспективи и възможности за развитие през 2018 година, които Корпоративно банкиране ще таргетира, са програми по субсидии, свързани със селското стопанство, хранително-вкусова промишленост, инфраструктурни програми, проекти, обслужващи сектор химическа и фармацевтична индустрия, както и земеделски производители – клиенти с история в банката. Традиционно, Корпоративно банкиране ще развива добрия

си опит и практики в сектори строителство и туристически бизнес, където има доказани постижения.

2. Банкиране на дребно

През 2017г. в Дружеството-майка продължи успешното развитие на сегмент Банкиране на дребно. Чрез реорганизация на структурните звена се имплементира нов бизнес модел в клонова мрежа, който позволи да се въведе унифициран продажбен подход при обслужване на клиентите във всички локации. С въвеждане на новия модел и включване на повече функционалности в длъжностите на всички служители в клонова мрежа се предостави възможност за по - качествено обслужване на съществуващите клиенти с проактивни продажби на нови продукти и услуги. През годината продължиха усилията за подобряване на процесите и продуктите, както и за увеличаване на търговската активност в цялата клонова мрежа. През 2017 г. се автоматизира процеса на одобрение и регистрация на кредитните карти за физически лица.

Проведени бяха срещи-презентации в градовете в страната със засилен интерес в областта на жилищното кредитиране с настоящи и потенциални партньори/посредници, пред които се презентираха новите условия и текущата кампания за жилищен кредит Наш дом, условията за потребителските кредити, кредитни карти и пакети за ФЛ на „Търговска банка Д“ АД. На организираните срещи в градовете извън гр. София присъстваха около 40 човека за всяка локация, за гр. София приблизително 90 представители на най-известните агенции и фирми за посредничество в съответния град, благодарение на което се реализира имиджова реклама и добро позициониране на местните пазари за жилищно кредитиране пред целева група клиенти.

През изминалата година бе увеличен броя на ново отпуснатите кредити при високо ниво на качество на кредитния портфейл. Беше постигнато годишно нарастване на кредитния портфейл в Банкиране на дребно в размер на 12,6 млн. лева или 19%.

Пазарът на кредитни продукти за физически лица, през изминалата година, се характеризираше с увеличено търсене на кредити за покупка на недвижими имоти, в следствие на намалените лихвени нива по депозитни продукти и умерено търсене на кредити за текущи нужди, при висока конкуренция между финансовите институции и намаляващи лихви по кредитните продукти. С цел запазване на добър ритъм на продажби и увеличаване на кредитният портфейл приложихме мерки, които бяха свързани с намаляване на лихвените нива по основните видове кредити и предлагане на специални оферти за отделни групи клиенти, с които се целеше и увеличаване на кръстосаните продажби. През годината бе отчетено нарастване в броя и обема на ново отпуснатите кредити в двата основни портфейла – жилищни и потребителски кредити за физически лица. При жилищните кредити нарастването е със 7,5 млн. лева или 36%, а при потребителските кредити – с 3,6 млн. лева или 15% спрямо предходната 2016г.

През цялата година имаше силно изразена тенденция за намаляване на лихвените нива по депозитни и спестовни продукти за физически лица, което наложи изготвянето на чести анализи и преразглеждане на лихвените условия по нашите депозитни продукти. Въпреки намаляването на лихвите бе постигнато увеличение на привлечените средства със 18% или 60,4 млн. лева към края на 2017г.. В резултат на оптимизирането на лихвените проценти по привлечените средства през цялата година разходите за лихви са с 12% или 0,3 млн. лв. по-малко в сравнение с предходната година.

През 2017 г. увеличихме броя и обема на новоотпуснатите кредити в сегмент Малък бизнес, но поради погашения през годината от целеви групи клиенти, не успяхме да реализираме планираният ръст на портфейла. Въпреки това беше постигнат ръст на годишна база в размер на 8% или 1,8 млн. лв. Увеличихме обема на отпуснатите нови кредити с 11% спрямо предходната година, а броят на активните клиенти с 7%.

За изпълнение на целите в сегмент Малък бизнес банката продължи търговските си инициативи за насърчаване и увеличаване на продажбите в клоновата мрежа, като това беше подкрепено с подобряване на кредитните продукти насочени към целеви сектори и различни кампании за увеличаване на кръстосаните продажби. Привлечените средства по разплащателни сметки и депозити от клиенти малък бизнес компании се увеличиха с 12.8 млн. лева или 23% на годишна база.

В подкрепа на увеличение на продажбите допълнихме продуктовото портфолио в сегмента с два нови стандартизирани кредитни продукта и подобрихме кредитните продукти, насочени към целеви клиенти.

Създаването на микрокредити е част от стратегията ни за оптимизиране на кредитния процес - оптимално улеснена процедура, съкратена документация и бързо одобрение.

Актуализирането на земеделския кредит срещу субсидии е резултат от новите възможности, правила и законодателни промени, оптимизирането на процесите и правомощията. В допълнение към нея беше създаден продажбен инструмент – калкулатор, улесняващ продажбата и изчисляване размера на допустимото финансиране.

За подобряване процеса на кредитиране и намаляване на документалната тежест за клиентите беше осигурен достъп до новата електронна услуга на НАП, което увеличи възможността за извършване на проверки в публични регистри. Освен улесняване за клиента постигнахме възможност и за ускоряване на одобрението на кредитните сделки.

Годината беше динамична по отношение на промените в лихвените нива. През 2017г. Банката актуализира лихвите си многократно при почти ежемесечно изготвяне на пазарни анализи и анализ на падежната структура на депозитите в банката. Банката постигна намаление на разходите за лихви с 12% чрез ефективно управление на депозитите на продуктово ниво и прилагане на лихвени нива, които стимулират привличане на нови средства.

През трето тримесечие на 2017 г. успешно внедрихме мотивационна схема за допълнително финансово стимулиране на служителите в клонова мрежа, като основен инструмент за насърчаване на продажбената активност. Тази мотивационна схема послужи като основен инструмент за трайното нарастване броя на продажбите на продуктите на банката от сегменти „Физически лица“ и „Малък бизнес“.

През второто тримесечие на годината, банката внедри четири нови услуги, обединени под общо название „ПЕРИОДИЧНИ ПРЕВОДИ“. Услугите целят по-пълно задоволяване на клиентските нужди и създаване на възможност за дистанционно управление на сметката чрез автоматизация на често повтарящи се плащания. Четирите услуги включват следните функционалности: фиксиран периодичен превод, покриване на вноски по кредитна карта, определяне на желана от клиента максимална или минимална наличност по дадена негова сметка.

Банката разработи „ПАКЕТНИ ПРОГРАМИ ЗА ФИЗИЧЕСКИ ЛИЦА“, като през м. юни 2017 г. пусна в продажба нови продукти - ПАКЕТ МОДЕРАТО и ПАКЕТ АЛЕГРО. Пакетите включват ползването на банкови и комуникационни услуги при преференциални цени срещу заплащане на месечна абонаментна такса. Във второто полугодие Банката организира две кампании за продажба на потребителски и жилищни кредити при които кредитът беше предложен в комбинация с пакетна програма.

През 2017 г. беше разработена и нова услуга за клиентите - Автоматично плащане на битови сметки, която дава възможност клиентът да погасява месечните си задължения за комунални услуги като ток, телефон, вода, телевизия, интернет или други, без да се налага да посещава банката или каса на съответния търговец. Новата услуга може да се ползва от всички разплащателни и спестовни сметки на клиента.

Продължихме да анализираме приходите от такси и комисиони на банката, като предлагаме промени за постигане на по-добра доходност при запазване на добро позициониране на пазара. През 2017 г. беше изцяло променена политиката на банката за таксуване на валутните разплащания. Разработихме таксуване по диапазони на размера на преводите при диференцирано таксуване на трите възможни вальора за изпълнение на преводите.

В средата на 2017г. банката успешно внедри нов интернет сайт с модерен дизайн, материалите.

Започна работа по създаване на Център за обслужване на клиенти по телефона (Кол център), чрез който ще се канализират текущите обаждания на клиенти към банката. Беше сформиран екип и започна обучение на служителите. Реализацията на този център ще доведе до повишаване на качеството на обслужване на клиентите, унифициране на нивото и оптимизация на заетостта на служителите в клонова мрежа.

През изминалата година се създаде зона за ВИП обслужване в сградата на централно управление на банката, която е предназначена за клиенти с възможност за развитие на бизнес отношения с банката, в т.ч. собственици, управители на фирми, и

физически лица, поддържащи по - високи депозитни и кредитни експозиции. Основна цел на услугата е да превърне „Търговска банка Д“ във водеща обслужваща банка на избрани клиенти с високи доходи и потенциал за бизнес развитие, ползвайки възможно най-богата гама от банковите продукти и услуги.

През 2017 година Банката следва успешно одобрената стратегията за развитие на картовия бизнес, с цел задоволяване на потребностите на клиентите и оптимизиране на процесите. Бяха реализирани следните дейности с MasterCard, Борика АД и вътрешнобанкови проекти:

Прехвърляне на ключовете от системата на „Борика“ АД за чип криптограма MasterCard за прехвърляне на ключове (CVC1/CVC3/AAV) към Stand In на MasterCard.

Стартиране на проект по сертифициране на M Chip Advance чип за банкови карти съгласно изискване на MasterCard, които въвеждат задължение за използване на чип M/Chip Advance след 01 януари 2018г.. Новата функционалност предоставя по-висока сигурност и е задължителна за всички банки-издатели от Европа.

Стартиране на проект с MasterCard и „Борика“ АД за изпълнение на изискванията за ползване на платформа Automatic Billing Updater (ABU), която осигурява поддръжка на актуална информация за картодържателите и цели намаляване на откази на непристъпни трансакции във връзка с изтекъл срок на валидност или промени в други параметри на картата. По този начин се подобрява клиентското удовлетворение при пазаруването в интернет при абонаментни плащания и поръчките по телефон. Задължително е използване на платформата за банките от България след 01.01.2018 г..

Извършена е промяна по ревизиран стандарт относно изпращане на информация за трансакция извършени в BG - Global Collection Only Data Collection - рапортуване на всички трансакции, реализирани на територията на България, за които клиринг и сетълмент не се осъществяват от мрежата на MASTERCARD. Трансакциите следва да бъдат подавани с маркиране им като collection only.

Удължаване на валидността на ключове в Борика за услугата 3 D secure.

Изготвяне на проектна документация - описание на функционалности свързани с услуги в направление картов бизнес по проект Кол център на Банката и изграждане на връзка с цел идентификация на клиентите в Борика АД в извънработно време на банката.

Включване в проект Национална Картова Схема на Борика АД. Банката подписа споразумение за участие, което предоставя възможност за обработка на карти на НКС на устройства на Банката и допълнително възможност за издаване на карти след инициране на проект и последваща успешна сертификация, както и участие в Съвета на участниците на НКС, което дава предимство тъй като банката би имала информация, относно развитието на проекта.

Обогатяване на обхвата на услуги предоставяни на ПОС терминал с преавторизация, No Show трансакция и Advance deposit трансакции.

Проведе се съвместна кампания с MasterCard за активизиране използваемостта на картовите продукти - "Навсякъде с теб! По-малко граници, повече свобода."

Участие в кампания с Mastercard and store.bg с цел увеличаване на транзакции в интернет.

Участие в кампания с Mastercard – активиране на безконтактни плащания - Disneyland Paris 25th Anniversary.

Проведено бе обучение на директорите и служители във ФЦ- кредитните специалисти, фронт офис служители и отговорни счетоводители, относно картови продукти и специфика при ползване и въвеждане в БИС Банкер.

Извършена бе подмяна на устройства при съществуващи клиенти във връзка с въвеждане на безконтактните плащания.

Броя на АТМ терминалите към 31 декември 2017 г. инсталирани и работещи е 70, което позволява на банката да осигури тази услуга в повече от 61 населени места на страната.

"Търговска банка Д" АД предлага на своите клиенти услугата cash advance (теглена на пари в брой от ПОС терминали в банкови офиси) в 50 локации на банката, както и услугата плащане на 175 ПОС терминала в търговски обекти и общини при 135 търговци.

3. Публични клиенти

Като част от структурата дружеството-майка (банката), отдел Публични клиенти и финансови институции (ПКФИ) осъществява взаимоотношения с клиенти, възложители по смисъла на Закона за обществените поръчки, Правилника за реда за упражняване правата на държавата в търговските дружества с държавно участие в капитала и други приложими актове, регламентиращи правния ред по осъществяване на публичните процедури.

Целите на отдела за 2017 г. бяха постигане на ръст в този сектор по отношение на кредитен портфейл и привлечен ресурс, така и като клиентска база - като брой и по обем.

Повишаване броя на публичните клиенти, освен към обемите на специфичния за отдела бизнес, допринасят и за повишаване ръста на продажби на продукти за физически лица. В публичните процедури за комплексно обслужване се създават реални предпоставки за нарастване на обемите и в други сегменти, както по постигане на договорености за настоящи и прогнозни бъдещи сделки за възложителите, така и по обслужване на служителите им в пълната гама продукти за индивидуални клиенти – сметки, картови продукти, депозити, кредити, инвестиционни услуги и др.

През 2017г. бяха достигнати заложените обеми при кредитирането, в условията на чувствително динамичния и променен ценови пазар. Банката успя да задържи клиенти с предоставено финансиране при предходните високи лихвени нива, посредством предоговарянето им при нива, съответни на пазара. В допълнение, при високите стандарти на качество на обслужване от страна на банката – както по отношение на

квалифицирани консултации при избор на кредитни продукти, така и по отношение на гъвкавост и бързина при одобрение на кредитните предложения, подписване на договори и усвояване на средства, се реализираха кредитни сделки при условия на нормативно допустимо директно договаряне.

През 2017 г. звеното участва във всички процедури, обявени и допустими за участие, като спечели повече от половината от тях. Средният лихвен процент по кредити беше запазен, спрямо предвидения бюджет.

По отношение на привлечен ресурс, размерът на привлечените средства през 2017 г. е 97,7 млн. лева.

Отдел ПКФИ осъществява непрекъснат процес по договаряне на съответстващо на пазара понижаване на лихвите по съществуващи сметки на своите вложители. Независимо от методичното понижаване на лихвите по сметки на публични клиенти, отливът на средства е овладян, а лоялността на клиентите – стабилизирана. Важно е да се отбележи спецификата и динамиката на пазара при лихвите по привлечени средства, което до голяма степен влияе на процеса по увеличение на новопривлечени клиенти, респ. ресурс. В тази връзка, както и предвид методичното понижаване на лихви по сметки на съществуващи клиенти – логичен е спадът в привлечения ресурс спрямо 2016 г., но също така – прогнозирането е било обективно, предвид изпълнението на бюджет 2017 в частта по привлечен ресурс, над бюджета за годината.

4. Финансови пазари и инвестиции

През изминалата 2017 финансова година банката работа по осигуряване на ликвидност и инвестиране на свободните средства, осигуряване на оперативната ликвидност, необходима за текущите разплащания чрез сделки на паричния пазар.

Банката продължи да поддържа относително висок портфейл от ценни книжа, като към края на отчетния период общият обем на притежаваните от банката ценни книжа е малко под 120 млн. лв.

През изминалата 2017 г. основен приоритет в областта на инвестициите беше намаляване на чувствителността на портфейла към пазарни рискове. Новите инвестиции бяха насочени в краткосрочни инструменти с по-висока доходност. Бяха инвестирани 14 млн. лв. в краткосрочни синдикирани кредити към банки.

В областта на валутната търговия 2017 г. също беше много успешна, нетният резултат от тази дейност възлиза на 4,97 млн. лв.

През изминалата година продължи работата по обслужване на клиенти в качеството ѝ на инвестиционен посредник. В тази област бяха реализира няколко големи репо сделки, които донесоха допълнителен доход от 172 хил. лв.

През годината основен приоритет беше адаптирането на дейността към изискванията на MIFID II и MIFIR II. За целта беше изготвен и реализиран Проект MIFID II/MIFIR, с който беше основно ревизирана и преработена цялата вътрешно нормативна

база регламентираща дейността на банката в качеството ѝ на инвестиционен посредник. Бяха набелязани и осъществени организационни промени, както и се поставиха основите за по-добра автоматизация на процесите в областта на инвестиционните услуги.

5. Д Застрахователен брокер ЕООД

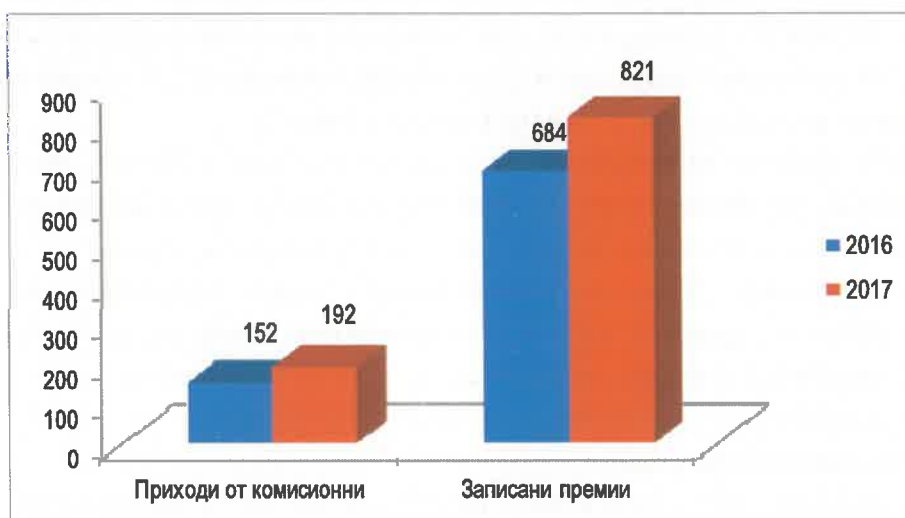
През 2017 г. дъщерното дружество е сключило 1,161 броя застрахователни договора в „Общо застраховане“ и 13 в „Живото застраховането“.

Общо записан премиен приход през 2017 година е в размер 821 хил. лева.

Реализираните комисиони по сключените застрахователни договори са 192 хил. лв.

Наблюдава се увеличение на записаните премии на годишна база в размер на 137 хил. лева или ръст от 20 % на годишна база. Отчетено е нарастване на комисионното възнаграждение през 2017 г. по сключените застраховки и реално събрани премии с 40 хил. лв. или 26% спрямо 2016 г.

Приходи и записани премии

Д Застрахователен брокер има сключени договори със следните застрахователни компании:

- ЗАД „Алианц България“
- ЗАД „Армеец“
- ЗАД „Булстрад ВИГ“
- ЗАД „България“ АД
- ЗАД „Виктория“ АД
- „ДЗИ ОЗ“ АД
- „Дженерали застраховане“ АД

- „Евроинс“ АД
- „Евроинс - здравно осигуряване“ ЗЕАД
- Ей Ай Джи Юрп Лимитид (клон България)
- ЗК „Лев Инс“ АД
- ЗК „Медико 21“
- „ОЗК“ АД
- ЗК „Уника“ АД
- „ХДИ Застраховане“ АД

За 2017 г. е отчетена счетоводна печалба в размер на 85 хил. лева (2016 г.: 59 хил. лв.).

6. Д Лизинг ЕАД

Дъщерното дружество Д Лизинг ЕАД предоставя лизингови услуги както на клиенти на групата Търговска банка Д, така и на външни за групата клиенти.

Като търговско дружество една от целите на Д Лизинг ЕАД е да извършва дейност по предоставяне на финансиране при максимално пазарни и ефективни условия, така че да формира печалба за своя акционер, като в същото време отговаря на постоянно променящите се очаквания на своите клиенти. Стремехът е непрекъснато да се развиват и актуализират предлаганите продукти и услуги, и по този начин лизинговото дружество да се превърне в разпознаваема финансова институция на лизинговия пазар в България и да обогати продуктовата гама предлагана в групата Търговска банка Д.

Към 31.12.2017 г. активите на дъщерното дружество са в размер 2 241 хил. лева. Дружеството е предоставяло финансиране на целевите си групи под формата на финансов лизинг на стойност 1 967 хил. лв., формирана от 40 бр. лизингови сделки.

Пасивите на дъщерното дружество представляват главно задължения по сключени договор за кредит с Търговска банка Д АД в размер на 846 хил. лв., както и с Българска Банка за Развитие АД, в размер на 199 хил. лв., усвоени по програма „Лизинг Лайн“, с подкрепата на Европейския инвестиционен фонд и „Европейския механизъм за Микро финансиране на „Европейския съюз“.

Приходите от лихви за 2017 г. са в размер на 152 хил. лв., което представлява приблизително 90 % от общите приходи на дружеството за този период, други приходи от дейността на стойност 15 хил. лв., като основен дял от тях се дължи на приходите от доставка на специализирана техника и съоръжения.

7. Д Имоти ЕООД

Д имоти – предметът на дейност включва покупко-продажби на недвижими имоти, проектиране, обзавеждане строеж на недвижими имоти с цел продажба, отдаване под наем. През 2017 г. дружеството не е извършвало активна дейност.

IX. Планове за развитие

В съответствие с чл. 45 във връзка с чл.39 т.4 от закона за счетоводството Групата представя очакваното стратегическо развитие през 2018 година.

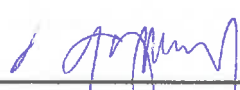
Групата на Търговска банка Д предвижда:

- Устойчив ръст и развитие на дружеството-майка и неговите дъщерни дружества;
- Формиране и поддържане на имидж на сериозен играч на пазара на банковите продукти и услуги;
- Осъществяване на пълна синергия между Корпоративно банкиране и Банкиране на дребно, активизиране на кръстосаните продажби;
- Модернизация на съществуващите и създаването на нови продукти и услуги, съответстващи нуждите на клиентите;
- Създаване и поддържане на устойчива връзка с клиентите, изграждане на лоялност и добавена стойност;
- Доразвиване на алтернативните канали за дистрибуция за привличането на допълнителен бизнес, инициативи и продажбени кампании, маркетингова подкрепа;
- Подобряване на вътрешната организация, с цел достигане на пазарните стандарти по отношение на процесите и одобренията на кредитните сделки;
- Интензивно обучение на служителите и отлично ниво на обслужване на клиентите.

X. Събития след датата на финансовите отчети в съответствие с чл. 45 във връзка с чл. 39 т. 3 от закона за счетоводството

След датата на изготвяне на отчета не са настъпили други събития, които да имат ефект върху консолидираните финансови отчети на банката към 31.12.2017 година.

Дата: 30 март 2018

Анна Аспарухова
Изпълнителен директор
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД

Мартин Ганчев
Изпълнителен директор

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВЛЕНИЕ

Групата Търговска банка Д (групата) се състои от Търговска банка Д АД (дружество-майка (банката) и нейните три дъщерни дружества – Д Лизинг ЕАД, Д Застрахователен брокер ЕООД и Д Имоти ЕАД.

Състав и функциониране на административните, управителните и надзорни органи и техните комитети

Дружество майка

Търговска Банка Д АД има двустепенна форма на управление. Общото събрание на акционерите избира Надзорен съвет, който от своя страна избира членовете на Управителния съвет, Изпълнителните директори и определя тяхното възнаграждение.

Управителен съвет - отговаря за цялостната организация и ефективното функциониране на системата за управление на риска в Банката както и насоките за нейното развитие; определя нивото на „рисковия апетит“ на Банката, утвърждава всички политики, правила и процедури, отнасящи се до управлението на риска, утвърждава система от лимити с цел смекчаване на основните банкови рискове и поддържане ниво на риска в желаните граници;

Изпълнителни директори - организират работата по правилното прилагане на възприетата политика по управлението на рисковете и спазването на утвърдените лимити за дейностите, за които пряко отговарят, контролират работата на отделните структурни звена по отношение анализа и оценката на риска.

Комитет по риска - Надзорният съвет на банката изпълнява функциите на Комитет по риска, като съветва и дава указания на Управителния съвет на банката във връзка с цялостната текуща и бъдеща стратегия по отношение на риска и склонността на банката към поемане на риск и подпомага контрола върху изпълнението ѝ от висшия ръководен персонал.

Комитет за управление на активите и пасивите - орган за управление на ликвидността, компетентен да подготвя планове за действие в случаи на непредвидено изтичане на парични средства, дължащо се на неочаквани събития или неблагоприятни обстоятелства, като отчита възможното въздействие на алтернативни сценарии по отношение на Банката или на пазара като цяло, както и комбинация от тях; извършва

текущ контрол и анализ на капиталовата адекватност на Банката и при необходимост предлага на УС проект на решение за промяна на структурата на активите и пасивите и възможностите за диверсификацията им; разглежда всички политики, правила, процедури и лимити отнасящи се до управлението на всички видове риск и ги предлага за одобрение на Управителния съвет, анализира текущото състояние на активите и пасивите на "Търговска банка Д" АД, наблюдава, рисковете свързани с управление на ликвидността на Банката и пазара на финансови инструменти и предлага конкретни мерки в случай на отклонение от приетите лимити или при извънредни ситуации;

Кредитен комитет - постоянно действащ колективен орган, чиято основна дейност е насочена към оценка на кредитния риск, произтичащ от конкретни кредитни сделки или обща кредитна експозиция на лице или група свързани лица и одобрение на параметрите по тях в рамките на своите компетенции, като със своите предложения и решения съдейства за увеличаване на кредитния портфейл чрез ефективен подбор на кредитните сделки;

Провизионен съвет - специализиран консултативен и контролен орган към УС на Банката, чиято основна дейност е насочена към минимизиране на риска от загуби на Банката, посредством системата за наблюдение, оценка, класифициране и провизиране на рисковите експозиции; извършва оценка и класификация на рисковите експозиции; взема решения за проценти за загуба от обезценка по МСС 39 и риск от загуба по всяка класифицирана рискова експозиция и по портфейлите от редовни експозиции със сходни рискови характеристики; взема решения за реструктуриране на рискови експозиции и предлага на УС тяхното одобрение;

Комисия за оценка на рискови събития - специализиран вътрешен орган на ръководството на Търговска банка Д АД в областта на управлението и контрола на операционния риск; взема решения за окончателно регистриране на настъпили оперативни събития, извършва оценка на евентуално възникналите загуби, анализира регистрираните в счетоводните регистри данни;

Комисия по разглеждане на жалби, сигнали и възражения - постоянно действащ колективен орган, който отговаря за разглеждане на жалби, сигнали и възражения, подадени до Търговска банка Д АД, като обсъжда, анализира и взема решения по случаите, с които е сезиран;

Комитет за сигурността на информационните системи - изпълнява планираща и координационна функция по отношение на дейностите, свързани със сигурността на информационните системи в Банката, одобрява процедурите по прилагане на правилата за информационната сигурност и ги предлага за одобрение от Управителния съвет на Банката;

Комитет за управление на плана за действие в кризисни ситуации - отговаря за изготвянето на "План за действие в кризисни ситуации" в Банката, отговаря за избора на методика за тест на плана за непрекъсваемост, отговаря за цялостната организация и провеждането на тестове, извършва анализи по възможностите за извършване на застраховки с цел възвръщане на загубите при рискове, които не могат да бъдат контролирани изцяло.

Кординационна група по прилагане на мерките срещу изпиране на пари, финансиране на тероризъм и специализиран нормативен контрол, Комитет по условията на труд, Комисия по проблемни кредити, Одитен комитет, Комисия за общи услуги, Комисия за ИТ услуги.

Дъщерни дружества

Д Лизинг ЕАД

Едноличен собственик на капитала на дружеството е Търговска банка Д АД. Представител на едноличния собственик на капитала на дружеството е управителният съвет на Търговска банка Д АД.

Дружеството се представлява от всеки двама от тримата членове на Съвета на директорите.

Съвет на директорите – управлява дружеството като спазва изискванията на действащото законодателство и устава, както и решенията на едноличния собственик на капитала и носи отговорност за оперативното управление на дружеството.

Комитет по обезценка – взема решенията за класифициране и определяне размера на загуба от обезценка на рисковите експозиции.

Застрахователен брокер ЕООД се управлява и представлява от управител.

Д Имоти ЕООД се управлява и представлява от управител.

Политика на многообразие, прилагана по отношение на административните, управителните и надзорните органи

Политиката за осигуряване на разнообразие при подбор на членовете на управителния съвет на дружеството – майка описва законовите изисквания към членовете на Управителния съвет, вкл. изпълнителните членове на Управителния съвет на банката, представени са изискванията, целящи осигуряване на разнообразие при подбора на членовете на Управителния съвет на банката, заложи са и подробно описани критерии, на които е необходимо да отговарят и качествата, които е необходимо да притежават членовете на ръководния орган на банката.

Основни характеристики на системите за вътрешен контрол и управление на риска на дружествата от групата във връзка с процеса на финансово отчитане

Вътрешната контролна система на финансовото отчитане и отчетност на групата Търговска банка Д е разработена в резултат на проучвания на добри отчетни и контролни практики в България и на големи международни групи, както и при спазване на националните законови изисквания, вкл. за листвани на регулирани пазари компании и групи. Тя е в постоянен процес на наблюдение от страна на ръководството и на доразработване и усъвършенстване.

Вътрешната контролна система на финансовото отчитане и отчетност на дружеството-майка представлява комплекс от поведенчески и технически принципи, правила, средства, процедури и контролни действия, които са специално разработени и приспособени към спецификата на банката, нейната дейност и отчетна система. Тя е насочена към:

- осигуряване на текущо наблюдение и насочване на отчетните дейности спрямо техните цели и очакванията на различните й потребители, и постигане на необходимата им ефективност и ефикасност, вкл. при използването на заетите ресурси; и
- осигуряване на адекватно и своевременно адресиране на установени бизнес рискове, които имат влияние върху финансовата, управленска и оперативна отчетност.

По-специално, тя е разработена по начин, който да създава комфорт на ръководството, че:

- банката спазва приложимите законови изисквания в областта на счетоводството, отчетността и другите пряко свързани с тях области, и особено изискванията на Закона за счетоводството и Международните стандарти за финансово отчитане;
- в банката се спазват инструкциите и насоките на висшето ръководство по отношение на отчетността и документацията;
- налице е изискваната ефективност и ефикасност на финансово-счетоводния процес, вкл. консолидационния и документалната обосноваост;
- налице е висока степен на сигурност по опазването и поддържането на активите на банката, вкл. и превенция от измами и грешки; и
- налице е осигуряване на достоверна, качествена и своевременна финансова и оперативна информация за вътрешни и външни потребители.

Основните компоненти на вътрешната контролна система относно финансовото отчитане и отчетност включва:

- възприемане и спазване на етичните принципи и правила на поведение, които са приети с Етичния кодекс на Търговска банка Д АД и по отношение на финансовото отчитане и отчетност и всички свързани с нея процеси, процедури и действия на целия персонал на банката;
- разработване и определяне на оптимална структура от звена, ангажирани в процесите, свързани с финансовата отчетност, с ясно дефинирани отговорности и делегации, правомощия и задължения, вкл. чрез разработени писмени вътрешни документи;
- разработване на политики за подбор, обучение и развитие на персонала, зает в процесите на счетоводството и финансовата отчетност;
- разработване, внедряване и поддържане на контролни процедури и правила за всеки етап от процесите, свързани със счетоводството, финансовото отчитане и отчетност, с приоритетно постепенно въвеждане на формализирани писмени процедури; и
- разработване на процедури по идентифициране, наблюдение и управление на рисковете, свързани със счетоводството, финансовото отчитане и отчетност, вкл. разработването на адекватни мерки и действия за тяхното минимизиране;
- разработване и поддържане на адекватна организация на информационната система, вкл. контроли за достъп, въвеждане, обработка и извличане на данни,

промени в системата, разпределение на отговорностите на заетите в нея лица, както и съхранение и опазване на целостта и истинността на данните в системата.

Контролна среда

Етични принципи и правила свързани с процесите на счетоводство, финансовото отчитане и отчетност

Ръководството на различните нива в групата Търговска Банка Д е въвело и постоянно наблюдава спазването на етични ценности като почтеност, независимост и обективност като фундаменти на професионалното поведение на всички лица, заети в процесите, свързани със счетоводството и финансовото отчитане в банката. Те се явяват рамката, спрямо която е изградена контролната среда, и които са повлияли върху ефективността на проектирането на модела, администрирането и текущото наблюдение на останалите компоненти на вътрешния контрол в областта на счетоводната дейност и финансовата отчетност. Почтеността и етичното поведение са продукт на установените общи етични и поведенчески стандарти на банката. Те са ясно комуникирани с целия финансово-счетоводен и контролен персонал, както и те непрекъснато се утвърждават на практика.

Етичните принципи, които ръководят професионалното поведение и които следва да се спазват от всички лица, ангажирани пряко или косвено в счетоводната дейност и процесите по и свързани с финансовото отчитане са: обективност; безпристрастност; независимост; консервативност; прозрачност; методологическа обоснованост; последователност и използване на независими експерти. Тези принципи се прилагат на всички етапи на финансовото отчитане при: избор на счетоводна политика; счетоводно приключване; изготвянето и прилагането на приблизителни счетоводни оценки и изготвянето на публични и управленски финансови отчети, на други публични доклади и документи, съдържащи и финансова информация.

Етичният кодекс регулира и се отнася до професионалното поведение на служителите, взаимоотношенията между служителите и клиентите на Банката, взаимоотношенията между отделните служители, защита на интересите на Банката, предотвратяване на конфликта на интереси, както и начините за разрешаването им, при възникване. Етичният кодекс има за цел:

- да определи етичните стандарти на професионалната дейност на служителите;

- да предложи норми на поведение, които ще помогнат на служителите да управляват своите действия в области, където могат да възникнат конфликти между морала, поставените задачи и индивидуалната култура на служителите;
- да създаде единност чрез преодоляване на конфликтите и споровете;
- да създаде добра атмосфера между всички служители, спомагаща за споделянето на опит и изграждането и развиването на професионализъм.

Чрез спазването на правилата на поведение, заложили в този кодекс и приети от всички служители, се цели изграждането и утвърждаването на положителния имидж на банката. Правилата на поведение, съдържащи се в този кодекс, са неизменна част от ежедневната дейност на служителите от банката като спазването на етичните правила за поведение е гаранция за законността на действията на служителите и защита от необосновани обвинения от страна на клиентите на банката. Дейността на служителите се осъществява при спазване принципите на законност, лоялност, честност, безпристрастност, отговорност и отчетност. При подбора на кандидати за работа в банката се отчита наличието на качества, отговарящи на изискванията за професионална етика. Всяко лице, което постъпва на работа в банката, се задължава да изпълнява възможно най-добре възложените му служебни задачи.

Дъщерните дружества следват утвърдените правила, политики и процедури на дружеството-майка, съобразявайки се и с конкретните специфики на самите дружества.

Управленски органи, отговорни за отделните компоненти на цялостния процес по счетоводство и финансово отчитане в групата

Дружество-майка (банката)

Управленските органи, които носят определени отговорности и правомощия относно процеса на финансово отчитане и респ. на други свързани с него процеса са: Управителният съвет, Директор дирекция Главно счетоводство, директор дирекция Планиране, контроли финансова отчетност и ръководителят на служба „Вътрешен одит“. Техните функции и отговорности могат да се обобщят по следния начин:

- Управителният съвет приема и потвърждава: счетоводната политика и промените в нея за всеки отчетен период, разработените счетоводни приблизителни оценки към датата на всеки отчетен период, вкл. прилаганата методология; финансовите отчети и доклади, и други публични документи, съдържащи финансова информация; функциите, организацията и

- отговорностите на всички структурни звена и техните ръководители, заети в процесите по и свързани с финансовото отчитане; разработването, внедряването и текущото наблюдение функционирането на отделните компоненти на вътрешната контролна система, вкл. дейността на отдел „Вътрешен одит“;
- Директор дирекция Главно счетоводство организира и ръководи счетоводно отчетната дейност на банката – контролира и методологически направлява текущото счетоводство, отговаря за разработването и внедряването на счетоводно отчетните методики и техники; отговаря за процеса по счетоводно приключване и изготвянето на всички счетоводни приблизителни оценки, предлага и разработва счетоводни политики и промени в тях, следи за текущи промени в МСФО.
 - Директор дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност осъществява цялостна организация, методологическо обезпечаване и реализация на процеса, свързан с изготвяне на индивидуалните и консолидираните финансови отчети на банката, вкл. текущия контрол, инструктиране, наблюдение и анализи на финансовите отчети за целите на консолидация на дружествата от групата на Търговска банка Д АД, осъществява комуникацията с регулаторните органи, изготвя анализи, прогнози и мениджърска отчетна информация, осъществява контакт с вътрешни и външни експертни органи, консултантски и одиторски компании.
 - Служба „Вътрешен одит“ извършва последващ контрол върху операциите и дейностите, свързани с изготвянето на финансовите отчети на банката и спазването на въведените вътрешни контроли по отделните рутинни и нерутинни процеси. Следи и оказва съдействие за постигане на целите и задачите на банката. Съдейства за ефикасното, ефективно и икономично използване на ресурсите, както и за постигане на адекватен контрол на различните рискове. Съдейства за опазване стойността на банковите активи. Следи за законосъобразността на дейността, за точно спазване на политиката, плановете, вътрешните правила и процедурите. Изразяват становище по адекватността на системите за вътрешен контрол и управлението на рисковете на организацията на процесите, както и системите за мониторинг и отчетност и тяхната адекватност и ефективност.

Дъщерни дружества

Д Лизинг ЕАД – органите които носят определени отговорности и правомощия относно процеса на финансово отчитане и респ. на други свързани с него процеса са Съветът на директорите и главният счетоводител.

Застрахователен брокер ЕООД - органите които носят определени отговорности и правомощия относно процеса на финансово отчитане и респ. на други свързани с него процеса са управителят и главният счетоводител.

Д Имоти ЕООД се управлява и представлява от управител - органите които носят определени отговорности и правомощия относно процеса на финансово отчитане и респ. на други свързани с него процеса са управителят и главният счетоводител.

Политика и практика, свързани с човешките ресурси във финансово счетоводните отдели

В дружествата от групата има установени политики и правила, свързани с управлението на човешките ресурси, заети в процеса на финансово отчитане и другите процеси, свързани с него. Те включват наложени и прилагани политики и процедури при подбора и назначаването на такива кадри, насочени към образованието и професионалния опит, компютърната грамотност и владението на чужди езици от кандидатите. При подбора водещи са изискванията, заложи в длъжностните характеристики на отделните позиции.

Към политиките за управление на персонала са включени и такива, свързани с постоянното допълнително професионално обучение, осъвременяване и разширяване на знанията и уменията на заетите специалисти. Банката ежегодно актуализира и приема план за предстоящи обучения на служителите. Задължително се провеждат обучения при промяна на нормативни актове, МСФО, данъчни закони и други, касаещи пряко тяхната работа. Целта на тази политика е да се постигне актуализиране и увеличаване на тяхната експертиза и усъвършенства на уменията им за повишаване на ефективността при изпълнение на служебните им задължения.

Процес за оценка на риска свързан с финансовото отчитане в групата

Управителният съвет, директор дирекция Главно счетоводство и директор дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност на дружеството-майка имат ключова роля в процеса за постоянно идентифициране, наблюдение и контрол на бизнес рисковете, вкл. за установяване и контрол на ефектите от тях, които оказват и пряко влияние върху отделни процеси и обекти от счетоводството, финансовото отчитане и отчетността на групата Търговска банка Д. Те, заедно, осигуряват цялостния мониторинг върху процеса по управление на рисковете.

Рисковите фактори, имащи отношение към надеждната финансова отчетност, включват външни и вътрешни събития, сделки и обстоятелства, които могат да възникнат и да се отразят негативно върху способността на дружествата от групата да създават, поддържат и обработват счетоводни и оперативни данни по начин, който да гарантира достоверна финансова отчетност, отчети и доклади. В групата са дефинирани като основни следните фактори:

- като външни рискове се определят: промяна в бизнес средата и пазарната среда на дружеството-майка (банката) и нейните дъщерни дружества, както и в предлаганите от групата продукти и услуги; дейността на конкурентите; промяна в законовата и регулаторна рамка; промени в ключови доставчици или клиенти/групи от клиенти; недобросъвестни или злонамерени действия от външни лица; бърз корпоративен растеж и растеж на групата; развитие на дружествата, в които банката държи значителни инвестиции под формата на участия и/или предоставени кредити.
- към вътрешните рискове се причисляват: промяна в техническата инфраструктура на дружествата от групата, на начина и интензитета на използване на наличните активи и ресурси; въвеждането на нови продукти и услуги; нови счетоводни политики и МСФО; промени в персонала на дирекциите, отговорни за финансовата отчетност; промени в информационните системи; грешки в работата и/или недостатъчни знания или умения на персонала, бързо разширяване дейността; приложение на множество приблизителни оценки – особено приложение на справедливи стойности и изчисляване на възстановими стойности на определени нетекущи активи, с участието на външни експерти.

Рисковите фактори, които имат повтарящ се характер и/или са свързани с приложение на счетоводни политики и приблизителни оценки, текущо се следят от директори дирекция Главно счетоводство и директор дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност на дружеството-майка (банката), които предлагат решения за управлението и правилното отразяване на техните ефекти във финансовите отчети. Новите рискови фактори се идентифицират, оценяват и разработват от директор дирекция Главно счетоводство и директор дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност. При необходимост, се използва и консултантска помощ от независими консултанти, вкл. и за приложението на нови МСФО. Общото наблюдение на процеса по управлението на рисковете, свързани с финансовото отчитане се осъществява от управителния съвет на дружеството-майка (банката).

Органи, отговорни за осъществяването на контролни функции върху процеса на финансово отчитане

Надзорен съвет – преглежда годишните финансови отчети – индивидуален и консолидиран и предложенията за разпределение на печалбата и представя на едноличния собственик на капитала годишния доклад за дейността на дружеството-майка, вкл. консолидирания доклад за дейността.

Одитният комитет независимо наблюдава реализацията на процесите по финансово отчитане, прилаганите счетоводни политики и ефективността на вътрешната контролна система на банката, вкл. управлението на риска, както и изпълнението и резултатите от външния и вътрешен одит

Информационна система

Дружество-майка

Информационната система на Търговска Банка Д АД включва инфраструктура (физически и хардуерни компоненти), софтуер, хора, процедури и данни. Банката е внедрила през 2016 г. нова система за електронно банкиране . Тя обхваща всички процеси по обслужване на клиент по електронен път. Системата е адаптирана и внедрена, при отчитане на спецификите на самата банка. Функционалностите на системата позволяват клиентско обслужване идентично като с това на фронт офис. Системата за Интернет банкиране е разработена в съвременен динамичен дизайн позволяващ ползването и на всякакви крайни устройства, и интуитивна потребителска

навигация. Системата разполага с двуфакторна защита / OTP – метод на оторизация с динамични ключове на електронни трансакции/.

Освен основната информационна система / БАНКЕР /, в банката се използват и следните системи: CARD MANAGEMENT SYSTEM , Portfolio Management System, Система за обслужване на ЦК, Документна система, Система за Одобрение на кредити. Връзката между тях е изградена посредством интерфейси. Качеството на информация, генерирана от системите осигуряват значителни възможности на ръководството да взема адекватни, обосновани и своевременни решения при управлението и контрол на дейностите по изготвянето на различни финансови и управленски отчети, както и на други публични документи с финансова информация.

През 2017 г. основната система БАНКЕР претърпя множество модернизации на определени технологии, като Модул КРЕДИТИ, Модул Одобрение на кредити, както и беше внедрена напълно нова технология за обслужване на клиенти – Модул Нов фронт офис. Значителна модернизация претърпя технологията Администрираща правата на потребителите на БАНКЕР, като бяха реализирани допълнителни функционалности осигуряващи ролево базиран подход на управление на правата на потребителите в БАНКЕР.

През 2017 г. ИТ Инфраструктурата на Банката също беше модернизирана по посока осъвременяване на частната мрежа на Банката, както и сървърната инфраструктура в основния дейта център на Банката. И двата проекта имаха за цел да покачат производителността на ИТ Инфраструктурата, респективно осигуряваните от нея бизнес процеси.

През 2017 г. Банката осъвремени корпоративния си сайт с цел осигуряване на канал за продажби в съответствие с новите маркетингови и технологични тенденции в тези области. Новият корпоративен сайт е интуитивен и продуктово ориентиран , изпълнен посредством надеждни информационни технологии съответстващи на съвременните изисквания за ИТ сигурност в областта.

Информационната система, имаща отношение към целите и процеса на финансовото отчитане, обхваща методи и документация, които:

- идентифицират и отразяват всички валидни сделки и операции;

- описват своевременно сделките и операциите с достатъчно подробности, позволяващи подходящата им класификация за целите на финансовото отчитане;
- оценяват стойността на сделките и операциите по начин, който позволява отразяване на тяхната подходяща парична стойност във финансовия отчет;
- определят времевия период, през който са възникнали сделките и операциите, за да позволят записването им в подходящия счетоводен период;
- представят подходящо сделките и операциите и свързаните с тях оповестявания във финансовия отчет съгласно изискванията на отчетната рамка.
- Осигурява детайлизирани журнални файлове за действията на потребителите с цел упражняване на контрол;

За доброто и безрисково функциониране на информационната система в банката отговарят различни отдели в структурата на Дирекция Информационни технологии. Техните функции са разпределени според приетите им функционални характеристики по следния начин:

ИТ Операции – Структура отговорна пряко за текущата поддръжката на ползваните в банката приложни системи, интерфейси между тях. Провеждане на тестове на разработки, внедряване на версии;

ИТ Развитие – Структура отговорна пряко за осъществяване на Процеса на Change Management, посредством който биват изпълнявани изменения в приложните системи в банката. Провеждане на тестове на разработки ;

ИТ Инфраструктура – Структура поддържаща хардуерната, комуникационната и сървърна инфраструктура на банката – продукционна и тестова среда;

ИТ Хелп Деск – Структура имаща за цел да осигурява първа линия на поддръжка на вътрешни потребители на ИТ услуги.

Дирекция Главно счетоводство в дружество-майка

Дирекцията се ръководи от директор Главно счетоводство, който изпълнява функциите на главен счетоводител на Търговска Банка Д АД. В състава на дирекцията се

включва заместник главен счетоводител и експерти. В структурно отношение той се състои от отдел „Счетоводна методология, данъци и счетоводно отчитане“, отдел „Бюджетни разпореждания“, отдел „Запори по сметки“ и отдел „Бек офис и клонова мрежа“. Съгласно функционалната характеристика дирекцията обхваща и реализира изцяло счетоводно-отчетната функция в банката, вътрешния счетоводен контрол. В неговите отговорности е коректното и последователно приложение на разработените счетоводни политики, разработването и приложението на вътрешен сметкоплан; отчетни методики, текущото водене на счетоводството; текущия счетоводен анализ и контрол на отчетните данни и документация; своди; изготвянето и/или обработката на входящите данни за приблизителните счетоводни оценки заедно с ангажираните експерти, както и докладване на установени отклонения и несъответствия на управителния съвет; и спазването на нормативните изисквания в областта на счетоводството, данъците и други свързани с тях области.

Счетоводната политика на групата се актуализира при необходимост и подлежи на одобрение от управителен и надзорен съвет. Актуализираната счетоводна политика се публикува чрез вътрешната система за оповестяване на актуализирани и нови политики.

Изборът на отчетната рамка е дефиниран на база изискванията на Закона за счетоводството. Търговска банка Д АД прилага Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз. Текущият контрол за правилното приложение на МСФО се извършва от дирекция Главна счетоводство и дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност. Допълнително потвърждение за коректността на приложението се получава от външните одитори.

Дирекция планиране, контрол и финансова отчетност в дружество-майка

Дирекцията се ръководи от Директор дирекция и се състои от следните отдели – „Бюджетиране и планиране“, „Финансова отчетност“ и „Управленска информация и контрол на приходите и разходите“. Съгласно функционалната характеристика дирекцията организира и ръководи разработването на годишни и средносрочни планове за развитие на бизнеса и бюджета на банката, като и да контролира изпълнението на поставените бизнес целите и на изпълнението на годишния бюджет. Разработва система за годишно бюджетиране по центрове на печалба, продукти и сегменти. Изготвя анализи и отчети на банковата система и сравнение на основни показатели в банката спрямо

пазарните нива (пазарен дял, лихвени проценти и др.). Организира и ръководи процеса на контрол по отчетените приходи, обеми и изпълнение на бюджетните цели за годината. Участва в разработването на методологически правила и процедури за определяне на бизнес целите, приходите, разходите и инвестициите. Изготвяна ежедневни справки за финансовото състояние на показателите на банката за целите на управлението, както и месечни отчети за финансовото състояние на банката. Ръководи процеса на контрол върху разходите на банката, както и на изразходването на бюджета за годината. Контролира изразходването на заложените в бюджета на банката средства за инвестиции за годината. Организира, ръководи и контролира процеса на изготвяне на информационно-аналитични обзори, доклади следене на макроикономическото развитие, политическите и други събития и тяхното отражение върху бизнеса и плановете на банката. Изготвя годишни финансови отчети по МСФО, годишни финансови отчети за местни нужди, за ФГВБ, КФН, БФБ, за Международни финансови институции, предоставящи външно финансиране. Участва в изготвянето на различни видове отчети във връзка с целите на надзора, регулациите на БНБ, банковата статистика, баланса на плащанията. Участва при разработването на вътрешно – нормативната уредба на банката, както и в усъвършенстването на методологията на планирането. Прави предложение за оптимизиране структурата на активите на банката. Организира, координира, ръководи и контролира цялостната дейност по събирането, обобщаването, анализирането и разпространяването на нормативно изискуемата статистическа и финансова информация за банката.

Изготвянето на финансовите отчети на групата за публично ползване е резултат на цялостен процес по счетоводно приключване на отчетен период. Този процес е формализиран чрез приети от ръководството документи с правила и инструкции. Те са свързани с извършването на определени действия и процедури, и респ. изготвянето на определени документи от лица от дирекция Главно счетоводство, дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност или от други отговорни лица и тези действия и процедури са насочени към: извършване на инвентаризации; анализи на сметки; изпращане на потвърдителни писма; определяне на най-добри приблизителни оценки като амортизации, преоценки, обезценки и начисления, които да са базирани на разумно обосновани предположения; проучвания и анализи на определени правни документи (договори, съдебни дела, становища на правни консултанти); проучвания и оценка на доклади на експерти (оценители, актюери, вътрешни одитори, други вътрешни експерти

и длъжностни лица); изготвяне на справки и финансови пакети за консолидация; изготвяне, анализи и обсъждания на проекти на финансови отчети.

За дъщерните дружества функциите по последователно приложение на разработените счетоводни политики, разработването и приложението на вътрешен сметкоплан; отчетни методики, текущото водене на счетоводството; текущия счетоводен анализ и контрол на отчетните данни и документация, разработването на годишни и средносрочни планове за развитие на бизнеса и бюджета на банката, както и по изготвянето на годишни финансови отчети по МСФО, годишни финансови отчети за местни нужди се осъществяват от главния счетоводител на дружеството и ръководения от него отдел.

Контролни дейности

Контролните действия, които са предвидени в разработените и внедрени вътрешни контроли по процеси, включват: прегледи на изпълнението и резултатите от дейността; обработка на информацията; физически контроли и разделение на задълженията и отговорностите.

Общите контролите, които имат отношение към финансовото отчитане, могат да бъдат категоризирани като процедури, свързани с текущи и периодични прегледи и анализи на финансовите показатели и входящите данни за тях. Те включват прегледи и анализи на фактически отчетени данни за резултати спрямо бюджетни, прогнозни, предходни периоди, спрямо системата като цяло и спрямо таргетната група. Те обикновено могат да съдържат и предложения за оптимизации или преразглеждане на определени бюджети.

Контролите, заложи към информационните системи на групата обхващат както контролите на приложните програми, така и общите ИТ контроли, които представляват политика и процедури, които спомагат за гарантиране на непрекъснатото правилно функциониране на информационните системи. Типичните контроли върху приложните програми, които са заложи, са: проверка на математическата точност на записите, поддържане и преглед на сметки и оборотни ведомости, автоматизирани контроли, като проверки на входящите данни и проверки за последователността на номерацията и неавтоматично проследяване на докладите за изключения. Общите ИТ контроли включват: контроли върху промяната на програмите, контроли, които ограничават достъпа до програми или данни, контроли върху внедряването на нови издания пакетни

софтуерни приложни програми и контроли върху системен софтуер, ограничаващи достъпа или текущото наблюдение върху ползването на системните помощни функции, които биха могли да променят финансови данни или записи, без да оставят следа за последващо проследяване.

Прилаганите физическите контроли обхващат:

- мерки за физическата сигурност на активите - обезопасени съоръжения и помещения, както и специални условия за достъп до активи и документи;
- специална процедура за одобрение на достъп до компютърни програми и файлове с данни;
- периодични инвентаризации - процедури по организацията и провеждането на инвентаризации чрез физическо преброяване/претегляне на наличностите/изпращане на подходящи писма за потвърждаване и сравняване със сумите, отразени в контролните описи и счетоводните документи/регистри.

В разработените и внедрени процедури по управление, организация и изпълнение на основните рутинни процеси (доставки и продажби), както и за процесите по изготвянето и приемането на комплексните приблизителни оценки (амортизация, обезценки, преоценки, актюерски изчисления и дългосрочни провизии) са предвидени и вътрешни контроли. Те са насочени към: оторизация на отделната операция и издаваните първични документи; преглед и проверка на издаваните документи и ангажираните в операцията активи; последващо преизчисляване и сравняване с други документи (договори, заявки, потвърждения, ценови листи и др.) и лица, както и разделянето на задълженията и отговорностите на участващите длъжностни лица на всяка стъпка от съответния процес, за да се осигури взаимен контрол между тях, както и за намаляване на възможностите да се позволи на някое лице да бъде в позиция както да извърши, така и да прикрие грешки или измама в обичайния ход на изпълнение на задълженията си.

Групата е в процес на постоянно разширяване на формализираните контролни процедури и дейности.

Текущо наблюдение на контролите

Важна приоритетна цел на ръководството е, в лицето на директор дирекция Главно счетоводство и директор дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност, да се установи и поддържа непрекъснат и ефективен вътрешен контрол. Текущото

наблюдение на контролите от страна на ръководството включва преценка дали те работят както това е предвидено и дали те биват модифицирани по подходящ начин, за да отразят промените в условията.

Текущото наблюдение на контролите може да включва дейности, като например, преглед от ръководството дали своевременно се изготвят вътрешните управленски отчети и дали ключови данни в тях са в равнение с потвърждение от трети лица и неговите предвиждания, оценка от вътрешните одитори на спазването на политиките и процедурите по осъществяването на рутинните процеси от страна на заетия в тях персонал, надзор върху спазването на етичните норми или общоприетите бизнес практики. Текущото наблюдение се извършва с цел гарантиране, че контролите продължават да действат ефективно във времето.

Вътрешните одитори, както и служителите, изпълняващи надзорни, мониторингови или контролни функции, също допринасят за текущото наблюдение върху вътрешните контроли по процесите на предприятието чрез своите оценки за отделни контроли или групи контроли. Обикновено те периодично предоставят такава информация, в хода на изпълнение на своите задължения и функции, и свои преценки относно функционирането на определени вътрешни контроли, фокусирайки значително внимание върху оценката на ефективността им, комуникират със съответните лица информацията за установяване на силните и слабите страни на вътрешни контроли и отправят препоръки за тяхното подобряване.

Надзорният съвет може да проверява всяко действие, свързано с дейността на групата, да проверява по всяко време счетоводните документи и книги и да констатира състоянието на групата.

Одитния комитет наблюдава ефективността на вътрешния контрол на дружеството-майка (банката) и системата за управление на риска, препоръчването назначаването на регистрирания одитор (външен одитор) на банката и оценката на неговата независимост, политиката на банката по отношение на спазването на изискванията на нормативни актове, имащи значение за варното и честно представяне на финансовите отчети.

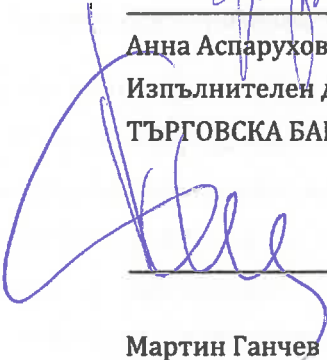
Дейностите по текущо наблюдение включват ползването на информация от външни страни, която посочва проблеми или да очертава области, нуждаещи се от подобряване. Такива страни са клиентите, доставчиците, надзорният регулатор в лицето на БНБ,

регулаторният орган в лицето на КФН. Също така при изпълнение на дейностите по текущо наблюдение ръководството винаги взема под внимание и комуникацията с външните одитори, свързана с вътрешния контрол и установените от тях слабости и направени препоръки.

Дружествата от групата не са емитенти на ценни книжа и не планират да придобият публичен статут. За група Търговска банка Д не е приложим Кодексът за корпоративно управление, във връзка с изискванията на чл.100 (н), ал. 8, т.1 и т.2 от Закона за публично предлагане на ценни книжа (ЗППЦК) .

Анна Аспарухова
Изпълнителен директор
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД

Мартин Ганчев
Изпълнителен директор
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД

Дата: 30 март 2018

„Търговска банка Д“ АД

**Доклад на независимите
одитори**

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИТЕ ОДИТОРИ

До акционерите на Търговска банка Д АД

ДОКЛАД ОТНОСНО ОДИТА НА КОНСОЛИДИРАНИЯ ФИНАНСОВ ОТЧЕТ

Мнение

Ние извършихме одит на консолидирания финансов отчет на Търговска банка Д АД („Банката“) и нейните дъщерни дружества (общо „Група Търговска банка Д“ или „Групата“), съдържащ консолидирания отчет за финансовото състояние към 31 декември 2017 година и консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, консолидирания отчет за промените в собствения капитал и консолидирания отчет за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и пояснителните приложения към консолидирания финансов отчет, съдържащи и обобщено оповестяване на съществените счетоводни политики.

По наше мнение, приложеният консолидиран финансов отчет представя достоверно, във всички съществени аспекти, финансовото състояние на Групата към 31 декември 2017 година и нейните финансови резултати от дейността и паричните ѝ потоци за годината, завършваща на тази дата, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз (ЕС).

База за изразяване на мнение

Ние извършихме нашия одит в съответствие с Международните одиторски стандарти (МОС). Нашите отговорности съгласно тези стандарти са описани допълнително в раздела от нашия доклад „Отговорности на одиторите за одита на консолидирания финансов отчет“. Ние сме независими от Групата в съответствие с Етичния кодекс на професионалните счетоводители на Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители (Кодекса на СМСЕС), заедно с етичните изисквания на Закона за независимия финансов одит (ЗНФО), приложими по отношение на нашия одит на консолидирания финансов отчет в България, като ние изпълнихме и нашите други етични отговорности в съответствие с изискванията на ЗНФО и Кодекса на СМСЕС. Ние считаме, че одиторските доказателства, получени от нас, са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение.

Ключови одиторски въпроси

Ключови одиторски въпроси са тези въпроси, които съгласно нашата професионална преценка са били с най-голяма значимост при одита на консолидирания финансов отчет за текущия период. Тези въпроси са разгледани като част от нашия одит на консолидирания финансов отчет като цяло и формирането на нашето мнение относно него, като ние не предоставяме отделно мнение относно тези въпроси.

Ключов одиторски въпрос	Как този ключов одиторски въпрос беше адресиран при проведения от нас одит
<p><i>Обезценка на кредити и аванси на клиенти</i></p> <p>Оповестяванията на Групата по отношение на обезценката на предоставени кредити и аванси на клиенти са включени в <i>Пояснително приложение 3.1. „Кредитен риск“</i> и <i>Пояснително приложение 15 „Предоставени кредити и аванси на клиенти“</i> към консолидирания финансов отчет.</p> <p>Кредитите и аванси на клиенти представляват съществена част (51%) от общите активи на Групата към 31 декември 2017 година. Както е оповестено в Приложения 3.1. и 15 от консолидирания финансов отчет, ръководството определя загубата от обезценка на предоставени кредити и аванси на клиенти, за които са идентифицирани обективни доказателства за обезценка, на индивидуална и портфейлна база. Брутната стойност на тези кредити към 31 декември 2017 година е 426,191 хиляди лева и съответните натрупани загуби от обезценка за тях са 38,903 хиляди лева.</p> <p>Определянето на загуби от обезценка на предоставените кредити и аванси на клиенти е свързано с прилагането на значителни преценки и ключови за крайните изчисления предположения от ръководството относно бъдещата събираемост на кредитните експозиции, най-вече относно периода и сумите на очакваните бъдещи парични потоци, включително от пазарната оценка и реализиране на обезпечения, както и за</p>	<p>В тази област, нашите одиторски процедури, наред с други такива, включиха:</p> <ul style="list-style-type: none">• Проучващи запитвания и получаване на разбиране за процеса на определяне на загубите от обезценка по предоставени кредити и аванси на клиенти в Групата.• Инспекция и преглед на вътрешните политики и процедури, свързани с процеса по определяне на загуби от обезценка, както и по наблюдение и управление на отпуснатите кредити на клиенти. Проучващи запитвания към експертите на Групата, отговорни за управлението на кредитния риск.• Оценяване и тестване на дизайна и оперативната ефективност на ключови контроли в процеса по одобрение и текущ мониторинг на кредити и аванси в Групата, както и при определяне на размера на обезценката им. Използване на наши експерти по Информационни технологии (ИТ) в извършването, оценяването и тестването и на общите ИТ контроли.• Анализ на кредитния портфейл на Групата и други аналитични процедури относно

анализи на информация за събития - индикатори на неизпълнение по кредитни експозиции.

Поради значимостта на посочените по-горе обстоятелства: а) съществеността на предоставените кредити и аванси на клиенти, за които има идентифицирани обективни доказателства за обезценка като отчетен обект за консолидирания финансов отчет на Групата, както и б) присъщото ниво на несигурност при използването на множеството преценки и предположения от ръководството при изчисленията на размера на загубите от обезценката на предоставените кредити и аванси на клиенти на индивидуална и портфейлна база, ние сме определили този въпрос като ключов одиторски въпрос.

неговата структура, състав и тенденции на развитие, вкл. дали отчитаните загуби от обезценка следват развитието му.

- Извършване на тестове и анализи, на базата на извадка от кредити и аванси на клиенти, за които Групата не е идентифицирала обективни доказателства за обезценка, с цел оценка на тяхната коректна класификация в съответна рискова група от страна на Групата.
- Извършване на детайлни тестове, на основата на рисково базирана извадка от кредити, за оценка на адекватността на начислените индивидуални загуби от обезценка. За съответните експозиции в извадката, са направени следните одиторски процедури:
 - анализ на финансовото състояние и резултати на кредитополучателите, и инспекция на информацията и документите по обслужването на кредитите;
 - преглед на оценителските доклади на обезпеченията по съответните експозиции, като за определени обезпечения ние използвахме наши експерти по оценки за консултиране относно приложените допускания и методи при оценките на реализируемата стойност;
 - анализ и оценка на основните допускания и преценки, направени от ръководството при изчислението на специфичните провизии по индивидуалните експозиции.
- Преглед и оценка на моделите, използвани за изчисление на колективна обезценка на портфейлна база, включително на входящите данни, последователността на предположенията и анализ на развитието на прилаганите параметри. Тестови преизчисления на определени параметри в модела и общата сума на колективната провизия за обезценка към 31.12.2017 година.
- Извършване на одиторски процедури за

последващи събития, насочени към развитието на кредитите и аванси на клиенти от посочената извадка по-горе след отчетната дата, за да оценим последователността на предположенията, използвани от Групата за очакваните бъдещи парични потоци.

- Оценка на адекватността и уместността на оповестяванията на Групата, свързани с изложеността ѝ на кредитен риск и за загубите от обезценка на предоставени кредити и аванси от клиенти.

Друга информация, различна от консолидирания финансов отчет и одиторския доклад върху него

Ръководството носи отговорност за другата информация. Другата информация се състои от доклад за дейността, включващ информация относно дейността на Банката в ролята ѝ на инвестиционен посредник, и декларация за корпоративно управление, изготвени от ръководството съгласно Глава седма от Закона за счетоводството, но не включва консолидирания финансов отчет и нашия одиторски доклад върху него.

Нашето мнение относно консолидирания финансов отчет не обхваща другата информация и ние не изразяваме каквато и да е форма на заключение за сигурност относно нея, освен ако не е изрично посочено в доклада ни и до степента, до която е посочено.

Във връзка с нашия одит на консолидирания финансов отчет, нашата отговорност се състои в това да прочетем другата информация и по този начин да преценим дали тази друга информация е в съществено несъответствие с консолидирания финансов отчет или с нашите познания, придобити по време на одита, или по друг начин изглежда да съдържа съществено неправилно докладване.

В случай че на базата на работата, която сме извършили, ние достигнем до заключение, че е налице съществено неправилно докладване в тази друга информация, от нас се изисква да докладваме този факт.

Нямаме какво да докладваме в това отношение.

Отговорности на ръководството и лицата, натоварени с общо управление за консолидирания финансов отчет

Ръководството носи отговорност за изготвянето и достоверното представяне на този консолидиран финансов отчет в съответствие с МСФО, приложими в ЕС и за такава система за вътрешен

контрол, каквато ръководството определя като необходима за осигуряване изготвянето на финансови отчети, които не съдържат съществени неправилни отчитания, независимо дали се дължат на измама или грешка.

При изготвяне на консолидирания финансов отчет ръководството носи отговорност за оценяване способността на Групата да продължи да функционира като действащо предприятие, оповестявайки, когато това е приложимо, въпроси, свързани с предположението за действащо предприятие и използвайки счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие, освен ако ръководството не възнамерява да ликвидира Групата или да преустанови дейността ѝ, или ако ръководството на практика няма друга алтернатива, освен да постъпи по този начин.

Лицата, натоварени с общо управление носят отговорност за осъществяването на надзор над процеса по финансово отчитане на Групата.

Отговорности на одиторите за одита на консолидирания финансов отчет

Нашите цели са да получим разумна степен на сигурност относно това дали консолидираният финансов отчет като цяло не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали се дължат на измама или грешка, и да издадем одиторски доклад, който да включва нашето одиторско мнение. Разумната степен на сигурност е висока степен на сигурност, но не е гаранция, че одит, извършен в съответствие с МОС, винаги ще разкрива съществено неправилно отчитане, когато такова съществува. Неправилни отчитания могат да възникнат в резултат на измама или грешка и се считат за съществени, ако би могло разумно да се очаква, че те, самостоятелно или като съвкупност, биха могли да окажат влияние върху икономическите решения на потребителите, вземани въз основа на този консолидиран финансов отчет.

Като част от одита в съответствие с МОС, ние използваме професионална преценка и запазваме професионален скептицизъм по време на целия одит. Ние също така:

- идентифицираме и оценяваме рисковете от съществени неправилни отчитания в консолидирания финансов отчет, независимо дали се дължат на измама или грешка, разработваме и изпълняваме одиторски процедури в отговор на тези рискове и получаваме одиторски доказателства, които да са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение. Рискът да не бъде разкрито съществено неправилно отчитане, което е в резултат от измама, е по-висок от риска от неразкриване на съществено неправилно отчитане, което е в резултат от грешка, тъй като измамата може да включва тайно споразумяване, фалшифициране, преднамерени пропуски, изявления за въвеждане на одитора в заблуждение, както и пренебрегване или заобикаляне на вътрешния контрол.
- получаваме разбиране за вътрешния контрол, имащ отношение към одита, за да разработим одиторски процедури, които да са подходящи при конкретните обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на вътрешния контрол на Групата.

- оценяваме уместността на използваните счетоводни политики и разумността на счетоводните приблизителни оценки и свързаните с тях оповестявания, направени от ръководството.
- достигаме до заключение относно уместността на използване от страна на ръководството на счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие и, на базата на получените одиторски доказателства, относно това дали е налице съществена несигурност, отнасяща се до събития или условия, които биха могли да породят значителни съмнения относно способността на Групата да продължи да функционира като действащо предприятие. Ако ние достигнем до заключение, че е налице съществена несигурност, от нас се изисква да привлечем внимание в одиторския си доклад към свързаните с тази несигурност оповестявания в консолидирания финансов отчет или в случай че тези оповестявания са неадекватни, да модифицираме мнението си. Нашите заключения се основават на одиторските доказателства, получени до датата на одиторския ни доклад. Бъдещи събития или условия обаче могат да станат причина Групата да преустанови функционирането си като действащо предприятие.
- оценяваме цялостното представяне, структура и съдържание на консолидирания финансов отчет, включително оповестяванията, и дали консолидираният финансов отчет представя основополагащите за него сделки и събития по начин, който постига достоверно представяне.
- получаваме достатъчни и уместни одиторски доказателства относно финансовата информация на предприятията или стопанските дейности в рамките на Групата, за да изразим мнение относно консолидирания финансов отчет.
- ние носим отговорност за инструктирането, надзора и изпълнението на одита на Групата. Ние носим изключителната отговорност за нашето одиторско мнение.

Ние комуникираме с лицата, натоварени с общо управление, наред с останалите въпроси, планирания обхват и време на изпълнение на одита и съществените констатации от одита, включително съществени недостатъци във вътрешния контрол, които идентифицираме по време на извършвания от нас одит.

Ние предоставяме също така на лицата, натоварени с общо управление, изявление, че сме изпълнили приложимите етични изисквания във връзка с независимостта и че ще комуникираме с тях всички взаимоотношения и други въпроси, които биха могли разумно да бъдат разглеждани като имащи отношение към независимостта ни, а когато е приложимо, и свързаните с това предпазни мерки.

Сред въпросите, комуникирани с лицата, натоварени с общо управление, ние определяме тези въпроси, които са били с най-голяма значимост при одита на консолидирания финансов отчет за текущия период и които следователно са ключови одиторски въпроси. Ние описваме тези въпроси в нашия одиторски доклад, освен в случаите, в които закон или нормативна уредба възпрепятства публичното оповестяване на информация за този въпрос или когато, в изключително редки случаи, ние решим, че даден въпрос не следва да бъде комуникиран в нашия доклад, тъй като би могло

разумно да се очаква, че неблагоприятните последици от това действие биха надвишили ползите от гледна точка на обществения интерес от тази комуникация.

Ние сме солидарно отговорни за изпълнението на нашия одит и за изразеното от нас одиторско мнение, съгласно изискванията на ЗНФО, приложим в България. При поемане и изпълнение на ангажимента за съвместен одит, във връзка с който докладваме, ние сме се ръководили и от Насоките за изпълнение на съвместен одит, издадени на 13 юни 2017 година от Института на дипломираните експерт-счетоводители в България и от Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори в България.

ДОКЛАД ВЪВ ВРЪЗКА С ДРУГИ ЗАКОНОВИ И РЕГУЛАТОРНИ ИЗИСКВАНИЯ

Допълнителни въпроси, които поставя за докладване Законът за счетоводството

В допълнение на нашите отговорности и докладване съгласно МОС, описани по-горе в раздела „Друга информация, различна от консолидирания финансов отчет и одиторския доклад върху него“ по отношение на доклада за дейността, включващ информация относно дейността на Банката в ролята ѝ на инвестиционен посредник, и декларацията за корпоративно управление, ние изпълнихме и процедурите, добавени към изискваните по МОС, съгласно "Указания относно нови разширени одиторски доклади и комуникация от страна на одитора" на професионалната организация на регистрираните одитори в България – Институт на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС). Тези процедури касаят проверки за наличието, както и проверки на формата и съдържанието на тази друга информация с цел да ни подпомогнат във формиране на становище относно това дали другата информация включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството, приложими в България и чл.100н, ал.8, където е приложимо, от Закона за публично предлагане на ценни книжа.

Становище във връзка с чл. 37, ал. 6 от Закона за счетоводството

На базата на извършените процедури, нашето становище е, че:

- Информацията, включена в доклада за дейността за финансовата година, за която е изготвен консолидираният финансов отчет, съответства на консолидирания финансов отчет.
- Докладът за дейността е изготвен в съответствие с изискванията на Глава седма от Закона за счетоводството.
- В декларацията за корпоративно управление за финансовата година, за която е изготвен консолидираният финансов отчет, е представена изискваната съгласно Глава седма от Закона за счетоводството и на чл. 100н, ал. 8 от Закона за публичното предлагане на ценни книжа информация.

Докладване съгласно чл. 10 от Регламент (ЕС) № 537/2014 във връзка с изискванията на чл. 59 от Закона за независимия финансов одит

Съгласно изискванията на Закона за независимия финансов одит във връзка с чл. 10 от Регламент (ЕС) № 537/2014, ние докладваме допълнително и изложената по-долу информация.

- АФА ООД и Бейкър Тили Клиту и партньори ООД са назначени за задължителни одитори на консолидирания финансов отчет за годината, завършваща на 31 декември 2017 година на Групата от Общото събрание на акционерите, проведено на 31 октомври 2017 година, за период от една година.
- Одитът на консолидирания финансов отчет за годината, завършваща на 31 декември 2017 на Банката представлява трети пълен непрекъснат ангажимент за задължителен одит, извършен от АФА ООД и първи пълен непрекъснат ангажимент за задължителен одит, извършен от Бейкър Тили Клиту и партньори ООД.
- Потвърждаваме, че изразеното от нас одиторско мнение е в съответствие с допълнителния доклад, представен на Одитния комитет на Банката, на 29 март 2018 година, съгласно изискванията на чл. 60 от Закона за независимия финансов одит.
- Потвърждаваме, че не сме предоставяли посочените в чл. 64 от Закона за независимия финансов одит забранени услуги извън одита.
- Потвърждаваме, че при извършването на одита сме запазили своята независимост спрямо Групата.

Одиторско дружество

АФА ООД:

Валя Йорданова
Управител

Рени Йорданова

Регистриран одитор, отговорен за одита

ул. Оборище 38
1504 София, България

Одиторско дружество

Бейкър Тили Клиту и партньори ООД:

Красимира Радева

Управител,

Регистриран одитор, отговорен за одита

ул. Стара планина 5, ет.5
1000 София, България

30 март 2018 година

„Търговска банка Д“ АД

**Консолидиран годишен
финансов отчет**
към **31 декември 2017 г.**
в съответствие с МСФО

СЪДЪРЖАНИЕ

КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПЕЧАЛБАТА ИЛИ ЗАГУБАТА И ДРУГИЯ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	1
КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	2
КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ	3
КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ	4

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ

1.КОРПОРАТИВНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ГРУПАТА	5
2.ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ГРУПАТА	9
3.ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА	50
4.НЕТЕН ДОХОД ОТ ЛИХВИ	73
5.НЕТЕН ДОХОД ОТ ТАКСИ И КОМИСИОННИ	73
6.НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВСКИ ОПЕРАЦИИ	74
7.ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА	74
8.НЕТНИ ЗАГУБИ ОТ ОБЕЗЦЕНКА НА ФИНАНСОВИ АКТИВИ	75
9.НЕТНИ ЗАГУБИ ОТ ОБЕЗЦЕНКА НА НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	75
10.АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА	75
11.РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА	77
12.ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	78
13.ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ВЗЕМАНИЯ ОТ ЦЕНТРАЛНАТА БАНКА	78
14.ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ	78
15.ПРЕДОСТАВЕНИ КРЕДИТИ И АВАНСИ НА КЛИЕНТИ	79
16.ЦЕННИ КНИЖА НА РАЗПОЛОЖЕНИЕ ЗА ПРОДАЖБА	81
17.ЦЕННИ КНИЖА ДЪРЖАНИ ДО ПАДЕЖ	82
18.ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ	83
19.ИМОТИ И ОБОРУДВАНЕ	83
20.НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ	84
21.ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ВЗЕМАНИЯ	84
22.ДРУГИ АКТИВИ	84
23.ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ БАНКИ	85
24.ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ КЛИЕНТИ	86
25.ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	86
26. ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ	87
27.ДРУГИ ПАСИВИ	88
28.КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	91
29.ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	93
30.УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ	93
31.СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА	94
32.СЪБИТИЯ СЛЕД ДАТАТА НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ	95

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д

КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПЕЧАЛБАТА ИЛИ ЗАГУБАТА И ДРУГИЯ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

за годината, завършваща на 31 декември 2017 година

	Приложения	2017 BGN'000	2016 BGN'000
Приходи от лихви		23 894	25 294
Разходи за лихви		(3 472)	(4 040)
Нетен доход от лихви	4	20 422	21 254
Приходи от такси и комисионни		10 420	8 514
Разходи за такси и комисионни		(1 065)	(960)
Нетен доход от такси и комисионни	5	9 355	7 554
Нетен доход от търговски операции	6	4 992	9 008
Други доходи от дейността, нетно	7	1 996	3 149
Оперативен доход		36 765	40 965
Нетни загуби от обезценка на финансови активи	8	(1 406)	(17 020)
Нетни загуби от обезценка на нефинансови активи	9	(110)	(449)
Административни разходи за дейността			
Разходи за персонал	10	(11 232)	(10 388)
Разходи за амортизация	10,18,19,20	(1 671)	(1 679)
Други административни разходи	10	(10 352)	(10 351)
		(23 255)	(22 418)
Печалба преди данък върху печалбата		11 994	1 078
Разход за данък върху печалбата	11	(1 208)	(114)
Нетна печалба за годината		10 786	964
Други компоненти на всеобхватния доход:			
<i>Компоненти, които няма да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата:</i>			
Последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи	27	(3)	(3)
		(3)	(3)
<i>Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата:</i>			
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи на разположение и за продажба		715	(229)
		715	(229)
Друг всеобхватен доход за годината, нетно от данъци	12	712	(232)
ОБЩО ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД ЗА ГОДИНАТА		11 498	732
Нетна печалба за годината, отнасяща се към:			
Притежателите на собствения капитал на дружеството-майка		10 786	964
Общо всеобхватен доход, отнасящ се към:			
Притежателите на собствения капитал на дружеството-майка		11 498	732

Приложенията на страници от 5 до 95 са неразделна част от консолидирания финансов отчет.

Анна Аспарухова
Изпълнителен директор

Мартин Ганчев
Изпълнителен директор

Милена Дунева
Съставител

30 март 2018г.

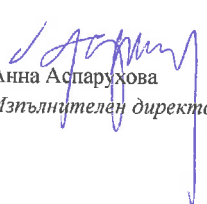
30.03.2018

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ
към 31 декември 2017 година

	Приложения	31 декември 2017 BGN'000	31 декември 2016 BGN'000
АКТИВИ			
Парични средства и вземания от Централната Банка	13	155 621	132 492
Вземания от банки	14	38 486	45 966
Предоставени кредити и аванси на клиенти	15	387 288	358 393
Ценни книжа на разположение за продажба	16	37 753	40 871
Ценни книжа държани до падеж	17	80 641	96 871
Инвестиционни имоти	18	13 001	15 475
Имоти и оборудване	19	28 312	28 504
Нематериални активи	20	671	612
Текущи данъчни вземания	21	27	193
Други активи	22	12 629	7 005
ОБЩО АКТИВИ		754 429	726 382
ПАСИВИ			
Задължения към банки	23	9 036	10 991
Задължения към клиенти	24	635 850	620 133
Текущи данъчни задължения	25	282	130
Пасиви по отсрочени данъци	26	80	104
Други пасиви	27	5 611	2 952
ОБЩО ПАСИВИ		650 859	634 310
СОБСТВЕН КАПИТАЛ			
Капитал, отнасящ се до притежателите на собствения капитал на дружеството-майка			
Акционерен капитал		75 000	75 000
Резерви		17 618	15 998
Неразпределена печалба		10 952	1 074
ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ	28	103 570	92 072
ОБЩО ПАСИВИ И СОБСТВЕН КАПИТАЛ		754 429	726 382

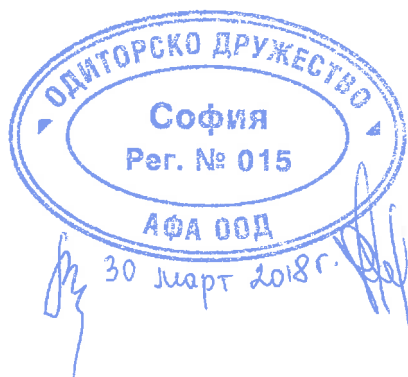
Приложенията на страници от 5 до 95 са неразделна част от консолидирания финансов отчет.

Консолидираният финансов отчет на страници от 1 до 95 е одобрен за издаване от Управителния съвет на банката и е подписан на 30 март 2018 година от:

 Анна Аспарухова
 Изпълнителен директор

 Мартин Ганчев
 Изпълнителен директор

 Милена Дунева
 Съставител

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ
за годината, завършваща на 31 декември 2017 година

	Приложения	2017	2016
		BGN'000	BGN'000
Парични потоци от оперативна дейност			
Печалба преди данъци		11 994	1 078
<i>Корекции за непарични операции</i>			
Нетни загуби от обезценка на финансови активи	8	1 406	17 020
Нетни загуби от обезценка на нефинансови активи	9	110	449
Амортизация	10,18,19,20	1 671	1 679
Нетен лихвен доход	4	(20 422)	(21 254)
<i>Парични потоци използвани в оперативната дейност преди промени в активите и пасивите от оперативната дейност</i>		(5 241)	(1 028)
<i>Промени в активите, участващи в оперативната дейност</i>			
Намаление на вземанията от банки		32	-
Намаление на ценни книжа на разположение за продажба		3 741	17 698
Увеличение на предоставени кредити и аванси на клиенти		(27 058)	(47 565)
Намаление на активи държани за продажба		-	4 995
(Увеличение)/намаление на други активи		(4 015)	2 844
<i>Промени в пасивите, участващи в оперативната дейност</i>			
Увеличение на задълженията към клиенти		15 340	49 252
Увеличение/(намаление) на други пасиви		1 582	(2 748)
Получени лихви		21 451	24 756
Платени лихви		(3 126)	(3 511)
<i>Нетни парични потоци използвани в оперативната дейност преди данъци върху печалбата</i>		2 706	44 693
Платен данък върху печалбата		(1 257)	(133)
Нетни парични потоци от оперативната дейност		1 449	44 560
Парични потоци от инвестиционна дейност			
Покупки на имоти и оборудване		(1 173)	(619)
Постъпления от продажби на имоти и оборудване		176	4
Покупки на инвестиционни имоти		-	(2 852)
Постъпления от продажби на инвестиционни имоти		2 132	986
Покупки на нематериални активи		(256)	(424)
Продажби на ценни книжа държани до падеж		-	6 933
Постъпления при падеж на ценни книжа държани до падеж		15 318	12 510
Нетни парични потоци от инвестиционната дейност		16 197	16 538
Парични потоци от финансова дейност			
Получени средства от банки		209	5 941
Възстановени средства на банки		(2 166)	(25)
Нетни парични потоци (използвани във)/от финансовата дейност		(1 957)	5 916
Нетно увеличение на парични средства и парични еквиваленти		15 689	67 014
Парични средства и парични еквиваленти в началото на годината	29	178 418	111 404
Парични средства и парични еквиваленти в края на годината	29	194 107	178 418

Приложенията на страници от 5 до 95 са неразделна част от консолидирания финансов отчет.

Анна Аспарухова
Изпълнителен директор

Мартин Ганчев
Изпълнителен директор

Милена Дунева
Съставител

30 март 2018 г.

30.03.2018

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ
 за годината, завършваща на 31 декември 2017 година

Отнасящ се към притежателите на собствения капитал на дружеството-майка

Приложения	Основен капитал	Законови резерви	Резерв по финансови активи на разположение за продажба	Неразпределена печалба	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Салдо към 1 януари 2016 година	75 000	15 431	261	648	91 340
<i>Промени в собствения капитал за 2016 година</i>					
Увеличение на основния капитал чрез апорт	-	-	-	-	-
Разпределение на печалбата за:	-	535	-	(535)	-
* резерви	-	535	-	(535)	-
Общ всеобхватен доход за годината, в т.ч.:	-	-	(229)	961	732
* нетна печалба за годината	-	-	-	964	964
* други компоненти на всеобхватния доход, нетно от данъци	-	-	(229)	(3)	(232)
Салдо към 31 декември 2016 година	28 75 000	15 966	32	1 074	92 072
<i>Промени в собствения капитал за 2017 година</i>					
Разпределение на печалбата за:	-	905	-	(905)	-
* резерви	-	905	-	(905)	-
Общ всеобхватен доход за годината, в т.ч.:	-	-	715	10 783	11 498
* нетна печалба за годината	-	-	-	10 786	10 786
* други компоненти на всеобхватния доход, нетно от данъци	-	-	715	(3)	712
Салдо към 31 декември 2017 година	28 75 000	16 871	747	10 952	103 570

Приложенията на страници от 5 до 95 са неразделна част от консолидирания финансов отчет.

Анна Аспарухова
Изпълнителен директор

Мартин Ганчев
Изпълнителен директор

Милена Дунева
Съставител

30 март 2018 г.

30.03.2018

1.КОРПОРАТИВНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ГРУПАТА

Групата Търговска банка Д (групата) се състои от Търговска банка Д АД (банката/дружество-майка) и нейните три дъщерни дружества – Д Лизинг ЕАД, Д Застрахователен брокер ЕООД и Д Имоти ЕАД.

1.1.Обща информация

Дружество - майка

Търговска Банка Д АД (предишно наименование Демирбанк (България) АД) е създадена на 15.04.1999 г. като акционерно дружество. Адресът на управление на банката е гр. София, бул."Ген. Е.И. Тотлебен" № 8. Търговска Банка Д АД е универсална банка, притежаваща пълен лиценз за извършване на банкови услуги в страната и чужбина, в местна и чужда валута, както и извършване на всички други сделки по чл. 2, ал. 1 и ал.2 от Закона за кредитните институции.

Дъщерни дружества

Д лизинг ЕАД

Д Лизинг ЕАД е вписано в Търговския регистър към Агенцията по вписванията на 29.07.2014 г. като еднолично акционерно дружество, със 100% акционерно участие на Търговска банка Д АД. Седалището и адресът на управление на дружеството е: гр. София, бул. Ген. Тотлебен № 8.

Д Застрахователен брокер ЕООД

Д ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН БРОКЕР ЕООД е еднолично дружество с ограничена отговорност с едноличен собственик на капитала - Търговска банка Д АД. Обстоятелството по придобиване на 100 % от дяловете от капитала на дружеството от страна на банката бе вписано в АВ - Търговски регистър на 31.07.2013 г.

Седалището и адресът на управление на дружеството е: гр. София, р-н Красно село, бул. Ген. Тотлебен № 8.

Д имоти ЕООД

Д ИМОТИ ЕООД е еднолично дружество с ограничена отговорност, регистрирано в АВ - Търговски регистър на 14.10.2013 г. Едноличен собственик на капитала на дружеството е Търговска банка Д АД. Седалището и адресът на управление на дружеството е: гр. София, р-н Красно село, бул. Ген. Тотлебен № 8.

1.2.Собственост и управление

Дружество - майка

Към 31.12.2017 г. капиталът на банката (дружеството-майка) е собственост на г-н Фуат Гювен, който притежава пряко - 66,7 % от капитала и чрез компанията ФОРТЕРА ЕАД с ЕИК 175194303 - 33,3 %. Банката има двустепенна система на управление – с Управителен и Надзорен съвет.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Към 31.12.2017 г. ръководството на дружеството – майка (банката), в лицето на Управителния съвет се състои от 5 (петима) членове, а именно: Анна Иванова Аспарухова – Председател на УС и Изпълнителен директор; Мартин Емилов Ганчев - Член на УС и Изпълнителен директор; Пламен Иванов Дерменджиев – Член на УС; Валентина Димитрова Борисова – Член на УС; Захари Димитров Алипиев – Член на УС.

Към 31.12.2017 г. лицата, натоварени с общо управление на дружеството – майка (банката), в лицето на Надзорния съвет се състои от 3 (трима) членове, а именно: Фуат Гювен – Председател на НС, Валери Борисов - Член на НС и Бахатин Гюрбюз - Член на НС.

Съгласно изискванията на Закона за кредитните институции, разпоредбите на Устава на Търговска Банка Д АД и съдебната регистрация на банката, тя се представлява от всички членове на УС заедно или заедно от двама изпълнителни директори. Към 31 декември 2017 г. изпълнителни директори на банката са: Анна Иванова Аспарухова – председател на УС и Мартин Емилов Ганчев – Член на УС и изпълнителен директор.

В дружеството - майка (банката) функционира одитен комитет, който наблюдава работата на външните й одитори, дейността на вътрешния одит, управлението на риска и счетоводната дейност и финансовата отчетност.

Одитният комитет има следния състав: Тома Стоилов – председател, Василка Иванова – член, Екатерина Мангъфова – Капинчева.

Дъщерни дружества

Банката е едноличен собственик и на трите дъщерни дружества Д Лизинг ЕАД, Д Застрахователен брокер ЕООД и Д Имоти ЕООД.

Д Лизинг ЕАД

Ръководството на Д Лизинг ЕАД в лицето на Съвета на директорите към 31.12.2017 г. е в състав: Ивайло Георгиев Иванов, Виктория Любомирова Невенчина и Зорка Йорданова Самоковлийска. Дружеството се представлява заедно от всеки двама от тримата членове на Съвета на директорите.

Д Застрахователен брокер ЕООД

Дружеството се управлява и представлява от Милена Росенова Михайлова – управител.

Д Имоти ЕООД

Дружеството се управлява и представлява от Катерина Христова Христова - управител.

Към 31.12.2017 г. общият брой на персонала в групата е 430 служители (31.12.2016 г.: 417 служители).

1.3. Структура на групата и предмет на дейност

1.3.1. Структурата на групата включва Търговска банка Д АД като дружество – майка и посочените по-долу дъщерни дружества:

	Държава	31.12.2017 BGN '000	Участие %	31.12.2016 BGN '000	Участие %
Д Лизинг ЕАД	България	1,200	100%	1,000	100%
Д Застрахователен брокер ЕООД	България	24	100%	24	100%
Д Имоти ЕООД	България	10	100%	10	100%
Платено, все още нерегистрирано увеличение на капитала в Д имоти ЕООД	България	4,090		-	
		<u>5,324</u>		<u>1,034</u>	

Таблицата по-долу представя информация за датата на придобиване на контрол от страна на дружеството-майка върху съответното дъщерно дружество:

	Дата на придобиване на контрол
Д Лизинг ЕАД	29.07.2014 г.
Д Застрахователен брокер ЕООД	09.07.2013 г.
Д Имоти ЕООД	14.10.2013 г.

1.3.2. Предмет на дейност

Дружество-майка

Дружеството-майка (банката) притежава лиценз за банкова дейност, издаден от централната банка на България, Българска Народна Банка (БНБ), и може да осъществява всички банкови операции, разрешени от българското законодателство.

Основната дейност на банката през 2017 г. е била свързана с привличане на депозити от клиенти, предоставяне на кредити на бизнес клиенти и граждани, обслужване на разплащания на клиенти в страната и в чужбина, сделки с ценни книжа, извършване на репосделки на междубанковия пазар, сделки с чуждестранна валута, издаване на акредитиви и гаранции и други финансови услуги в България.

Към 31.12.2017 г. банката има разкрити 53 структурни звена, в т. ч. централно управление, 32 финансови центрове, 8 офиса и 12 изнесени работни места, разположени в отделни градове на страната.

Дъщерни дружества

Д лизинг ЕАД е финансова институция по смисъла на чл. За от Закона за кредитните институции и е вписано в регистъра към БНБ за финансовите институции със заповед № БНБ-135013/01.12.2014 г.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Основният предмет на дейност на дружеството включва извършването на следните видове сделки: финансов лизинг, гаранционни сделки, парично брокерство, придобиване на вземания по кредити и друга форма на финансиране (факторинг, форфетинг и други), придобиване на участия в кредитна институция или в друга финансова институция, отпускане на заеми със средства, които не са набрани чрез публично привличане на влогове или други възстановими средства.

Д застрахователен брокер ЕООД е с предмет на дейност застрахователно брокерство или осъществяване на посредничество по възлагане за сключване и изпълнение на застрахователни и/или презастрахователни договори и свързаните с тях консултантски услуги (след получаване на лиценз), както и други дейности сделки, незабранени със закон, без охранителна и сходни с нея дейности.

Д имоти ЕООД е с предмет на дейност покупко-продажба на недвижими имоти, проектиране, обзавеждане строеж на недвижими имоти с цел продажба, отдаване под наем.

Банката и дъщерните дружества извършват изцяло своята дейност на територията на Република България.

1.4. Основни показатели на стопанската среда

Основните показатели на стопанската среда, които оказват влияние върху дейността на групата, за периода 2014 – 2017 г. са представени в таблицата по – долу:

Показател	2014	2015	2016	2017
БВП в млн. лева	83,634	88,571	94,130	99,708 *
Реален растеж на БВП	1.3%	3.6 %	3.9%	4.0%*
Инфлация в края на годината (ХИПЦ)	-2.0%	-0.9%	-0.5%	1.8%
Среден валутен курс на щатския долар за годината	1.47	1.76	1.77	1.73
Валутен курс на щатския долар в края на годината	1.61	1.80	1.86	1.63
Основен лихвен процент в края на годината	0.02	0.01	0.00	0.00
Безработица (в края на годината)	10.7%	10.0%	8.0%	7.1%

*Прогноза на БНБ за 2017 г., източник: БНБ.

1.5. Правна среда

Дейността на Банката се регулира от Закона за кредитните институции и подзаконовите актове, свързани с него, като БНБ осъществява надзор и контролира спазването на банковото законодателство.

2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ГРУПАТА

2.1. База за изготвяне на консолидирания финансов отчет

Консолидираният финансов отчет на Търговска банка Д АД е изготвен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС), и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разясняване (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила на 1 януари 2017 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз. МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение-счетоводна база, еквивалентна на рамката, въведена с дефиницията съгласно § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти“ (МСС).

За текущата финансова година групата е приела всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са били уместни за нейната дейност.

От възприемането на тези стандарти и/или тълкувания, в сила за годишни периоди започващи на 1 януари 2017 г., не са настъпили промени в счетоводната политика, освен въвеждане на някои нови и разширяването на вече установени оповестявания, без това да доведе до други промени - в класификацията или оценката на отделни отчетни обекти и операции.

Новите и/или променените стандарти и тълкувания включват:

- *МСС 7 (променен) Отчет за паричните потоци – относно инициатива за оповестявания (в сила за годишни периоди от 01.01.2017 г. – приет от ЕК).* Тази промяна е важно разяснение на самия стандарт с насока към информацията, предоставяна на потребителите на финансовите отчети, които да могат да подобрят разбирането си за ликвидността и финансовите операции на дружеството. Промяната изисква допълнително оповестяване и пояснения да бъдат направени относно промените в пасивите на дружеството във връзка с: (а) промени от финансиращата дейност в резултат на операции, водещи до промени в паричните потоци; или (б) промени в резултат на непарични транзакции като придобивания и освобождавания, начислявания на лихви, ефекти от курсови разлики, промени в справедливите стойности и други подобни. Промени във финансови активи би следвало да се включат в това оповестяване, ако произтичащи от това парични потоци са представени към финансиращата дейност (например, при определени хедж операции). Допустимо е включването и на промени в други обекти, като част от оповестяването, като те се посочват отделно;

- *МСС 12 (променен) Данъци върху дохода (в сила за годишни периоди, започващи на или след 01.01.2017 г. – приет от ЕК) – признаването на отсрочени данъчни активи за нереализирани загуби.* Тази промяна пояснява отсрочените данъци при случаите, когато актив се оценява по справедлива стойност и оценката по справедлива стойност е по-ниска от данъчната база. Уточнението включва: а) временни разлики възникват независимо дали балансовата стойност на актива е по-ниска от данъчната му основа; б) съответното

предприятие би трябвало да прецени при определянето на своите бъдещи данъчни печалби дали би могло да приспада по-голяма сума от балансовата стойност на актива или не; в) ако според данъчното законодателство има ограничения за използването на данъчни печалби, срещу които може да се възстановяват определени отсрочени данъчни активи, то прегледът и оценката на възстановяването на отсрочените данъчни активи трябва да бъде направена в комбинация с останалите отсрочени данъчни активи от същия вид; и г) намаленията за данъчни цели, в резултат от обратното проявление на отсрочени данъчни активи, се изключват от прогнозата на бъдещите данъчни печалби, използвани за оценка на възстановимостта на тези активи.

Към датата на издаване за одобряване на този консолидиран финансов отчет са издадени, но не са все още в сила за годишни периоди, започващи на 1 януари 2017 г., няколко нови стандарти и разяснения, както и променени стандарти и разяснения, които не са били приети за по-ранно приложение от групата.

От тях ръководството на банката е преценило, че следните биха имали потенциален ефект в бъдеще за промени в счетоводната политика, класификацията и стойностите на отчетните обекти в консолидираните финансови отчети на групата за следващи периоди, а именно:

- *МСС 40 (променен) – Инвестиционни имоти – относно трансфери на инвестиционни имоти (в сила за годишни периоди от 01.07.2018 г. – приет от ЕК).* Тази промяна е свързана с предоставяне на допълнително пояснение относно условията и критериите, които допускат трансфер на имоти, вкл. такива в процес на изграждане и/или реконструкция и преустройство, към и от категория „инвестиционни имоти“. Такива трансфери са допустими, само когато са изпълнени или респ. когато вече не са изпълнени критериите и дефиницията за инвестиционни имоти и когато са налице доказателства за смяната в употребата им. Промяна в намеренията или плановете на ръководството не се считат за доказателство за промяна. Промяната може да се прилага перспективно или ретроспективно, при спазването на определените с промяната правила.

- *МСФО 7 (променен) Финансови инструменти: Оповестявания – относно облекчението за преизчислението на сравнителни периоди и свързаните с тях оповестявания при прилагането на МСФО 9 (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г. – приет от ЕК).* Тази промяна е свързана с въвеждане на облекчение относно необходимостта от преизчисление на сравнителните финансови отчети и възможността за предоставяне на модифицирани оповестявания при преминаването от МСС 39 към МСФО 9 към датата на прилагане на стандарта от групата и дали тя избира опцията да преизчисли предходни периоди.

- *МСФО 9 Финансови инструменти (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г. – приет от ЕК).* Този стандарт е нов стандарт за финансовите инструменти. Крайното му предназначение е да замести изцяло МСС 39. Проектът на подмяната с новия стандарт е преминал през три фази: фаза 1 Класификация и оценяване на финансовите активи и пасиви; фаза 2 Счетоводно отчитане на хеджирането; и фаза 3 Методология на определяне на обезценката. Понастоящем МСФО 9 е издаван на четири пъти, през м.ноември 2009 г., през м.октомври 2010 г., през м.ноември 2013 г. и окончателно през м.юли 2014 г. Фаза 1 Класификация и оценяване на финансовите активи и пасиви – с първите издания той подменя тези части на МСС 39, които се отнасят за класификацията и оценката на финансовите

инструменти. Той установява нови принципи, правила и критерии за класификация, оценка и отписване на финансовите активи и пасиви, вкл. хибридните договори. МСФО 9 въвежда изискване класификацията на финансовите активи да бъде правена на база бизнес модела на предприятието за тяхното управление и на характеристиките на договорените парични потоци на съответните активи. Определя само две основни категории оценки – по амортизирана и по справедлива стойност. Новите правила ще доведат до промени основно в отчитането на финансови активи като дългови инструменти и на финансови пасиви приети за отчитане по справедлива стойност през текущите печалби и загуби (за кредитния риск). Особеност при класификацията и на оценъчния модел за финансовите активи по справедлива стойност е добавената категория – с оценка по справедлива стойност през другия всеобхватен доход (за някои дългови и капиталови инструменти). Фаза 2 Счетоводно отчитане на хеджирането – за целта е приета нова глава към МСФО 9, с която се въвежда нов модел за счетоводно отчитане на хеджирането, който позволява последователно и цялостно отразяване на всички финансови и нефинансови рискови експозиции, обект на операции по хеджиране, и от друга – по-добро представяне на дейностите по управление на риска във финансовите отчети, особено на връзката им с хеджиращите сделки и на обхвата и вида документация, която да се използва. Също така са подобрени изискванията към структурата, съдържанието и подхода на представяне на оповестяванията по хеджирането. Допълнително, въведена е опцията отчитането на промените в справедливата стойност на собствените дългове, оценявани по справедлива стойност през печалбата или загубата, но в частта, дължаща се на промени в качеството на собствената кредитоспособност на дружеството, да се представя в другия всеобхватен доход вместо в печалбата или загубата. Фаза 3 Методология на определяне на обезценката – промяната предлага приложение на модела на „очаквана загуба”. Съгласно този модел всички очаквани загуби на един амортизируем финансов инструмент (актив) се признават на три етапи, в зависимост от промяната на кредитното му качество, а не само при изкристализирането на събитие, както е в сегашния модел по МСС 39. Трите етапа са: при първоначалното признаване на финансовия актив – обезценка за 12-месечен период или за целия живот на актива; и съответно – при настъпването на фактическа обезценка. Те определят и как да се измерват загубите от обезценка и респ. прилагането на ефективния лихвен процент. Обезценката на дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност през другия всеобхватен доход, се определя и измерва като се прилага същата методология както при финансовите активи по амортизирана стойност. Ръководството на банката е организирано и провело цялостен проект за проучване и оценка на ефектите от промените, които ще последват върху счетоводната политика и финансова отчетност в резултат на новия стандарт, включително върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на групата по отношение на: предоставените кредити и аванси на клиенти, ценни книжа на разположение за продажба, ценни книжа, държани до падеж и вземания от банки, както и за задължения към банки и клиенти. Ефектите от направените анализи и предварителни преизчисления и рекласификации са оповестени в *Приложение № 2.26*.

• *МСФО 9 (променен) – Финансови инструменти – относно случаи на негативни компенсации при предсрочно погасяване и модификации на финансови пасиви (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г. – приет от ЕК)*. Тази промяна покрива два въпроса: а) изменя настоящите изискванията на МСФО 9, като позволява класифицирането на

определени финансови активи по амортизирана стойност и преминаването им на теста СПГЛ, независимо от наличието на условия за предсрочно погасяване с негативна компенсация. Негативна компенсация е налице, когато условията по договора позволяват на длъжника да плати предсрочно инструмента преди неговия падеж, и предсрочно платената сума може да е различна от останалите неплатени главница и лихви, но тази негативна компенсация трябва да е разумна и релевантна за ранното прекратяване на договора. Предварителното плащане само по себе си не е достатъчен индикатор за преценка, т.е. важно да се прецени спрямо текущо преобладаващия лихвен процент, и спрямо него сумата на предплащането може да е и в полза на страна, иницирала го. Важно е изчисляването на компенсацията да е последователно като подход и при санкция за по-ранно плащане, и при полза от по-ранно плащане. Също така съответният актив следва да е в категорията „държан за събиране на паричните потоци“ съгласно бизнес модела на предприятието; б) потвърждава, че когато даден финансов пасив, отчитан по амортизирана стойност, е модифициран, без да се отписва, то ефектът от тази модификация трябва да се признае в печалбата или загубата. Ефектът се измерва като разлика между оригиналните договорени парични потоци и тези, след модификацията, дисконтирани по оригиналния ефективен лихвен процент.

• *МСФО 15 Приходи по договори с клиенти (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г. – приет от ЕК).* Този стандарт е изцяло нов стандарт. Той въвежда цялостен комплекс от принципи, правила и подходи за признаването, отчитането и оповестяването на информация относно вида, сумата, периода и несигурностите във връзка с приходите и паричните потоци, произхождащи от договори с контрагенти. Стандартът ще замени действащите до този момент стандарти, свързани с признаването на приходи, основно МСС 18 и МСС 11 и свързаните с тях тълкувания. Водещият принцип на новия стандарт е в създаването на модел от стъпки, чрез който определянето на параметрите и времето на прихода са съизмерими спрямо задължението на всяка от страните по сделката помежду им. Ключовите компоненти са: а) договори с клиенти с търговска същност и оценка на вероятността за събиране на договорените суми от страна на предприятието съгласно условията на дадения договор; б) идентифициране на отделните задължения за изпълнение по договора за стоки или услуги – отграничаемост от останалите поети ангажименти по договора, от които клиентът би черпил изгоди; в) определяне на цена на сделката – сумата, която предприятието очаква, че има право да получи срещу прехвърлянето на съответната стока или услуга към клиента – особено внимание се отделя на променливия компонент в цената, финансовия компонент, както и на компонента, получаван в натура; г) разпределение на цената на операцията между отделните задължения за изпълнение по договора – обичайно на база самостоятелната (индивидуалната) продажна цена на всеки компонент; и д) моментът или периодът на признаване на прихода – при успешното изпълнение на задължение по договора чрез трансфериране на контрола върху обещаната стока или услуга, било то в даден момент или за определен период във времето. Направени са пояснения (а) за идентифициране на задължения за изпълнение на базата на конкретни обещания за доставката на стоки или услуги, (б) за идентифициране дали дружество е принципал или агент при предоставянето на стоки или услуги, и (в) при трансфера на лицензии. Въвеждането на този стандарт може да доведе до по-съществени промени: а) при комплексни договори, с обвързани продажби на стоки и услуги – ще е необходимо ясно разграничаване между стоките и услугите на всеки компонент и условие по договора; б) вероятност за промяна на момента на признаване на продажбата; в) увеличаване на оповестяванията; и г) въвеждане на допълнителни правила за признаването на приходи от

определен тип договори – лицензии; консигнации; еднократно събирани предварителни такси; гаранции и др. под. Стандартът допуска както пълно ретроспективно приложение, така и модифицирано ретроспективно приложение, от началото на текущия отчетен период, с определени оповестявания за предходните периоди. Ръководството на банката е предприело извършване на анализ и оценка на възможните ефекти върху счетоводната политика на групата и на база предварителните резултати счита, че те биха имали ограничен ефект до определени такси за банкови услуги и приходи от небанкови операции.

- *МСФО 16 Лизинги (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г. – приет от ЕК)*. Този стандарт е с изцяло променена концепция. Той въвежда нови принципи за признаване, измерване и представяне на лизинга чрез налагане на нов модел с цел да осигури достоверно и адекватно представяне на тези сделки както за лизингополучателя, така и за лизингодателя. Стандартът ще замени действащия до този момент стандарт за лизинга – МСС 17. а) Водещият принцип на новия стандарт е въвеждането на еднотипен модел на счетоводно балансово третиране на лизинга при лизингополучателите – за всички лизингови договори с продължителност от повече от 12 месеца ще се признава актив под формата на „право на ползване“, който ще се амортизира за периода на договора, и респективно, ще се отчита финансов пасив за задължението по тези договори. Това е и съществена промяна спрямо текущата отчетна практика. За краткосрочни или на много ниска цена лизинги се допуска изключение и запазване на досегашната практика; б) При лизингодателите няма да има съществени промени и те ще продължат да отчитат лизингите по подобие на стария стандарт МСС 17 – като оперативни и финансови. Доколкото новият стандарт дава цялостна концепция, следва да се направи и от тяхна страна един по-подробен анализ на условията на договорите и е възможно и при тях (лизингодателите) да настъпят основания за рекласификация на определени лизингови сделки. Новият стандарт изисква разширяване на оповестяванията. Ръководството на банката е в процес на предварителен анализ и оценка на възможните ефекти върху счетоводната политика на групата.

- *Подобрения в МСФО Цикъл 2014-2016 (м. декември 2016 г.) – подобрения в МСФО 12 (в сила за годишни периоди от 01.01.2017 г. – приет от ЕК), МСФО 1 и МСС 28 (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г. – не са приети от ЕК)*. Тези подобрения внасят частични промени и редакции в съответните стандарти, основно с цел да премахнат съществуваща непоследователност или неясноти в приложението на правилата и изискванията на отделните стандарти, както и да се внесе по-прецизна терминология на понятия. Основно промените са насочени към следните обекти или операции: а) обхватът и изискванията към оповестяванията по МСФО 12 са валидни и за дружества, класифицирани по реда на МСФО като държани за продажба, за разпределение или като преустановени дейности, с изключение на обобщената финансова информация; б) отменяне на някои изключения за прилагане на МСФО 1 по отношение на МСФО7, МСС19 и МСФО10; и в) изборът на фондове за рисков капитал или други подобни предприятия относно оценката на техните участия в асоциирани или съвместни дружества по справедлива стойност в печалбата или загубата следва да бъде правен на ниво индивидуална инвестиция в асоциирано или съвместно дружество, при първоначалното ѝ признаване (МСС 28).

- *КРМСФО 22 – Сделки с чуждестранна валута и авансови плащания (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г. – не е прието от ЕК)*. Това разяснение се отнася за отчитането на транзакции или части от транзакции в чуждестранна валута при получаването на авансови плащания, преди признаването на самия актив, разход или приход. В тези случаи

предприятията отчитат първо немонетарен актив по предплатени суми (предплащания по доставки на активи или услуги) или немонетарно задължение по отсрочени приходи (получени аванси от клиенти по продажби). При получаването на такива авансови плащания в чужда валута датата на транзакцията се използва за определяне на обменния курс, а ако има множество плащания – дата на транзакцията се определя за всяко отделно плащане. След това разяснението уточнява, че при първоначалното признаване на съответния актив, разход или приход, в резултат на транзакция по авансово плащане/получаване или на серията от транзакции от плащания/получаване в чуждестранна валута, датата на транзакцията е датата на първоначалното признаване на немонетарния актив или пасив (при еднократно плащане/получаване) или е датата на всяко плащане/получаване. Това тълкувание може да се прилага с пълна ретроспекция или перспективно, в два варианта: а) от началото на отчетния период, за който то се прилага за първи път; или б) от началото на предходния период преди периода, през който за първи път то се прилага.

- *КРМСФО 23 (променен) Несигурности при третирането на данъци върху дохода (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г. – не е прието от ЕК).* Това разяснение дава насоки за счетоводното отчитане на данъците върху дохода по МСС12 когато са налице определени несигурности по данъчното третиране. То не засяга данъци и други държавни вземания и такси, извън МСС12, нито включва специални изисквания относно лихви и други санкции асоциирани с несигурности по данъци. Разяснението покрива: а) дали групата да преценява отделно несигурности по данъчното третиране; б) допусканията, които групата прави за проверка и оценка на данъчното третиране от данъчните власти; в) как групата е определила данъчната печалба или загуба, данъчните бази, неизползваните данъчни загуби, данъчните ставки и неизползваните данъчни кредити; г) как групата е преценила и третирила промените във фактите и обстоятелствата; и д) групата да определи дали ще преценява отделните несигурности на данъчното третиране поотделно или в комбинация с други.

Допълнително, за посочените по-долу нови стандарти, променени стандарти и приети тълкувания, които са издадени, но все още не са в сила за годишни периоди започващи на 1 януари 2017 г., ръководството на банката е преценило, че следните не биха имали потенциален ефект за промени в счетоводната политика и консолидираните финансови отчети на групата:

- *МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г. – не е приет от ЕК).* Тази промяна уточнява, че предприятието следва да прилага МСФО 9, включително изискванията за обезценка, относно участията в асоциирани или съвместни предприятия, които формират нетната инвестиция с тези дружества, и за които не се прилага отчитането по метода на собствения капитал. Промяна в намеренията или плановете на ръководството не се считат за доказателство за промяна.

- *МСФО 2 (променен) Плащане на базата на акции – Класификация и оценяване на транзакциите базирани на плащания с акции (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г. – не е приет от ЕК).* Тези промени уточняват три основни въпроса: (а) третирането на условията и ефектите, свързани с придобиване на безусловни права при оценката и отчитането на сделки с плащане на базата на акции, уреждани с парични средства; (б) подход за класификация на споразуменията за плащане на базата на акции с елементи на нетен сетълмент за целите на удържане на личен данък на лицата от самото предприятие (под формата на инструменти на

собствения капитал) – въвеждане на изключение от общото правило за постигане на практическо улеснение тези транзакции да се класифицират така, както биха се отчели без опцията за нетен сетълмент; и (в) ново правило за отчитане при модификации на условията на транзакции за плащане на базата на акции, уреждани с парични средства към акции, уреждани чрез издаване на инструменти на собствения капитал.

• *МСФО 4 (променен) Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г. – приет от ЕК).* Тази промяна е свързана с необходимостта от синхронизиране на отчитането при дружества, които издават застрахователни договори и които попадат и в обхвата на МСФО 9, но преди въвеждането на предстоящия МСФО17. Тя установява две опции на подход – подход на покриване и подход на временно отсрочване (при определени условия) на МСФО9. И двете опции са валидни до влизането в сила на новия МСФО 17.

• *МСФО 10 (променен) – Консолидирани финансови отчети и МСС28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно продажби или апорт на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия (с отложено ефективна дата на влизане в сила, подлежаща на определяне от СМСС).* Тези промени са насочени към решаването на счетоводното третиране на продажбите или апортите на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия. Те потвърждават, че счетоводното третиране зависи дали немонетарните активи, които са продадени или апортирани, конституират „бизнес“ или не по смисъл на МСФО3. Когато немонетарните активи представляват „бизнес“ инвеститорият признава изцяло печалбата или загубата от продажбата или апорта. Ако тези активи не отговарят на определението за „бизнес“ печалбата или загубата, която се признава от инвеститора е до процент, съответстващ на дела на другите инвеститори в асоциираното или съвместното предприятие. Тези промени ще се прилагат перспективно. СМСС отложи началната дата на приложение на тези промени за неопределено време.

• *МСФО 17 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2021 г. – не е приет от ЕК).* Този стандарт е изцяло нов счетоводен стандарт за всички видове застрахователни договори, вкл. за някои гаранции и финансови инструменти, като обхваща правила за признаване и оценяване, за представяне и оповестяване. Стандартът ще замени действащия до този момент стандарт за застрахователните договори – МСФО 4. Той установява нов цялостен модел за отчитането на застрахователните договори, покриващ всички релевантни счетоводни аспекти.

• *Подобрения в МСФО Цикъл 2015-2017 (м. декември 2017 г.) – подобрения в МСС23, МСС 12 и МСФО 3 във връзка с МСФО11 (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г. – не са приети от ЕК).* Тези подобрения внасят частични промени и редакции в съответните стандарти, основно с цел да премахнат съществуваща непоследователност или неясноти в приложението на правилата и изискванията на отделните стандарти, както и да се внесе по-прецизна терминология на понятията. Основно промените са насочени към следните обекти или операции: а) поясняват, че когато едно предприятие придобива контрол над бизнес, който е съвместна дейност, то следва да преизчисли (преоцени) предишно държаните си дялове в този бизнес при прилагане на МСФО3. Също така се уточнява, че когато едно предприятие придобие съвместен контрол в бизнес, който е съвместна дейност, то не следва да преизчислява предишно държаните дялове в него при прилагане на МСФО11; б) поясняват, че всички данъчни последици от данъци върху доходи от дивиденди (т.е. при разпределение на печалбата) следва да се посочат в печалбата или загубата независимо как са възникнали – при

прилагането на МСС12; и в) поясняват, че ако при заеми със специални цели за финансиране на определен квалифициран актив останат непогасени след като активът стане готов за предвидената употреба или продажба, тези заеми стават част от финансиращите средства с общо предназначение когато се изчислява нормата за капитализация по реда на МСС23.

2.2.База за оценяване

Консолидираният финансов отчет на банката е изготвен на база историческата цена с изключение на финансовите инструменти на разположение за продажба, които са оценени на база справедлива стойност.

2.3. Функционална валута и валута на представяне

Дружеството-майка и дъщерните дружества водят своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приемат като функционална и отчетна валута за представяне. От 1 юли 1997 г. левът е фиксиран със Закона за БНБ към германската марка в съотношение BGN 1:DEM 1, а с въвеждането на еврото като официална валута на Европейския съюз от 1 януари 1999 г. фиксираното съотношение на двете валути е BGN 1.95583:EUR 1.

Данните в консолидирания финансов отчет и приложенията към него са представени в хиляди лева, освен ако нещо друго изрично не е указано.

2.4.Прилагане на приблизителни оценки

Представянето на консолидирания финансов отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети изисква ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, на приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на консолидирания финансов отчет, поради което бъдещите фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях (като в условия на финансова криза несигурностите са по-значителни). Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност на, или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за консолидирания финансов отчет, са оповестени в *Приложение № 2.24*.

2.5. Дефиниции и принципи на консолидация

2.5.1. Дефиниции

Дружество-майка

Дружеството-майка е това дружество - инвеститор, което контролира едно или повече други дружества (предприятия). Притежаването на контрол означава, че инвеститорът е изложен на, или има права върху променливата възвращаемост от неговото участие в дружеството, в което е инвестирано, както и има възможност да окаже въздействие върху размера на тази възвращаемост посредством своите правомощия върху предприятието, в което е инвестирано.

Дружеството-майка е Търговска банка Д АД (*Приложение № 1*).

Дъщерно дружество

Дъщерно дружество е такова дружество, или друга форма на предприятие, което се контролира директно или индиректно от дружеството-майка .

Дъщерни дружества са: Д Лизинг ЕАД, Д Застрахователен Брокер ЕООД и Д имоти ЕАД (*Приложение № 1*).

2.5.2.Принципи на консолидация

Консолидираният финансов отчет включва финансовите отчети на дружеството-майка Търговска банка Д АД и дъщерните дружества Д Лизинг ЕАД, Д Застрахователен брокер ЕООД и Д Имоти ЕАД, изготвени към 31 декември, която дата е датата на финансовата година на Групата.

Финансовите отчети на дъщерните дружества за целите на консолидацията са изготвени за същия отчетен период, както този на дружеството-майка и при прилагане на същата счетоводна политика.

Консолидация на дъщерно дружество

Дъщерното дружество се консолидира от датата, на която ефективният контрол е придобит от Групата (крайно, от дружеството-майка) и спира да се консолидира от датата, на която се приема, че контролът се прехвърля извън Групата (крайно, от дружеството-майка).

Дъщерното дружество се консолидира по метода на пълната консолидация като финансовите отчети на дружеството-майка и дъщерното дружество се обединяват ред по ред, при прилагане на еднакви счетоводни принципи и унифицирана счетоводна политика. Инвестициите на дружеството-майка са елиминирани срещу нейния дял в собствения капитал на дъщерното дружество. Елиминирани са всички вътрешно-групови операции и разчети вкл. нереализираната вътрешно-групова печалба или загуба. Отчетен е и ефектът на отсрочените данъци при тези консолидационни процедури.

Придобиване на дъщерно дружество

При придобиване на дъщерно дружество (предприятие) от Групата се използва методът на покупко-продажба. Цената на придобиване (предоставеното възнаграждение) включва справедливата стойност към датата на размяната на предоставените активи, възникналите или поети задължения и на издадените инструменти на собствен капитал от придобиващото дружество, в замяна на получаването на контрола над придобиваното дружество. Тя включва и справедливата стойност на всеки актив или пасив, който се явява резултат от споразумение за възнаграждение под условие. Самите разходи, направени във връзка с придобиването, се признават и отчитат директно в състава на текущите разходи за периода, когато се извършат.

Всички придобити разграничими активи, и поети пасиви и условните (изкристализирали) задължения в бизнес комбинацията, се оценяват първоначално по тяхната справедлива стойност към датата на размяната. Всяко превишение на цената за придобиване на дъщерното дружество (предприятие), над дела на придобиващото дружество в справедливата стойност на нетните придобити разграничими активи, пасиви и условни (изкристализирали) задължения, се третира и признава като репутация. Ако делът на придобиващото дружество в справедливата стойност на нетните придобити разграничими активи надвишава цената на придобиване на бизнес комбинацията, това превишение се

признава незабавно в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на Групата. Всяко неконтролиращо участие при бизнес комбинация се оценява на база “пропорционален дял в нетните активи” на придобиваното дружество.

Когато бизнес комбинацията по придобиването на дъщерно дружество се осъществява на етапи, на датата на придобиване всички предишни инвестиции, държани от придобиващия, се преоценяват до справедлива стойност, като получените ефекти от тази преценка се признават в текущата печалба или загуба на Групата, вкл. всички предишно отчетени ефекти в другите компоненти на всеобхватния доход се рециклират.

Освобождение от дъщерно дружество

При продажба или друга форма на загуба (трансфер) на контрол върху дъщерно дружество:

- Отписват се активите и пасивите (вкл. ако има принадлежаща репутация) на дъщерното дружество по балансова стойност към датата на загубата на контрол;
- Отписва се неконтролиращото участие в това дъщерно дружество по балансова стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние към датата на загубата на контрола;
- Признава се полученото възнаграждение по справедлива стойност от сделката, събитието или операцията, довела до загубата на контрол;
- Рекласифицират се към печалби или загуби, или се трансферират директно към натрупани печалби всички компоненти на собствения капитал, представляващи нереализирани доходи или загуби – съгласно изискванията на съответните МСФО, под чиито правила попадат тези компоненти на собствения капитал;
- Признава се всяка резултатна разлика като „печалба или загуба” от освобождение (продажба) на дъщерно дружество в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в текущата печалба или загуба), принадлежаща на дружеството-майка.

Сделки с неконтролиращото участие

Операциите с неконтролиращото участие се третира от Групата като сделки с лица, притежаващи инструменти на собствения капитал на Групата. Ефектите от продажби на дялове на дружеството-майка, без загуба на контрол, към притежатели на неконтролиращи участия не се третират като компоненти на текущата печалба или загуба на Групата, а като движения в компонентите на собствения ѝ капитал. И обратно, при покупки от дружеството-майка, без придобиване на контрол, на допълнителни дялове от участието на притежатели на неконтролиращи участия всяка разлика между платената сума и съответния придобит дял от балансовата стойност на нетните активи на дъщерното дружество се признава директно в консолидирания отчет за собствения капитал, обикновено към резерва „натрупана печалба”.

Когато Групата престане да притежава контрол и значително влияние, всяка оставаща малцинствена инвестиция като дял в капитала на съответното дружество, се преоценява по справедлива стойност, като разликата до балансовата стойност се признава в текущата печалба или загуба, като съответно всички суми преди признати в други компоненти на всеобхватния доход се отчитат така както при операция на директно освобождение на всички асоциирани с първоначалната инвестиция (в дъщерното или асоциираното дружество).

2.6. Сравнителни данни

Групата представя сравнителна информация в този консолидиран финансов отчет за една предходна година.

Когато е необходимо, сравнителните данни се рекласифицират (и преизчисляват), за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година.

2.7. Валутни операции

При първоначално признаване всяка сделка в чуждестранна валута се отчита във функционалната валута (български лев), като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Паричните средства и еквиваленти, кредити и вземанията, инвестиции в ценни книжа, задължения по депозити и други задълженията, като монетарни отчетни обекти, деноминирани в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута като се прилага обменният курс, публикуван от БНБ ежедневно. Към 31 декември те се оценяват в български лева като се използва заключителният обменен курс на БНБ.

Немонетарните отчетни обекти в консолидирания отчет за финансовото състояние, първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

Ефектите от курсовите разлики, свързани с уреждането на сделките с чуждестранна валута по курсове, или отчитането на сделки в чуждестранна валута по курсове, които са различни, от тези, по които първоначално са били признати, се включват в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в момента на възникването им към статия *“нетен доход от търговски операции”*.

2.8. Приходи от лихви и разходи за лихви

Приходите от лихви и разходите за лихви се признават в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) на база на принципа на начисляване за всички лихвоносни финансови инструменти до степента, до която е вероятно за постъпване на стопанските изгоди за банката и приходът може надеждно да се измери. При приходите и разходите за лихви се използва метода на ефективния доход. Ефективният лихвен процент се определя като този процент, който точно дисконтира бъдещите входящи и изходящи потоци, които се очаква да се генерират през целия живот на даден финансов инструмент или за по-кратък период, ако това е уместно, до неговата нетна цена на придобиване. При изчислението на ефективния лихвен процент се вземат предвид всички договорни условия на съответния финансов инструмент, включително такси и други вътрешноприсъщи разходи, които се отнасят пряко до инструмента и са посъщество част от ефективния лихвен процент, но без бъдещи кредитни загуби.

Приходите от лихви и разходите за лихви включват амортизация на всеки отбив или премия или други разлики между първоначалната стойност на лихвоносни инструменти и тяхната стойност на падеж, изчислявана на база ефективния лихвен процент.

Приходите от лихви включват реализирани лихвени доходи по дългови ценни книжа на разположение за продажба, лихви по депозити в други банки, договорни лихви по предоставени кредити и аванси на клиенти, дивиденди, както и такси и комисионни по предоставени кредити и аванси на клиенти, които са неразделна част от ефективния доход на финансовия инструмент.

Разходите за лихви се признават на принципа на начисляване и на база ефективен лихвен процент. Те включват лихвите по: привлечени депозити от банки, депозити от клиенти, както и по други дългосрочно привлечени средства.

2.9. Приходи от и разходи за такси и комисионни

Приходи от такси и комисионни за извършване на банкови услуги се признават за периода или към момента на изпълнението на услугата. Таксите и комисионните по банковите гаранции се признават на системна база през периода на съществуване на експозицията, при осигуряване на съпоставимост с разходите за оказване на услугата. Такси по кредитни ангажименти/улеснения, за които е по-скоро вероятно да се трансформират в отпуснат кредит се отлагат за признаване до отпускането и се включват при изчислението на ефективния лихвен процент. Тези такси или компоненти от такси относно ангажименти, за които е малко вероятно да доведат до отпускане на кредит, се признават за периода на ангажимента.

Разходите за такси и комисионни свързани с обслужването на ностро сметки при други банки се признават към момента или за периода на извършването на услугата, за която се отнасят.

2.10. Доходи или загуби от търговски операции

Резултатите от търговски операции включват: приходи от лихви от ценни книжа държани за търгуване, вкл. дивидентите от тях, печалбите или загубите от операции с ценни книжа държани за търгуване, печалбите или загубите от валутни операции в чуждестранна валута, както и нетната печалба или загуба от преоценки на валутни активи и пасиви.

2.11. Финансови инструменти

2.11.1. Финансови активи

Групата обичайно класифицира своите финансови активи в следните категории: ”кредити и вземания” (в които се включват и паричните средства и паричните еквиваленти), ”финансови активи на разположение за продажба” и ”финансови активи държани до падеж”. Класификацията е в зависимост от същността и целите на финансовите активи към датата на тяхното придобиване. Ръководството на групата определя класификацията на финансовите активи на групата към датата на първоначалното им признаване в отчета за финансовото състояние.

Обичайно групата признава в консолидирания отчет за финансовото състояние финансовите активи на ”датата на търгуване” – датата, на която се е обвързала да закупи съответните финансови активи. Това включва сделките по регулирана рамка – покупки и продажби на финансови активи, които предполагат уреждането на сделката и прехвърлянето

на активите да става по общоприет начин, установен законово или като конвенция на съответния пазар. Кредитите и авансите от клиенти са признават при прехвърляне на средствата по сметката на клиента. Съответно, групата признава задължение към клиенти при постъпване на средстава в банката.

Всички финансови активи първоначално се оценяват по тяхната справедлива стойност плюс преките разходи по транзакцията, с изключение на финансовите активи по справедлива стойност през печалбата и загубата (в т.ч. за търгуване).

Финансовите активи се отписват от консолидирания отчет за финансовото състояние на групата, когато: а) правата за получаване на парични средства (потоци) от тези активи са изтекли; или б) са прехвърлени от банката; или в) тя е поела задължение да прехвърли получените от нея парични потоци на трето лице без съществена забава като е прехвърлила съществената част от рисковете и ползите от собствеността върху актива на друго дружество (лице), или ако тя нито е прехвърлила, нито е задържала съществена част от рисковете и ползите, то тя, обаче, е прехвърлила контрола върху актива.

Ако Групата продължава да държи съществената част от рисковете и ползите асоциирани със собствеността на даден трансфериран финансов актив, или е запазила контрола, тя продължава да признава актива в отчета за финансовото състояние, но признава и съответното обезпечено задължение (заем) за получените средства.

Финансовите активи и пасиви се нетират и нетната сума се отчита в консолидирания отчет за финансовото състояние на групата само в случаите, когато е налице законно основание признатите суми да се нетират, както и когато съществува намерението те да бъдат уредени на нетна база или реализирането на активите и уреждането на пасивите да бъде извършено едновременно.

(а) Кредити и вземания

Кредити и вземания са недеривативни финансови активи с фиксирани или установими плащания, които не се котират на активен пазар. Тази група финансови активи включва: парични средства по разплащателни сметки и депозити при Централната банка, вземания от банки, предоставени кредити и аванси на клиенти, други вземания. Те се оценяват в консолидирания отчет за финансовото състояние по тяхната амортизирана стойност при използването на метода на ефективната лихва, намалена с направена обезценка. Лихвеният доход се признава на база ефективна лихва. Той се представя в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината).

Кредитите и авансите, които първоначално са възникнали в групата, се признават при фактическото отпускане на паричните средства или предоставяне на друг финансов или нефинансов актив на кредитополучателите и първоначално се оценяват по справедлива стойност, която обичайно е равна на стойността на предоставените парични средства и/или други активи.

Придобитите кредити и аванси от страна на групата се признават при получаване в значителна степен на всички ползи и рискове, произтичащи от собствеността, като първоначално се оценяват по стойността на платената сума или определената справедлива стойност на прехвърления актив.

(б) Финансови активи на разположение за продажба

Финансовите активи на разположение за продажба са недеривативни активи, които са предназначени с такава цел или не са класифицирани в друга група.

Групата класифицира като финансови активи на разположение за продажба дългови или капиталови ценни книжа, когато намерението е тези ценни книжа да се държат за неопределен период от време и същите могат да бъдат продавани при необходимост от ликвидни средства или при съществени промени в доходността или цената им.

Ценните книжа на разположение за продажба се оценяват последващо по справедлива стойност, определени чрез различни оценъчни модели: котирани пазарни цени, коригирани пазарни цени или модели, базирани на дисконтирани парични потоци.

Нереализираните печалби и загуби, произтичащи от промени в справедливата стойност на ценните книжа, класифицирани в групата „на разположение за продажба”, се признават директно в отделен компонент на собствения капитал в консолидирания отчет за промените в собствения капитал през друг всеобхватен доход, докато финансовият актив бъде продаден или бъде определен като обезценен. Тогава натрупаните печалби или загуби, включени в предходни периоди в собствения капитал, се признават в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за отчетния период (в печалбата или загубата за годината) по статията *“нетен доход от търговски операции”*.

През периода на държане на дългови инструменти, класифицирани на разположение за продажба, групата признава приходи от лихви чрез прилагане на метода на ефективния лихвен процент.

Дивиденди по акции, класифицирани като финансови активи на разположение за продажба, се признават и отчитат в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия *„други доходи от дейността, нетно”*, към момента, когато се установи, че групата е придобила правото върху тези дивиденди.

При прекласификация на финансов актив от категория *„държан за продажба”* в категория *„държан до падеж”*, справедливата стойност на съответния актив на дата на прекласификацията се приема за амортизирана стойност. В следствие активът, както и всяка печалба или загуба, отчетена до датата на прекласификацията в друг всеобхватен доход се амортизират до падеж по метода на ефективната лихва.

Прекласификацията на финансови активи от категория *държан за продажба* в категория *държан до падеж* се прави само, когато е налице промяна в намерението и възможността на групата да държи този актив до падеж.

Групата не може да прекласифицира финансов актив като *държан до падеж* ако през текущата финансова година или през двете преобладаващи години е продавала или прекласифицирала повече от незначителна част от портфейла *държан до падеж* преди падежа му.

(в) Финансови активи държани до падеж

Финансови активи държани до падеж са такива недеривативни инструменти, които представляват дългови ценни книжа, с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани

матуритетни дати, спрямо които банката при тяхното придобиване има положително намерение и възможност да държи до настъпването на падежа им независимо, че същите са търгуеми на борса. Тези активи се оценяват първоначално по тяхната цена на придобиване, а последващо – по амортизирана стойност при използването на метода на ефективната лихва, намалена с обезценка, ако има такава. Последната се представя в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход по статия „нетни загуби за обезценка на финансови активи”.

Приходите от тях се признават и представят на база ефективен лихвен доход в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „нетен доход от лихви”.

Групата може да прекласифицира актив от категорията финансови активи „държани до падеж” в категорията финансови активи „на разположение за продажба” и съответно до го продаде само ако: а) активът е толкова близо до падежа или датата на изкупуване (до три месеца), че промените в пазарния процент или лихва няма да имат значителен ефект върху справедливата стойност на финансовия актив; б) прекласификацията се случва, след като групата е събрала в значителна степен първоначалната главница на всички финансови активи посредством насрочени плащания или предплащания или в) прекласификацията се отнася за изолирано събитие, което е извън контрола на групата, не е повтаряемо събитие и групата не е имала разумни причини да го очаква.

Ако групата прекласифицира и продаде съществен размер от портфейла си „държан до падеж” преди падеж или в случай, различни от посочените тогава, тя: а) престава да квалифицира книжа в категория „държани до падеж” за следващите две години; и б) всички нейни съществуващи към момента книжа в категория „държани до падеж” се прекласифицират в категорията „държани за продажба” и се признават в консолидирания отчет за финансовото състояние по справедлива стойност.

(г) Споразумения за репо сделки

Дружествата от групата сключват договори с ценни книжа по силата на споразумения за обратна продажба/покупка на идентични книжа на предварително определена бъдеща дата по определена фиксирана цена (репо-споразумения). Закупените книжа, подлежащи на обратна продажба (обратно репо) на определена бъдеща дата не се признават в консолидирания отчет за финансовото състояние. Изплатените суми се отчитат като вземания по репо-споразумения с клиенти и/или банки, обезпечени със съответните ценни книжа. Разликата между покупната цена и цената за обратна продажба се третира като лихва и се начислява за периода на споразумението, като се прилага методът на ефективния лихвен процент.

Ценните книжа, продадени по споразумения за обратно откупуване (репо), продължават да се отчитат в консолидирания отчет за финансовото състояние като активи по справедлива стойност в печалбата и загубата или като активи на разположение за продажба. Получените суми от продажбата се отчитат като задължения по репо-сделки. Разликата между продажната цена и тази на обратната покупка се третира като разход за лихва и се начислява за периода на споразумението на база на метода на ефективната лихва.

Обезценка на финансови активи

Всички финансови активи класифицирани в групите: “кредити и вземания”, “финансови активи държани до падеж”, “финансови активи на разположение за продажба” подлежат на преглед за обезценка. На всяка дата на консолидирания отчет за финансовото състояние ръководството прави оценка дали са налице обективни доказателства и съществуват ли индикатори за обезценка на финансов актив или на група от финансови активи от тези категории.

(а) Кредити и вземания от банки и други клиенти

Към датата на всеки консолидиран отчет за финансовото състояние ръководството на дружеството-майка (банката) прави преценка дали има обективни доказателства, че за дадени индивидуални кредити и вземания или група кредити и вземания със сходни характеристики и кредитен риск са налице индикатори за загуби от обезценка. За даден кредит или група кредити или други вземания са налице индикатори за обезценка, когато има обективни доказателства, че е възникнала загуба от обезценка в резултат на едно или няколко събития, които са се случили след първоначалното признаване на актива и тези събития са оказали влияние върху бъдещите парични потоци от актива, като това влияние може да се оцени.

Критериите, които банката използва, за да определи дали са налице обективни доказателства за загуби от обезценка са: неспазване (забава) на договорените плащания за главницата и лихвите; значителни финансови затруднения изпитвани от длъжника и за генериране на достатъчни по размер парични потоци; нарушения на ключови условия и показатели, заложен в договора за кредит; влошаване на финансовото, пазарното и конкурентното положение на длъжника; влошаване на състоянието и качествата на обезпеченията, предоставени от длъжника; стартиране на процедури по ликвидация и/или несъстоятелност на кредитополучатели и др. подобни индикатори.

При индивидуално наблюдаваните и оценявани кредити и вземания стойността на загубата от обезценка се измерва като разликата между стойността в отчета за финансовото състояние на даденото вземане и възстановимата му стойност, която представлява настоящата стойност на очакваните парични потоци от това вземане, вкл. възстановими от гаранции и обезпечения, дисконтирани по оригинален ефективен лихвен процент (специфични обезценки). Загубите от обезценка се признават в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) по статия *„нетни загуби за обезценка на финансови активи“*. Лихвеният доход от обезценено вземане продължава да се начислява и признава спрямо новата му балансова стойност, след обезценка, като се прилага ефективният лихвен процент, с който са дисконтирани бъдещите парични потоци за целите на изчислението на обезценката.

При колективно наблюдаваните и оценявани кредити и вземания стойността на загубата от обезценка се измерва на база усреднени параметри за загуба от обезценки по групи кредити със сходни характеристики и риск, които параметри са установени чрез исторически опит и статистически наблюдения и изчисления, и наблюдавани индикатори за тип длъжник, тип кредити, просрочие и тип обезпечение (колективна обезценка). Натрупаните начислявани загуби от обезценка се отчитат в специални корективни сметки. За тези компоненти на кредитния портфейл към датата на консолидирания отчет за финансовото

състояние, при които все още няма изкристализирали на индивидуално ниво събития за настъпила загуба от обезценка, се извършва тест за обезценка на ниво група кредити със сходни характеристики – индустрия, тип, локация, тип обезпечения, тип длъжник, цел на кредита, просрочие, и други уместни факти и обстоятелства. Загуба от обезценка се признава, когато на база на минал опит на банката, както и на нейни текущи наблюдения за тенденции на развитие на този тип група, се идентифицират такива общи събития, които се явяват индикатор за възникнали загуби - настоящите икономически условия и стопанската среда, в които оперират кредитополучателите и други фактори, които оказват влияние върху кредитния портфейл, но не са свързани с конкретна експозиция. В този случай банката признава колективна обезценка за покриване на общ кредитен риск на портфейлна основа.

Банката текущо оценява дали има обективни доказателства за обезценка по отношение на всяка конкретна кредитна експозиция или друго вземане независимо дали е индивидуално съществена. За целта всеки кредит се класифицира в една от следните рисковни кредитни групи, приети от банката –“редовни кредити”, “кредити под наблюдение”, “необслужвани” или “загуба” в зависимост от продължителността на забава на договорените плащания на главницата и/или на лихвата и на база на анализ на финансовото състояние на длъжника, източниците за погасяване на задълженията му към банката и вида, качеството и стойността на приетото обезпечение.

Изчисленията на сумите на обезценките се извършват от банката на база вътрешно разработени политики, правила и техники.

В банката ежесечно се извършва преглед и анализ на всички кредити и вземания за оценка на рисковите експозиции, както и на кредитите, на които е направена обезценка, като се анализират всички настъпили нови събития, обстоятелства и факти. Всяка следваща промяна в размера и срока на очакваните бъдещи парични потоци, сравнени с предварителните очаквания, водят до промяна в приблизителната оценка за загубата от обезценка, като тя се счетоводно признава под формата на допълнителна загуба или възстановяване на признати загуби, и се представя в увеличение или намаление на загубите от обезценка в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*нетни загуби за обезценка на финасови активи*”. Загубата от обезценка се намалява само при подобряване качеството на кредита, при което съществува достатъчна вероятност за своевременно събиране на главницата и лихвата в съответствие с първоначалните условия, включени в договора за заем. Последващите възстановявания или намаления на обезценки, които се дължат на събития, възникнали след тях, се отразяват като реинтегриране в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Когато един кредит или друго вземане са напълно несъбираеми, те се отписват срещу натрупаните за него суми за загуби обезценки по корективната сметка. Такива кредити и вземания се отписват само след като всички необходими правни процедури са били направени и сумата на окончателната загуба е била установена.

(б) Финансови активи на разположение за продажба

Финансовите активи “на разположение за продажба” се обезценяват в случай, че съществуват обективни доказателства, които показват значителен и продължителен спад в справедливите цени на съответния актив или група активи. За финансови активи отчетени по

цена на придобиване – те се обезценяват когато съществуват доказателства, че балансовата им стойност е по-висока от тяхната очаквана възстановима сума.

При дълговите инструменти банката оценява индивидуално дали са налице обективни доказателства за загуба от обезценка като следва подход, аналогичен на този при финансовите активи от категорията на „кредити и вземания” - трайни тенденции за намаления на очакваните бъдещи парични потоци и/или трайно намаление на стойността на основното обезпечение (ако има такова). Затова загубата от обезценка се явява разликата между тяхната амортизирана стойност и текущата справедлива стойност, намалена с вече признати в предишни периоди загуби от обезценка в текущата печалба или загуба. Справедливата стойност на дълговите финансови инструменти се определя на база котирани пазарни цени или по метода на дисконтирани парични потоци по текущ пазарен лихвен процент за сходен финансов актив. Лихвеният доход от обезценен финансов дългов актив на разположение и за продажба продължава да се начислява и признава спрямо новата му балансова стойност, след обезценка, като се прилага ефективният лихвен процент, с който са дисконтирани бъдещите парични потоци за целите на изчислението на обезценката. Ако в последващи периоди, възникне ново събитие, в резултат на което да се увеличи справедливата стойност на инструмента, то възстановяването на обезценката също се отчита през печалбата или загубата за годината

Доказателства за обезценка на капиталови инструменти са налице когато се наблюдава трайно и значително намаление на справедливата стойност на инструмента под цената на придобиване. Банката е приела за значително, повече от 30% спад в справедливата стойност и продължителност, повече от 6 месеца за котираните на активни пазари капиталови инструменти.

Индикатори за обезценка при капиталови инструменти, които не се котират на активни пазари са събития и факти, които могат да засегнат качеството както на контрагента, така и на държавата на контрагента. По отношение на качеството на контрагента банката анализира и следи за негативни събития, свързани с качество на активите, капитал, доходност, ликвидност, регулаторна среда, финансова среда, акционерна структура, качество на мениджмънта, продуктова диверсификация, партньорства и стратегическа значимост. По отношение на качеството на държавата, банката следи и анализира негативни събития, свързани с влошаване на икономическите условия, политически или социални сътресения, натрупване на прекомерни бюджетни, квази бюджетни и други дефицити, натрупване на публични дългове, влошаване на пазарната среда и загуба на възможност за рефинансиране на падежиращ дълг чрез финансовите пазари, обезценяване или девалвация на валутата на държавата, забрана върху плащания или доставки.

Възстановимата стойност на капиталовите инструменти се определя на база оценъчни модели, използващи метода на дисконтираните парични потоци спрямо прогнози за развитието на предприятието, издател на инструмента. В тези случаи сумата на натрупаните загуби, представляваща разликата между цената на придобиване на капиталовия инструмент и текущата му справедлива или /възстановима стойност, се прехвърля от компонента на собствения капитал в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „нетни загуби от обезценка на финансови активи”. Възстановяването на призната загуба от обезценка на капиталови

инструменти държани за продажба не се възстановява през текущата печалба или загуба. Всички последващи увеличения на справедливата стойност се признават отново в компонент на собствения капитал, през друг всеобхватен доход.

(в) Финансови активи държани до падеж

Финансовите активи "държани до падеж" се оценяват индивидуално в случай, че съществуват обективни доказателства за обезценка. Походът за определяне на загубите от обезценка е аналогичен на този на финансови активи от категорията на „кредити и вземания“. В случай, че са налице такива доказателства, обезценката се определя като разлика между балансовата стойност (амортизираната стойност) на финансовия актив и настоящата стойност на очакваните бъдещи парични потоци.

Сумата на загубата от обезценката се признава текущо в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*нетни загуби от обезценка на финансови активи*“.

2.11.2. Финансови пасиви и инструменти на собствен капитал

Групата класифицира своите задължения, дълговите инструменти и инструменти на собствен капитал или като финансови пасиви или като собствен капитал в зависимост от същността и условията в договор със съответния контрагент относно тези инструменти. Дружествата от групата определят класификацията на финансовите си пасиви в момента на тяхното възникване. Всички финансови пасиви притежавани от групата са класифицирани като други финансови пасиви и се отчитат по амортизирана стойност.

Финансовите пасиви на групата включват: задължения към банки и клиенти по привлечени депозити, привлечени средства по договори за кредит и други договори и други текущи задължения.

Първоначално те се признават в консолидирания отчет за финансовото състояние по справедлива стойност, нетно от преките разходи по транзакцията, а последващо – по амортизирана стойност по метода на ефективната лихва.

Разходите за лихви се отчитат текущо в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) систематично за периода на инструмента.

Финансовите пасиви се отписват когато задължението по тях се уреди, отмени или насрещната страна загуби правото си на упражняване.

2.12. Лизинг

2.12.1. Финансов лизинг

Групата като лизингодател

Финансовият лизинг, при който се трансферира извън групата съществената част от всички рискове и стопански изгоди, произтичащи от собствеността върху актива, предоставен под финансов лизинг, се изписва от състава на активите на лизингодателя и се представя в консолидирания отчет за финансовото състояние като вземане със стойност, равна на нетната

инвестиция от лизинг. Разликата между балансовата стойност на отдадения под финансов лизинг актив и незабавната (справедливата му продажна) стойност се признава в консолидиания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в началото на лизинговия договор (при предаването на актива). Приходите от финансов лизинг се разпределят по счетоводни периоди, така че да отразяват постоянна периодична норма на възвръщаемост спрямо все още неизплатената част от нетната инвестиция на групата, свързана с лизинга и се отчитат като лихва в консолидиания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в статията *“приходи от лихви”*.

Групата като лизингополучател

Финансовият лизинг, при който се трансферира към групата съществената част от всички рискове и стопански ползи, произтичащи от собствеността върху актива под финансов лизинг, се капитализира в консолидиания отчет за финансовото състояние на лизингополучателя като се представя като имоти или машини и оборудване под лизинг по цена на незабавна продажба или ако е по-ниска, по настоящата стойност на минималните лизингови плащания. Лизинговите плащания съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихвата) и припадащата се част от лизинговото задължение (главница), така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение. Лихвените разходи се включват в консолидиания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в статията *“разходи за лихви”*.

Придобитите под финансов лизинг активи се амортизират на база полезния живот на актива и в рамките на лизинговия срок.

2.12.2. Оперативен лизинг

Групата като лизингодател

Лизингодателят продължава да притежава съществена част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив. Поради това този актив продължава да е включен в състава на нейните дълготрайни материални активи като амортизацията му за периода се включва в текущите разходи на лизингодателя.

Приходът на групата като лизингодател по договори за оперативен лизинг се признава на базата на линейния метод в продължение на срока на съответния лизинг и се представя в консолидиания отчет за печалбата или загубата или другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в статията *„други приходи от дейността, нетно”*.

Групата като лизингополучател

Лизинг, при който наемодателят продължава да притежава съществената част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив се класифицира като оперативен лизинг. Поради това активът не се включва в консолидиания отчет за финансовото състояние на лизингополучателя.

Плащанията от страна на групата като лизингополучател във връзка с оперативния лизинг се признават като разходи в консолидирания отчет за печалбата или загубата или другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга и са представени в статията „*други административни разходи*”.

2.13. Имоти и оборудване

Имотите и оборудването (дълготрайните материални активи) на групата са представени в консолидирания финансов отчет по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Първоначално оценяване

При първоначалното си придобиване имотите и оборудването се оценяват по цена на придобиване, която включва покупната цена, вкл. митнически такси и всички преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние. Преките разходи са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходите за монтаж, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяеми данъци и др.

Групата е определила стойностен праг от 150 лв., под който придобитите активи независимо, че притежават характеристиката на дълготраен актив, се третираат като текущ разход в момента на придобиването им.

Последващо оценяване

Избраният от групата подход за последваща балансова оценка на имотите и оборудването е модела на себестойността по МСС 16 – цената на придобиване, намалена с начислените амортизации и натрупаните загуби от обезценка.

Методи на амортизация

Групата използва линеен метод на амортизация на имоти и оборудване. Ползният живот по групи активи е определен в съответствие с: физическото износване, спецификата на оборудването, бъдещите намерения за употреба и с предполагаемото морално остаряване и е както следва:

	години	%
▪ Сгради	65	1,5
▪ Машини, компютърна техника и оборудване	6,7-7	15-50
▪ Инвентар	6,7	15
▪ Автомобили	4	25
▪ Подобрения на наети помещения - за срока на наемния договор		

Определеният срок на годност на оборудването се преглежда в края на всяка година и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използването на активите, същият се коригира проспективно.

Последващи разходи

Разходите за ремонти и поддръжка се признават за текущи в периода, през който са направени. Извършени последващи разходи, свързани с имоти, машини, съоръжения и оборудване, които имат характер на подмяна на определени възлови части или на

преустройство и реконструкция, се капитализират към стойността на съответния актив и се преразглежда остатъчният му полезен живот към датата на капитализация. Същевременно, неамортизираната част на заменените компоненти се изписва от стойността на активите и се признава в текущите разходи за периода на преустройството.

Обезценка на активи

Балансовите стойности на имоти и оборудване в консолидирания отчет за финансовото състояние подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че те биха могли да се отличават трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Възстановимата стойност на имоти и оборудване е по-високата от двете: справедливата стойност без разходите за продажба или стойността в употреба. За определянето на стойността в употреба на активите, бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете, специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се отчитат в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината), по статия „*нетни загуби от обезценка на нефинансови активи*”.

Печалби и загуби от продажба

Имотите и оборудването се отписват от консолидирания отчет за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат.

Печалбите или загубите от продажба на активи се определят чрез сравняването на приходите от продажбата и стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние на актива към датата на продажбата. Печалбите и загубите от продажба се признават в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*други доходи от дейността, нетно*”.

2.14. Инвестиционни имоти

Групата третира като инвестиционни имоти, притежавани от нея недвижими имоти, които представляват сгради и части от сгради, отдавани под наем, земи, принадлежащи към отдаваните под наем сгради и такива, придобивани и държани с трайна инвестиционна цел.

Групата придобива имоти, които са служили като обезпечение по необслужвани кредити като ги класифицира като инвестиционни, когато нейното намерение е да ги отдава дългосрочно под наем или заради очаквано в бъдеще нарастване на стойността на имота, поради определени негови качества и предимства.

Първоначално оценяване

Инвестиционните имоти първоначално се оценяват по цена на придобиване. Цената на придобиване на закупен инвестиционен имот включва неговата покупна цена и всички разходи, които могат пряко да бъдат отнесени към актива - професионални хонорари,

комисионни за брокери, данъци по придобиване на имота и др. В първоначалната оценка се включват всички трайно прикрепени дълготрайни материални активи и други активи, без които инвестиционният имот не би могъл да осъществява предназначението си. Цената на придобиване на инвестиционните имоти, придобити като обезпечение по необслужвани кредити обичайно е цената, определена на публичната продан или договорената между двете страни цена.

Последващо оценяване

Инвестиционните имоти са представени в консолидирания отчет за финансовото състояние по историческа цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Последващите разходи, свързани с инвестиционен имот, се отразяват като увеличение на балансовата му стойност, когато водят до увеличаване на очакваните икономически изгоди спрямо първоначално определените. Всички други последващи разходи по поддръжката на имота се признават като текущи разходи за периода, през който са направени.

Методи на амортизация

Групата използва *линеен метод на амортизация* на сградите, включени в групата на инвестиционните имоти. Полезният живот по сградите, компоненти на инвестиционните имоти е в рамките на диапазона от 25-65 години. Земята не се амортизира.

Трансфери от и към групата “инвестиционните имоти” се прави когато има промяна в употребата на даден имот.

Обезценка на активи

Балансовите стойности на инвестиционните имоти в консолидирания отчет за финансовото състояние подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че те биха могли да се отличават трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Загубите от обезценка се отчитат в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) към статията “*нетни загуби от обезценка на нефинансови активи*”.

Печалби и загуби от продажба

Инвестиционните имоти се отписват от консолидирания отчет за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат.

Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “инвестиционните имоти” се определят чрез сравняването на приходите от продажбата и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно, към статията “*други приходи от дейността, нетно*” в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината).

2.15. Нематериални активи

Нематериалните активи са представени в консолидирания финансов отчет по цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Методи на амортизация

В групата се прилага линеен метод на амортизация на нематериалните активи при определен полезен живот по групи активи, както следва:

	Години	%
▪ Програмни продукти	5	20
▪ Лицензии	6,7	15

Обезценка на активи

Балансовата стойност на нематериалните активи подлежи на преглед за обезценка, когато са налице събития, или промени в обстоятелствата, които посочват, че балансовата стойност би могла да надвишава възстановимата им стойност. Тогава обезценката се включва като разход в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) към статията “*нетни загуби от обезценка на нефинансови активи*”.

Печалби и загуби от продажба

Нематериалните активи се отписват от консолидирания отчет за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “нематериалните активи” се определят чрез сравняването на приходите от продажбата и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) към статията “*други доходи от дейността, нетно*”.

2.16. Нетекущи активи държани за продажба

Нефинансови активи се класифицират като държани за продажба, ако тяхната балансова стойност ще бъде възстановена чрез продажба, а не чрез продължаваща употреба в дейността на дружествата от групата. Тези активи, обичайно, са били първоначално приети от групата като обезпечения и се придобиват в следствие от нея в резултат на замяна “дълг срещу собственост” от кредитополучатели, които не обслужват своите задължения съгласно договорните условия по кредита.

Нетекущи активи, класифицирани в тази група, са налични за незабавна продажба в тяхното настоящо състояние. Те се класифицират в тази категория само тогава, когато ръководството на дружествата от групата има ясни намерения и приоритети да извърши продажбата в обозримо бъдеще (до 1 година) като за целта са и започнати процедури по активно търсене на купувачи.

Неткущи активи, класифицирани като държани за продажба, се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние отделно и се оценяват по по-ниската от балансовата стойност (първоначално, цена на придобиване) и справедливата им стойност, намалена с преките очаквани разходи по продажбата. Признатата обезценка се представя към

статията „*нетни загуби за обезценка нефинансови активи*” в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината).

Нетекущите активи от тази класификационна група не се амортизират.

2.17. Активи, придобити от обезпечения

Активи, представляващи имоти и оборудване, придобити срещу дълг под формата на пълно или частично удовлетворение по даден кредит, първоначално се оценяват по цена на придобиване, включваща разходите по сделката.

След първоначалното си признаване, тези активи се оценяват по по-ниската от: тяхната балансова стойност или нетната им продажна цена.

Активите, придобити от обезпечения се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние към позицията „*други активи*”. Печалбите или загубите, свързани с реализацията на тези активи се представят в консолидирания отчет за печалбите или загубите и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*други доходи от дейността, нетно*”.

2.18. Провизии и условни задължения

Провизии се признават, когато дружествата от групата имат настоящо конструктивно или правно задължение в резултат на минало събитие, и е вероятно че уреждането на това задължение е свързано с изтичане на ресурси. Провизиите се оценяват на база най-добрата приблизителна преценка на ръководството на дружествата от групата към датата на консолидирания отчет за финансовото състояние за разходите, необходими за уреждането на съответното задължение. Приблизителната оценка се дисконтира, когато падежът на задължението е дългосрочен.

Условните задължения са задължения възникнали в резултат на минали събития, съществуването на които може да се потвърди само от настъпването или ненастъпването на едно или повече несигурни бъдещи събития, които не могат да бъдат напълно контролирани от групата или не е вероятно да се появи необходимост от изходящ поток от ресурси за погасяване на задължението. Същите не се признават в консолидирания отчет за финансовото състояние, но подлежат на специално оповестяване (*Приложение № 30*).

Дружеството-майка предоставя в хода на обичайната си дейност банкови гаранции с характер на заместител на кредит, гаранции за добро изпълнение, тръжни, митнически гаранции, акредитиви на своите клиенти. Тя ги третира като условни ангажименти до настъпване на събитие, което води до възникване на реално задължение за нея да направи плащане към контрагент на нейния клиент, в чиято полза е издадена съответната гаранция. Такова събитие е предявяване към банката за плащане на поестия ангажимент. В тези случаи банката признава размера на гарантираната сума като балансов дълг.

2.19. Пенсионни и други задължения към персонала по социалното и трудово законодателство

Трудовите и осигурителни отношения със служителите на дружествата от групата се основават на разпоредбите на Кодекса на труда и на разпоредбите на действащото

осигурително законодателство в България.

Краткосрочни доходи

Краткосрочните доходи за наетия персонал под формата на възнаграждения, бонуси и социални доплащания и придобивки (изискуеми за уреждане в рамките на 12 месеца след края на периода, в който персоналет е положил труд за тях или е изпълнил необходимите условия) се признават като разход в консолидирания отчет за печалбата или загубата или другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, за периода, в който е положен трудът за тях и/или са изпълнени изискванията за тяхното получаване, и като текущо задължение (след приспадане на всички платени вече суми и полагащи се удържки) в размер на недисконтираната им сума.

Към датата на всеки консолидиран финансов отчет дружествата от групата правят оценка на сумата на очакваните разходи по натрупващите се компенсирани отпуски, която се очаква да бъде изплатена като резултат от неизползваното право на натрупан отпуск. В оценката се включват приблизителната преценка за сумите за самите възнаграждения и на вноските по задължителното обществено и здравно осигуряване, които работодателят дължи върху тези суми.

Дългосрочни доходи при пенсиониране

Планове с дефинирани вноски

Основно задължение на дружествата от групата като работодател в България е да извършва задължително осигуряване на наетия си персонал за фонд "Пенсии", допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), фонд "Общо заболяване и майчинство" (ОЗМ), фонд "Безработица", фонд "Трудова злополука и професионална болест" (ТЗПБ), фонд "Гарантиране вземания на работниците и служителите" (ГВРС) и здравно осигуряване. Размерите на осигурителните вноски се утвърждават всяка година със Закона за бюджета на ДОО и Закона за бюджета на НЗОК за съответната година. Вноските се разпределят между работодателя и осигуреното лице в съответствие с правилата от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Тези осигурителни пенсионни планове, прилагани от дружествата в групата, в качеството им на работодател, са планове с дефинирани вноски. При тях работодателят плаща месечно определени вноски в държавните фонд "Пенсии", фонд "ОЗМ", фонд "Безработица", фонд "ТЗПБ", както и в универсални и професионални пенсионни фондове - на база фиксирани по закон проценти и няма правно или конструктивно задължение да доплаща във фондовете бъдещи вноски в случаите, когато те нямат достатъчно средства да изплатят на съответните лица заработените от тях суми за периода на трудовия им стаж. Аналогични са и задълженията по отношение на здравното осигуряване.

Към групата няма създаден и функциониращ частен доброволен осигурителен фонд.

Дължимите от групата вноски по плановете с дефинирани вноски за социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, и като текущо задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на полагане на труда и на начислението на съответните доходи на наетите лица, с които доходи вноските са свързани.

Планове с дефинирани доходи

Съгласно Кодекса на труда дружествата от групата в качеството им на работодател в България са задължени да изплащат на персонала при настъпване на пенсионна възраст обезщетение, което в зависимост от трудовия стаж в предприятието може да варира между 2 и 6 брутни работни заплати към датата на прекратяване на трудовото правоотношение. По своите характеристики тези схеми представляват нефондирани планове с дефинирани доходи.

Изчислението на размера на тези задължения налага участието на квалифицирани актюери, за да може да се определи тяхната сегашна стойност към датата на финансовия отчет, по която те се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние, а респективно изменението в стойността им, се представя в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход като: а) разходите за текущ и минал стаж, разходите за лихва и ефектите от съкращенията и урежданията се признават веднага, в периода, в който възникнат, и представят в текущата печалба или загуба, по статия „разходи за персонал”, а б) ефектите от последващите оценки на задълженията, които по същество представляват актюерски печалби и загуби, се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, в статията „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи”. Актюерските печалби и загуби произтичат от промени в актюерските предположения и опита.

Към датата на всеки годишен финансов отчет банката назначава сертифицирани актюери, които издават доклад с техните изчисления относно дългосрочните му задължения към персонала за обезщетения при пенсиониране. За целта те прилагат кредитния метод на прогнозните единици. Сегашната стойност на задължението по дефинираните доходи се изчислява чрез дисконтиране на бъдещите парични потоци, които се очаква да бъдат изплатени в рамките на матуритета на това задължение и при използването на лихвените равнища на държавни дългосрочни облигации с подобен срок, котиран в България, където функционира и самата банка.

Доходи при напускане

Съгласно местните разпоредби на трудовото и осигурително законодателство в България, дружествата от групата като работодател имат задължение да изплатят при прекратяване на трудовия договор преди пенсиониране определени видове обезщетения.

Банката признава задължения към персонала по доходи при напускане преди настъпване на пенсионна възраст, когато е демонстриран обвързващ ангажимент, на база публично анонсиран план, вкл. за реструктуриране, да се прекрати трудовият договор със съответните лица без да има възможност да се отмени, или при формалното издаване на документите за доброволно напускане. Доходи при напускане, платими повече от 12 месеца, се дисконтират и представят в консолидирания отчет за финансовото състояние по тяхната сегашна стойност.

2.20. Данъци върху печалбата

Текущите данъци върху печалбата на дружествата от групата са определени в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство – Закона за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка в България за 2017 г. е 10 % (2016 г.: 10%).

Отсрочените данъци върху печалбата се определят чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задължението относно всички временни разлики на дружествата от групата към датата на консолидирания финансов отчет, които съществуват между балансовите стойности и данъчните основи на отделните активи и пасиви.

Отсрочените данъчни пасиви се признават за всички облагаеми временни разлики, с изключение на тези, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Отсрочените данъчни активи се признават за всички намаляеми временни разлики и за неизползваните данъчни загуби до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да бъде генерирана в бъдеще достатъчна облагаема печалба или да се проявят облагаеми временни разлики, от които да могат да се приспаднат тези намаляеми разлики, с изключение на разликите, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглежда към края на всеки отчетен период и се редуцират до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.

Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или капиталова позиция в консолидирания отчет за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансовата капиталова позиция.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки и основи, които се очаква да се прилагат за периода и типа операции, през които активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или с голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки на държавата (РБългария), в чиято юрисдикция се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.

Към 31.12.2017 г. отсрочените данъци върху печалбата на дружествата от групата са оценени при ставка, валидна и за 2018 г., която е в размер на 10% (31.12.2016 г.: 10%).

2.21. Парични средства и парични еквиваленти

Паричните средства и еквиваленти за целите на консолидирания отчет за паричните потоци се състоят от парични средства в брой, по разплащателни сметки в други банки, предоставени депозити на други банки - на виждане и/или с оригинален срок до 3 месеца, както и салда по сметките с Централната банка, които са свободни от всякакви ограничения.

2.22. Акционерен капитал и резерви

Търговска банка Д АД е акционерно дружество и е задължено да регистрира в Търговския регистър определен размер на **акционерен капитал**, който да служи като обезпечение на вземанията на кредиторите на банката (дружеството-майка). Акционерите отговарят за задълженията на банката до размера на своето акционерно участие в капитала и могат да претендират връщане на това участие само в производство по ликвидация или

несъстоятелност.

Акционерният капитал представлява неподлежащия на разпределение капитал на банката и е представен по номиналната стойност на издадените акции.

Банката и акционерните дъщерни дружества от групата са задължени да формират **Фонд Резервен (законов резерв)**, съгласно изискванията на Търговския закон от разпределение на печалбата (*Приложение 28*).

Резервът по финансови активи на разположение за продажба е формиран от разликата между балансовата стойност на финансовите активи на разположение за продажба и техните справедливи стойности към датата на извършване на преоценката. Преоценъчният резерв се прехвърля към текущите печалби и загуби в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, когато финансовите активи се продадат или при наличие на трайни и продължителни обезценки.

Дивиденди върху обикновените акции се признава като задължение и се намалява за сметка на натрупаните печалби, когато има решение на Общото събрание на акционерите.

2.23. Оценяване по справедлива стойност

Някои от активите и пасивите на групата се оценяват и представят на повтаряща се база и/или само оповестяват по справедлива стойност за целите на финансовото отчитане. Такива са:

а) за целите на оценката и представянето по справедлива стойност в консолидирания финансов отчет:

✓ *финансови инструменти* - ценни книжа на разположение за продажба.

б) за целите на оповестяването по справедлива стойност в консолидирания финансов отчет:

✓ *финансови инструменти* - ценни книжа, държани до падеж; вземания от банки; предоставени кредити и аванси на клиенти; задължения към банки и задължения към клиенти;

✓ *нефинансови активи* - инвестиционните имоти; активи държани за продажба.

Справедливата стойност е цената, която би била получена при продажбата на даден актив или платена при прехвърлянето на пасив в обичайна сделка между независими пазарни участници на датата на оценяването. Справедливата стойност е изходяща цена и се базира на предположението, че операцията по продажбата ще се реализира или на основния пазар за този актив или пасив, или в случай на липса на основен пазар – на най-изгодния пазар за актива или пасива. Както определеният като основен, така и най-изгодният пазар са такива пазари, до които дружествата от групата задължително имат достъп.

Измерването на справедливата стойност се прави от позицията на предположенията и преценките, които биха направили потенциалните пазарни участници когато те биха определяли цената на съответния актив или пасив, като се допуска, че те биха действали за постигане на най-добра стопанска изгода от него за тях.

При измерването на справедливата стойност на нефинансови активи винаги изходната

точка е предположението какво би било за пазарните участници най-доброто и най-ефективно възможно използване на дадения актив.

В дружеството-майка са разработени вътрешни правила и процедури по измерването на справедливата стойност на различните видове активи и пасиви.

Групата прилага различни оценъчни техники, които биха били подходящи спрямо спецификата на съответните условия, и за които разполага с достатъчна база от входящи данни, като се стреми да използва в максимална степен наличната публично наблюдаема информация и респ. – да минимизира използването на ненаблюдаема информация.

Тя използва и трите допустими подхода, *пазарния, приходния и разходния подход*, като най-често прилаганите оценъчни техники са директни и/или коригирани котиран пазарни цени, пазарни аналози и дисконтирани парични потоци.

При наличие на активен пазар, групата използва директни котиран (некоригирани) цени за определяне на справедливата стойност на съответния финансов инструмент.

В случаите, когато пазарът за даден финансов инструмент не е активен, групата установява справедливата стойност, използвайки определена техника за оценка. Техниките за оценка включват използване на скорошни преки сделки между информирани, съгласни страни (ако има такива), справка с текущата справедлива стойност на други инструменти, които са сходни по същество, дисконтирани парични потоци и модели с цени на опции. Избраната техника за оценка използва максимално пазарните данни, разчита възможно най-малко на специфични за банката оценки, включва всички фактори, които участниците в пазара биха взели предвид при определянето на цена, и е съвместима с приетите икономически методологии за ценообразуване на финансови инструменти. Данните за техниките за оценка разумно представят пазарните очаквания и измервания за факторите на риск и доходност, присъщи на финансовия инструмент. Групата проверява техниките за оценка и тества валидността им, използвайки цени от явни текущи пазарни транзакции със същия инструмент или основани на други налични явни пазарни данни.

Справедливите стойности отразяват кредитния риск на инструмента и включват корекции за отчитане на кредитния риск на дружествата от групата и на отсрещната страна при необходимост. Оценка на справедливата стойност, получени от модели, се коригират според всички останали фактори, като ликвиден риск или несигурност на модела, до степента, в която според групата трето лице, участващо на пазара, би ги взело под внимание при оценяване на сделка.

Определянето на справедливата стойност на нефинансови активи се прилага периодично (ежегодно). При определяне на справедливата стойност на инвестиционните имоти за целите на оповестяване в консолидирания финансов отчет, групата използва експертната на външни независими лицензирани оценители. Изборът на оценители се прави на база следните критерии: прилагани професионални стандарти, професионален опит и познания; репутация и пазарен статус. Периодично се преценява необходимостта от ротация на външните оценители. Приложението на оценъчните подходи и техники, както и използваните входящи данни за всеки случай на измерване на справедлива стойност, са обект на задължително обсъждане и координиране между външните експерти-оценители и съответните отговорни лица на дружествата от групата. Финалните оценки на справедливата стойност подлежат на одобрение от дружествата от групата. Справедливата стойност на

активите, държани за продажба е договорената продажна цена между дружествата от групата и съответния купувач.

Справедливата стойност на всички активи и пасиви, които се оценяват и/или оповестяват в консолидирания финансов отчет по справедлива стойност, се категоризира в рамките на следната йерархия на справедливите стойности, а именно:

- Ниво 1 – Котирани (некоригирани) пазарни цени на активен пазар за идентични активи или пасиви;
- Ниво 2 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които са различни от директно котирани цени, но са пряко или косвено достъпни за наблюдение, вкл. когато котираниите цени са обект на значителни корекции; и
- Ниво 3 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които в значителната си част са ненаблюдаеми.

Групата прилага справедлива стойност и от трите нива на йерархията.

За активите и пасивите, които се оценяват по справедлива стойност в консолидирания финансов отчет на повтаряема база, дружествата от групата правят преценка към датата на всеки отчет дали е необходим трансфер в нивата на йерархия на справедливата стойност на даден актив или пасив в зависимост от разполагаемите и използваните към тази дата входящи данни.

За целите на оповестяванията на справедливата стойност, групата обобщава съответните си активи и пасиви на база тяхната същност, основни характеристики и рискове, както и на съответното йерархично ниво на справедливата стойност (*Приложение № 2.24.2.1 и Приложение № 2.24.2.2*).

2.24. Преценки от определящо значение при прилагане счетоводната политика на банката. Ключови приблизителни оценки и предположения с висока несигурност.

Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за консолидирания финансов отчет, са оповестени както следва:

2.24.1. Загуби от обезценка на кредити и аванси

Към датата на всеки консолидиран финансов отчет банката извършва преглед на своите кредитни портфейли с цел да установи наличие и изчисли загубите от обезценката. При определяне на това дали да се признае загуба от обезценка в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината), ръководството на банката преценява дали са налице и какви са видимите индикатори и данни като обективни доказателства, които да посочват, че съществува измеримо намаление на очакваните парични потоци от кредитния портфейл като цяло, или респективно намаление, свързано с конкретен кредит от този портфейл. Такива индикатори и данни са тези, които посочват съществуването на неблагоприятна промяна във възможностите за плащане от страна на кредитополучателите от определена група или от конкретен кредитополучател, или наличие на национални, икономически или други условия, които са свързани с определен риск за дадена група/вид кредити. При анализа на рисковете от загуби от обезценка и несъбираемост кредитите се групират в рискови кредитни групи при три основни критерии:

финансово състояние и финансови резултати, вкл. възможности за генериране на собствени парични потоци, проблеми в обслужването, вкл. просрочие на лихви и падежирани главници и предоставено обезпечение, като вид и възможност за реализация.

При определянето на схемата на бъдещите парични потоци, ръководството на банката използва приблизителни оценки, преценки и предположения на базата на историческия си опит за загуби от активи, които притежават сходни характеристики на кредитен риск (колективна обезценка). Аналогичен подход се използва и за оценка на ниво индивидуални кредити, като се взема предвид и качеството на обезпеченията (специфична обезценка). Методологията и използваните предположения, за извършване на приблизителна оценка на размера и времето на получаване на бъдещите парични потоци, се преглеждат редовно, за да се минимизират разликите между направената приблизителна оценка на загубите и размера на действителните загуби (*Приложение № 8*).

2.24.2. Определяне на справедлива стойност

2.24.2.1. Определяне на справедлива стойност на финансови инструменти

а) финансови инструменти, оценявани по справедлива стойност в консолидирания финансов отчет

Притежаваните от групата ценни книжа на разположение за продажба, представляващи: а) дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуритетни дати (държавните ценни книжа - облигации); б) корпоративни акции или дялове в капитала на други дружества и предприятия (малцинствено участие) и в) корпоративни облигации, се оценяват и представят в консолидирания отчет за финансовото състояние по справедлива стойност (Ниво 1). Възприетата от групата политика на оценяване предвижда определяне на средна цена между котировки „купува“ и „продава“ за последния работен ден от отчетния период (година), публикувани от международна информационна система в областта на финансовите инструменти, като се елиминират най-високата и най-ниската котировка (екстремни стойности).

б) финансовите инструменти, които не се оценяват по справедлива стойност в консолидирания финансов отчет

Групата категоризира финансовите инструменти, които не се оценяват по справедлива стойност в консолидирания финансов отчет, но за които се изисква оповестяване на справедливата стойност в следните категории: *парични средства и вземания от Централната банка; вземания от банки; предоставени кредити и аванси на клиенти; ценни книжа, държани до падеж; задължения към банки и задължения към клиенти*. Групата определя справедливата стойност на тези категории финансови активи и пасиви, като са използвани следните техники и предположения:

Парични средства и вземания от Централната банка

Тази позиция включва парични средства в брой и наличности по разплащателни сметки в БНБ, включително минимални задължителни резерви.

Справедливата стойност на паричните средства в брой съвпада изцяло с тяхната балансова и номинална стойност. За тази позиция, групата класифицира справедливата й стойност в Ниво 1 от йерархията на справедливата стойност.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Справедливата стойност на *наличностите по разплащателни сметки в БНБ*, включително *минималните задължителни резерви* е близка или съвпада с балансовата (амортизираната) им стойност. Групата класифицира тези позиции в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Вземания от банки

Вземанията от банки включват междубанкови депозити и ностро сметки.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *до 3 месеца*, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *над 3 месеца* е определена чрез метода на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени актуални лихвени проценти, котираны на паричния пазар за инструменти с подобен риск и матуритет.

Групата класифицира *вземанията от банки* в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Предоставени кредити и аванси на клиенти

Предоставените кредити и аванси на клиенти са представени нетно, след приспадане на начислената обезценка. Определянето на справедливата стойност на *кредитите и аванси на клиенти* се базира на оценъчни модели, като техники на дисконтирани парични потоци и е класифицирана от групата в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Входящите данни за оценъчните техники включват очаквани парични потоци за живота на кредита и осреднени лихвени нива за съответната срочност и валута, публикувани от БНБ. За кредити, класифицирани като загуба, групата признава за справедлива стойност дисконтираната балансова стойност на кредита.

Ценни книжа, държани до падеж

Справедливата стойност на *ценните книжа, държани до падеж*, представляващи дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуритетни дати (държавните ценни книжа – облигации и корпоративни облигации), се базира на осреднени пазарни котировки на активен пазар и е класифицирана в Ниво 1 от йерархията на справедливата стойност. Тя е определена от групата като средна цена между котировки „купува“ и „продава“ за последния работен ден от отчетния период (година), публикувани от международна информационна система в областта на финансовите инструменти, като са елиминирани най-високата и най-ниската котировка (екстремни стойности).

Други финансови активи

Другите финансови активи основно включват вземания по договор за наем и разплащания по картови транзакции.

Справедливата стойност на тези позиции съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност, доколкото характерът им е краткосрочен.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Групата класифицира *другите финансови активи* в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Задължения към банки

Задълженията към банки включват получени депозити и привлечени средства под формата на кредити.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *до* 3 месеца, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *над* 3 месеца се базира на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени лихвени проценти, котиран на паричния пазар за инструменти с подобен риск, валута и матуритет.

За тези активи групата класифицира справедливата им стойност в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Задължения към клиенти

Задълженията към клиенти включват привлечени средства от физически, юридически лица и общини под формата на срочни депозити и разплащателни сметки.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *до* 3 месеца, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност. Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *над* 3 месеца е изчислена чрез използване на техниката на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени лихвени проценти за съответната срочност и валута, публикувани от БНБ.

За тези активи групата класифицира справедливата им стойност в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Други финансови пасиви

Другите финансови пасиви основно включват преводи за изпълнение, гаранции по договор за цесии и акредитиви и начисления по приблизителни оценки.

Справедливата стойност на тези позиции съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност, доколкото характерът им е краткосрочен.

Групата класифицира *другите финансови пасиви* в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Таблицата по-долу представя балансовите и справедливите стойности на финансовите инструменти на групата, включително нивата им в йерархията на справедливите стойности.

Към 31.12.2017 г.		Балансова стойност					Справедлива стойност			
Приложение	Държани до падеж	Кредити и вземания	На разположение за продажба	Други	Общо	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Общо	
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	
Финансови активи, оценявани по справедлива стойност										
Ценни книжа на разположение за продажба	16	-	-	37,753	-	37,753	37,753	-	-	37,753
Общо				37,753		37,753	37,753			37,753
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност										
Парични средства и вземания от Централната банка	13	-	155,620	-	-	155,620	17,692	137,928	-	155,620
Вземания от банки	14	-	38,486	-	-	38,486	-	38,486	-	38,486
Предоставени кредити и аванси на клиенти	15	-	387,288	-	-	387,288	-	-	392,236	392,236
Ценни книжа държани до падеж	17	80,641	-	-	-	80,641	84,954	-	-	84,954
Други финансови активи	22	-	720	-	-	720	-	-	720	720
Общо		80,641	582,114			662,755	102,646	176,414	392,956	672,016
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност										
Задължения към банки	23	-	-	-	9,036	9,036	-	9,036	-	9,036
Задължения към клиенти	24	-	-	-	635,850	635,850	-	637,698	-	637,698
Други финансови пасиви	27	-	-	-	3,885	3,885	-	-	3,885	3,885
Общо					648,771	648,771		646,734	3,885	650,619
Към 31.12.2016 г.		Балансова стойност					Справедлива стойност			
Приложение	Държани до падеж	Кредити и вземания	На разположение за продажба	Други	Общо	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Общо	
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	
Финансови активи, оценявани по справедлива стойност										
Ценни книжа на разположение за продажба	16	-	-	40,871	-	40,871	40,871	-	-	40,871
Общо				40,871		40,871	40,871			40,871
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност										
Парични средства и вземания от Централната банка	13	-	132,492	-	-	132,492	17,267	115,225	-	132,492
Вземания от банки	14	-	45,966	-	-	45,966	-	45,966	-	45,966
Предоставени кредити и аванси на клиенти	15	-	358,393	-	-	358,393	-	-	361,394	361,394
Ценни книжа държани до падеж	17	96,871	-	-	-	96,871	102,026	-	-	102,026
Други финансови активи	22	-	761	-	-	761	-	-	761	761
Общо		96,871	537,612			634,483	119,293	161,191	362,155	642,639
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност										
Задължения към банки	23	-	-	-	10,991	10,991	-	10,991	-	10,991
Задължения към клиенти	24	-	-	-	620,133	620,133	-	620,101	-	620,101
Други финансови пасиви	27	-	-	-	1,485	1,485	-	-	1,485	1,485
Общо					632,609	632,609		631,092	1,485	632,577

2.24.2.2. Определяне на справедливата стойност на нефинансови активи

а) справедлива стойност на активи, държани за продажба

Справедливата стойност на активите, държани за продажба е определена от групата на база очаквана продажна цена на съответните активи, за които съществува висока степен на сигурност, че те ще бъдат реализирани в краткосрочен период (до 1 година). Активите за продажба са категоризирани в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

б) справедлива стойност на инвестиционни имоти

Справедливата стойност на инвестиционните имоти е изчислена със съдействието на външни за групата, независими лицензирани оценители. Категоризирана е като справедлива стойност от Ниво 3 на база входящите данни за използваната техника за оценяване. Определената справедлива стойност представлява сумата на претеглените стойности в резултат на прилагането на отделни методи за оценка. Използвани са следните техники и методи на оценка: пазарен подход, приходен подход и разходен подход. Значимите ненаблюдаеми входящи данни при определянето на справедливата стойност на инвестиционните имоти включват: разходи за стопанисване на имота, определен като процент от brutния му годишен приход; норма на възвръщаемост на приходите от имота; коригиращи коефициенти по отношение на аналогични пазарни сделки.

Таблицата по-долу представя балансовете и справедливите стойности на нефинансовите активи на групата, класифицирани в ниво 3 от йерархията на справедливите стойности:

Нефинансови активи	Приложение	Балансова стойност	Справедлива стойност	Балансова стойност	Справедлива стойност
		31.12.2017 BGN '000	Ниво 3 31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000	Ниво 3 31.12.2016 BGN '000
Инвестиционни имоти	18	13,001	18,052	15,475	16,719
Общо		13,001	18,052	15,475	16,719

2.24.3. Актюерски изчисления

За определянето на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране са използвани актюерски тип изчисления, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работни заплати и дисконтов фактор, които ръководството е приело за разумни и адекватни за банката (Приложение № 27).

2.25. Доверени активи на отговорно пазене

Дружеството – майка (банката) съхранява активи от името на клиентите си в качеството си на инвестиционен посредник. Такива активи не се признават в консолидирания отчет за финансовото състояние, защото те не представляват актив на Групата.

*2.26. Потенциални ефекти от стартиране прилагането на новия МСФО 9
Финансови инструменти*

Групата стартира приложението на новия стандарт на датата на влизането му в сила – 1 януари 2018 г., като е възприела подхода на модифицирана ретроспекция, без извършване преизчисление на сравнителната информация за 2017 г.

През цялата 2017 г., групата, чрез дружеството – майка продължи работата по специално организирания проект за внедряване на МСФО 9, започнат още през 2016 г. Направен е предварителен детайлен анализ на очакваните ефекти от прилагането на МСФО 9 в трите му основни аспекта, а именно – класификация и оценяване, обезценка и хеджиране. Оценката е направена на база информация, която е налична до края на 31.12.2017 г., но работата по проекта все още е в процес на довършване, критично обмисляне на резултатите, повторно преизчисление и проверки на изчисленията и ключовите допускания. Поради това, след финализирането на проекта е възможно крайната оценка на ефектите да бъдат по-различни.

През 2017 г. във връзка с проекта по въвеждането на новия МСФО 9 групата е предприела следните действия:

Класификация и оценяване

Банката е разработила нов документ „Политика за класификация и оценка на финансовите инструменти” в съответствие с изискванията и правилата на МСФО9. Политиката представлява рамка за:

а. определяне на вътрешни бизнес модели за управление на финансови активи;

Групата оценява прилаганите бизнес модели на ниво група от активи, които се управляват по един и същи начин за постигане на заложените конкретни бизнес цели, споделят общи рискови характеристики и представянето им се наблюдава общо от ръководството на портфейлна основа. Оценката на бизнес модела се базира на прогнозни сценарии и отразява очакванията на ръководството за начина на реализация на паричните потоци от финансовите активи, управлявани в съответния бизнес модел. Политиката предвижда извършване на последващи тестове по отношение представянето на първоначално така дефинираните бизнес модели и при необходимост - се допуска адекватна промяна в следващи периоди.

б. анализ и оценка на характеристиките на договорните парични потоци на финансовите инструменти;

Установяването на характеристиките на договорните парични потоци е вторият фактор, определящ класификацията и оценката на финансовите активи. Анализът се извършва на ниво финансов инструмент и има за цел да установи доколко договорните парични потоци представляват единствено плащания по главница и лихва върху главницата за срока на инструмента. За стандартизирани продукти анализът се извършва на портфейлно ниво. Процесът на анализ се обозначава като т.н. „тест на паричните потоци - SPPI“ (само плащания по отношение на главница и лихви). При основно кредитно споразумение, най-важните елементи, които определят лихвата са възнаграждението за стойността на парите във времето и за кредитния риск, но лихвата може да включва възнаграждение за покриване и на други

основни рискове, свързани с държането на финансов актив за определено време. При анализа дружествата от Групата прилагат и определени преценки и отчитат различни съотносими фактори като валутата на плащанията, периода на определяне и плащане на лихвата и други.

с. дефинира подходите за първоначалната им класификация и последващо оценяване.

В резултат на предварителния анализ по време на изпълнението на проекта, Групата е формирала заключение, че въвеждането на МСФО 9 не би довело до съществени промени и трансфери по отношение класификацията и съответно - в оценяването на финансовите й инструменти спрямо досега прилаганата политика.

Финансовите активи, които до момента са класифицирани в групи с оценки по справедлива стойност, ще продължат да се отчитат така и след стартиране прилагане на МСФО 9 като:

- Групата няма класифицирани досега финансови активи, отчитани и оценявани „по справедлива стойност през печалбата или загубата“;
- Дълговите инструменти, класифицирани като финансови активи „на разположение за продажба“, ще бъдат класифицирани и отчитани впоследствие в групата „по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, тъй като се очаква те да бъдат държани както за събиране на парични потоци, така и за продажба с цел осигуряване на текуща ликвидност.
- Капиталовите инструменти, класифицирани и отчитани като финансови активи „на разположение за продажба“, Групата предвижда да избере опцията за представяне по справедлива стойност в друг всеобхватен доход при първоначалното прилагане на стандарта.

Кредитите и аванси от клиенти Групата управлява в бизнес модел с цел събиране на договорните парични потоци. За целите на въвеждането на МСФО по проекта е направен анализ на договорните характеристики на различните кредитни продукти и договори. Заключение е, че кредитите и другите вземания от клиенти отговарят на изискванията за оценяване по амортизирана стойност, поради което не се налага рекласификация при първоначалното прилагане на МСФО 9. Аналогични са заключенията за вземанията от банки и дългови инструменти, отчитани по амортизирана стойност.

Обезценка

За целите на прилагане на изискванията и правилата за обезценка на финансови активи съгласно новия МСФО 9 е разработен нов документ „Политика за обезценка на промени в кредитно качество, определяне на очаквани кредитни загуби, съгласно МСФО 9 и категоризиране на рисковите експозиции, съгласно Регламент(ЕС)№575/2013. Политиката представлява рамка за определяне на:

а. Очаквани кредитни загуби за 12 месеца или за целия срок на финансовия инструмент

Очаквани кредитни загуби (ECL) се признават на база вероятността от неизпълнение през целия срок на финансовия инструмент, освен ако кредитният риск след първоначално признаване не се е изменил съществено, при което се отчитат очаквани кредитни загуби за 12 месеца. Очакваните кредитни загуби за 12 месеца представляват частта от общия размер на

кредитните загуби за срока на инструмента, вследствие на неизпълнение, което е възможно да настъпи в рамките на 12 месеца след отчетната дата.

b. Подход и модели за обезценка на финансовите активи – на колективна и индивидуална база

Параметрите, които влияят върху размера на очакваните кредитни загуби (ECL) се определят на колективна или индивидуална база, в зависимост от вида и характера на съответните финансови инструменти. Дружествата от Групата определят ECL на индивидуална база за всички инструменти, чиято рискова класификация е фаза 3 по смисъла на МСФО 9, за инвестиции в дългови ценни книжа, за експозиции към банки като краткосрочни вземания от банки, средства блокирани като обезпечения по репо сделки и други подобни. На колективна база се оценяват очаквани кредитни загуби за кредити, групирани в портфейли на база общи продуктови характеристики. Основните параметри, които се отчитат в преценката за обособяване на „еднотипни” портфейли са:

- Съпоставимост на продуктови и/или рискови параметри;
- Вътрешна клиентска сегментация, определена в зависимост от размера на исканото финансиране и генерираните годишни приходи от продажби;
- Начин на погасяване и вид обезпеченост;
- Размер на обща експозиция на един клиент.

Портфейлният подход се прилага и за експозиции с рискова класификация във фаза 1 или фаза 2.

c. Критерии за оценка на завишен кредитен риск

За целите на определяне на загубите от обезценка, Групата съпоставя нивата на кредитен риск и тяхната промяна към края на съответния отчетен период, т.е. вероятността от настъпване на неизпълнение към датата на отчета и към датата на първоначално признаване на актива. В случаите на кредитни ангажименти, преценката се отнася до вероятността да настъпи неизпълнение по кредита, за който се отнасят, а в случаите на финансови гаранции, до вероятността длъжникът по гаранцията да изпадне в неизпълнение по договора. Анализът на промените се извършва на базата на цялата налична уместна информация, която е достъпна за дружествата от Групата и която може да бъде обоснована, без влагане на излишни ресурси. Тази информация включва:

- исторически данни за представянето и поведението на определени финансови инструменти или други финансови инструменти с подобни рискови характеристики;
- данни относно текущото представяне и поведение на разглежданите инструменти – допуснати брой дни в просрочие;
- обосновани предположения и допускания, които се очаква в бъдеще да повлияят върху кредитния риск на разглежданите активи.

d. Рискова класификация според кредитното качество на финансовите активи

Анализът на промените в кредитното качество на финансовите активи спрямо първоначалното им признаване определя рисковата им класификация в три основни фази,

както и последващо признаване на тяхна обезценка:

- *Фаза 1 (редовни експозиции)* – класифицират се финансови активи без индикация за увеличение на кредитния риск спрямо първоначалната оценка. Групата признава 12-месечни ECL за финансови активи, класифицирани във Фаза 1. Приходите от лихви се признават на база на ефективния лихвен процент върху брутната балансова стойност на инструмента;
- *Фаза 2 (експозиции с нарушено обслужване)* – класифицират се финансови активи със завишен кредитен риск, но без обективни доказателства за обезценка като основания за понасяне на загуби (експозицията не е в неизпълнение). Групата признава ECL за целия срок на инструмента при класификация във Фаза 2. Приходите от лихви се признават на база на ефективния лихвен процент върху брутната балансова стойност на инструмента;
- *Фаза 3 (експозиции с кредитна обезценка)* – класифицират се финансови активи със завишен кредитен риск и с обективни доказателства за наличие на обезценка (експозиции за които е налице „неизпълнение“). Групата признава очаквани и понесени кредитни загуби за целия срок на инструмента при класификация във Фаза 3. Приходите от лихви се признават на база на ефективния лихвен процент върху амортизираната стойност на инструмента, т.е. след приспадане на коректива за загуби.

е. Определяне и моделиране на рискови параметри

Основните рискови параметри, влияещи върху размера на ECL са:

- *Вероятност от неизпълнение (PD)*, която представлява вероятността даден контрагент да не изпълни договорните клаузи, свързани с изплащане на дълга. За всеки отделен портфейл при колективно оценявани експозиции, дружествата от Групата поддържат историческа информация за миграцията на експозициите от Фаза 1/Фаза 2 към Фаза 3 („неизпълнение“).

Стойността на 12M PD първо се определя въз основа на наблюдаваните темпове на влошаване и се изчислява като подвижна средна стойност (moving average) за период, който обхваща минимум 3 години. Дружествата от Групата допълнително извършват корекция на изчислените исторически стойности на 12M PD с цел отразяване на текущите или очаквани икономически условия, които могат да се различават от тези през анализирания исторически периоди. Използваните от Групата макроикономически показатели включват: брутен вътрешен продукт (БВП), процент безработица, хармонизиран индекс на потребителските цени, индекс на цените на жилища, общ доход на глава от населението.

- *Експозиция при неизпълнение (EAD)* представлява потенциалният размер на експозицията към момента на неизпълнение. Размерът на експозицията при неизпълнение се определя в зависимост от типа на кредита, като се отчитат както сумата на дълга, така и договорените неусвоени суми според очакването за бъдещо усвояване.

- *Загуба при неизпълнение (LGD)* – съотношение на загуба по експозицията, дължаща се на неизпълнение на контрагента, към размера на експозицията при неизпълнение.

За определяне на параметъра LGD дружествата от Групата изчисляват потенциалната загуба, която би възникнала, ако дадена експозиция премине в неизпълнение и единствения източник за събиране на вземането е реализацията на обезпеченията. За Фази 1 и 2, средната

стойност на LGD се изчислява на база тригодишен период за кредитните експозиции. За Фаза 3, загубата се измерва като разлика между размера на експозицията при неизпълнение (EAD) и реализируемата стойност на обезпечението и се представя като процент от EAD. Параметърът LGD се определя индивидуално за всяка експозиция, която се намира във Фаза 3 в кредитния портфейл, в зависимост от обезпечението по нея и независимо от това дали оценката на вероятността от неизпълнение се извършва на индивидуална или колективна основа

f. Методи за изчисляване и представяне на очаквани кредитни загуби по видове финансови активи

Оценката на очакваните кредитни загуби е усреднена величина, претеглена за вероятността от неизпълнение през живота на конкретния инструмент чрез оценяване обхвата на възможните резултати. Кредитните загуби представляват настоящата стойност на разликата между паричните потоци, дължими по договора, и паричните потоци, които дружествата от Групата реално очакват да получат, като отчита сумите и кога във времето очакват да бъдат получени те. При оценката на очакваните парични потоци се вземат предвид и потоците от реализация на обезпеченията и други кредитни улеснения, които са неделима част от договора. За целите на определяне на очакваните кредитни загуби, разликата между договорни и очаквани парични потоци се дисконтира с първоначалния ефективен лихвен процент по сделката или коригирания за кредитни загуби ефективен лихвен процент за закупени или първоначално създадени финансови активи с кредитна обезценка. Загубите от обезценка на финансови активи се признават в печалбата и загубата и респ. в корективна сметка за отчитане на натрупани обезценки, като:

- За финансови активи, отчитани по амортизирана стойност, натрупаният коректив намалява балансовата стойност на инструмента в консолидирания отчет за финансовото състояние.

- За дългови инструменти, отчитани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход, очакваната кредитна загуба е част от негативната промяна в справедливата стойност, дължаща се на увеличен кредитен риск. Тези активи продължават да се представят по справедлива стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние, като натрупаният коректив не намалява балансовата стойност на инструмента, а се признава в консолидирания друг всеобхватен доход като коректив на преоценъчния резерв за съответния инструмент. При последващо отписване на инструмента, натрупаният преоценъчен резерв, коригиран с натрупаната сума на коректива се признава в консолидираната печалба или загуба за съответния период.

Изискванията на МСФО 9 относно всичките финансови активи, отчитани по амортизирана стойност или по справедлива стойност в друг всеобхватен доход, включително финансови гаранции и неусвоени кредитни ангажименти, са Групата да признае очаквани кредитни загуби за 12 месеца или за целия срок на инструмента, в зависимост от промяната в кредитния риск, спрямо първоначалното признаване на актива.

Капиталовите инструменти не са обект за самостоятелно тестване за кредитна обезценка по смисъла на новия МСФО 9. Това е съществена промяна в модела за оценяване на кредитни загуби. За Групата не се очаква тя да окаже по-значителен ефект при

първоначалното прилагане на стандарта.

Прогнозният първоначален ефект, изчислен към 31 декември 2017 г. върху консолидирания отчет за финансовото състояние и собствения капитал на Групата, е обобщен в следващата таблица:

	01.01.2018 BGN'000
Вземания от банки	(8)
Предоставени кредити и аванси на клиенти	(1,158)
Инвестиции в дългови инструменти по амортизирана стойност	-
Ефект върху <i>Общо активи</i>	<u>(1,166)</u>
Провизии	-
Ефект върху <i>Общо пасиви</i>	<u>-</u>
Неразпределена печалба	(1,244)
Коректив за загуби от обезценка на финансови активи	
по справедлива стойност в друг всеобхватен доход	78
Ефект върху <i>Общо собствен капитал и пасиви</i>	<u>(1,166)</u>

Хеджиране

Групата не отчита активни финансови инструменти, за които е определено хеджиращо взаимоотношение, поради което, при първоначалното прилагане на изискванията за отчитане на хеджирането съгласно МСФО 9 няма да окаже влияние върху показателите в консолидираните й финансови отчети.

3.ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

В хода на обичайната си стопанска дейност групата е изложена на различни финансови рискове, най-важните от които са: кредитен риск, пазарен риск (включващ лихвен и валутен риск) и ликвиден риск. Общото управление на риска е фокусирано върху трудностите на прогнозиране на финансовите пазари и за постигане минимизиране на потенциалните отрицателни ефекти, които могат да се отразят върху финансовите резултати и състояние на банката и другите дружества на групата. Текущо финансовите рискове се идентифицират, измерват и наблюдават с помощта на различни контролни механизми, въведени, за да се определят адекватни цени на банковите услуги и видовете продукти и на привлечените от нея средства на клиенти, както и да се оценят адекватно пазарните обстоятелства на правените от нея инвестиции и формите на поддържане на свободните ликвидни средства, без да се допуска неоправдана концентрация на даден риск. Групата управлява своите стопански операции според вида риск и на базата на различните категории притежавани търговски инструменти.

Структура за управление на рисковете

Основните звена, които са отговорни пряко за управление на рисковете на групата са локирани в банката (дружеството-майка) и са следните:

Надзорен съвет – извършва общ надзор върху управлението на рисковете, изпълняващ и функции на комитет по риска;

Управителен съвет – отговаря за общият подход за управление на рисковете и одобрява стратегиите и принципите за управление на рисковете;

Комитет за управление на активите и пасивите – анализира текущото състояние на активите и пасивите на самата банка, наблюдава рисковете свързани с управление на ликвидността на банката и пазара на финансови инструменти и предлага конкретни мерки в случай на отклонение от приетите лимити;

Кредитен комитет и Провизионен съвет – текущ анализ на кредитните сделки от гледна точка на управление на кредитния риск, основно на банката;

Комисия за оценка на рискови събития - взема решения за окончателно регистриране на настъпили събития, извършва оценка на загубите, анализира регистрираните данни, основно на банката.

Изпълнителни директори на банката и другите дружества – осъществяват оперативен контрол на всички банкови и респ. други стопански операции от гледна точка спазване и текущо поддържане на определените лимити за конкретните видове риск;

Централната банка осъществява допълнителен надзор върху управлението на рисковете в банката (дружеството-майка) чрез изискване на периодични отчети и последващ контрол по спазването на нормативно определените максимални нива за експозиция към определени видове рискове.

Измерване и управление на основните рискове

Ръководството на дружеството-майка (банката) е приело различни вътрешни правила и методики за измерване на рисковете, които са основани на статистически модели или на исторически опит.

Контролът и управлението на рисковете е структуриран основно на базата на лимити по видове операции. Тези лимити рефлектират върху стратегията на банката и пазарната ѝ позиция, както и нивото на конкретния риск, който банката определя като приемлив за нейните операции.

Периодично се изготвят отчети за конкретните видове риск за извършване на последващ анализ и евентуална корекция на определените вече лимити по отделни видове операции и сделки.

3.1.Кредитен риск

Кредитен риск е рискът, при който клиентите/контрагентите няма да бъдат в състояние да изплатят изцяло дължимите на групата, и особено – за банката (дружеството-майка) суми в предвидения срок.

Управлението на специфичния кредитен риск в банката се осъществява от Провизионния съвет на банката и се наблюдава от Управителния съвет. Функцията по управление на кредитния риск осигурява прилагането на подходяща политика и съответствието на тази политика със свързаните процедури и контроли за текущо наблюдение на всеки вид кредитна експозиция. В дъщерното дружество Д Лизинг ЕАД тази функция се изпълнява от Комитета по обезценка и се наблюдава от Съвета на директорите на дружеството.

Кредити и вземания

Рисковата експозиция на кредитния портфейл в банката се управлява чрез редовен анализ на способността на кредитополучателите да спазват задълженията си по плащане на дължимите главници и лихви и чрез механизмите на определяне на подходящи кредитни ограничения. Кредитният риск се намалява частично и чрез получаване на различни видове обезпечения.

Процесът по наблюдение и преглед на качеството на кредитния портфейл е дефиниран в Инструкция за провеждане на периодичен (тримесечен) мониторинг в банката. Този мониторинг има за цел да установи дали са налице изменения в дейността и статуса на бизнес клиентите и доколко се спазват заложените изисквания при одобрението на сделката.

Прегледът на качеството на кредитния портфейл се осъществява на месечна база. При установяване на нарушения в договорените плащания се изисква допълнителна информация и се анализират причините, довели до забавата. Клиентите на банката са категоризирани в четири вътрешно рискови групи – редовени, под наблюдение, необслужвани и загуба. Прави се оценка на загубите от обезценка на база получени доклади от бизнес звената, в чийто портфейл се управляват сделките с клиента и съгласно методика за определяне на приблизителна оценка на загуба при очакваните парични потоци и определяне на процент за колективна обезценка на портфейлна основа, се определя месечната обезценка на кредитния портфейл. Допълнителните критерии, които банката прилага при определяне на обезценка на индивидуална основа са регламентирани в три основни категории: а) закъснения на клиента/членовете на групата в банката; б) финансово състояние на клиента/членовете на групата в банката и в) правни действия срещу клиента.

Предоговорените кредити са тези кредити, които са предоговорени по молба и инициатива на клиента и обичайно се дължат на промени, предизвикани от изменения в преобладаващите пазарни условия. Това може да включва промяна на условията по кредита, без това да доведе до отстъпки, които в други случаи банката не би направила и които не са продиктувани от влошаване на финансовото състояние на длъжника. Ръководството постоянно наблюдава предоговорените кредити, за да се гарантира, че всички критерии са изпълнени и че има вероятност бъдещите плащания да не се просрочват. Кредитите продължават да бъдат обект на индивидуална или колективна обезценка. След като условията са предоговорени, всяка обезценка се изчислява, като се използва оригиналният ефективен лихвен процент, както е изчислен преди промяната на условията. След предоговарянето на кредитите, те се категоризират в класификационната рискова група, към която са принадлежали преди предоговарянето.

Една експозиция се счита за реструктурирана, когато банката прави отстъпка от своя страна в полза на длъжник, който изпитва или предстои да изпита затруднения при изпълнението на своите финансови задължения. Отстъпка от страна на банката означава едно от следните действия: а) промени на предишните условия на договора, които се счита, че длъжникът няма да може да спазва поради финансовите си затруднения, водещи до неспособност за обслужване на дълга; б) частично или цялостно рефинансиране на договора за проблемния дълг; в) предходните условия на договора са така променени, че изменените условия на договора са в полза на длъжника и са по-благоприятни в сравнение с тези, които други длъжници на банката със сходен рисков профил биха получили към дадения момент; и г) изменение, включващо погасявания чрез влизане във владение на обезпечение.

Реструктурираните кредити са обект на индивидуална или колективна обезценка. За целите на изчисленията на индивидуалната обезценка се използва оригиналният ефективен лихвен процент по кредита. След реструктурирането тези кредити се категоризират в класификационната рискова група, към която са принадлежали преди реструктурирането.

Класифицирането като реструктуриран кредит се преустановява, когато е изпълнено всяко едно от следните условия: а) договорът е обслужван, включително когато е бил прекласифициран от „необслужван“, но вече са налице условия, които показват, че не следва да се счита за „необслужван“; б) изтекъл е минималният двегодишен изпитателен срок от датата, на която е снетено, че реструктурираната експозиция е обслужвана; и в) поне през половината от изпитателния срок са били извършвани редовни плащания на суми, които не са незначителни по размер.

Дружествата от групата, най-вече компанията-майка се стремят да използват обезпечения, като форма за намаление и управление на рисковете, свързани с финансовите активи. Обезпеченията могат да бъдат под формата на парични средства, ценни книжа, акредитиви, гаранции, недвижими имоти, вземания, материални запаси, други нефинансови активи. Обезпеченията първоначално се оценяват по справедлива стойност - при сключване на договора, и като последващо се актуализира тяхната оценка - на револвиращ принцип. Доколкото е възможно, групата използва пазарни данни за оценяване на финансовите активи, държани като обезпечение. Други финансови активи, на които пазарната стойност не може да се определи, се оценяват с помощта на модели. Нефинансовите обезпечения, като недвижими имоти, се признават въз основа на оценките, предоставени от независими оценители.

Кредитни ангажименти

Основната цел на инструментите под формата на гаранции и акредитиви при банката е да се осигурят средства на клиента, съобразно появата на необходимост от тях. Гаранции и акредитиви, представляващи неотменяем ангажимент, че банката ще извърши плащания в случай, че клиент не може да изпълни задълженията си към трета страна, и носят същия кредитен риск, както и кредитите. Документарните и търговски акредитиви, представляващи писмено поемане на задължения от банката от името на клиент, оторизират трето лице да получи средства до определена сума при спазване на определени условия. Те са обезпечени с определено количество стоки, поради което са с по-нисък риск от прякото кредитиране.

Неусвоените средства по одобрени кредитни споразумения под формата на кредити,

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

гаранции или акредитиви представляват ангажименти на банката. По отношение на кредитния риск групата е потенциално изложена на загуба в размер на общата сума на неусвоените кредити. Вероятният размер на загубата, обаче е по-нисък от всички неусвоени средства, тъй като повечето от този тип ангажименти предполагат изисквания за поддържане на определени кредитни стандарти от страна на клиента. Групата текущо следи сроковете за усвояване на кредитите, тъй като по-дългосрочните задължения обикновено са с по-висока степен на кредитен риск от краткосрочните.

Дългови ценни книжа

За управление на риска на експозициите по дългови ценни книжа групата използва рейтинги от агенции за външна кредитна оценка като Standard&Poor's, Moodys, Fitch. При липса на официални рейтинги се използва методика за оценка на финансовото състояние на банките-контрагенти. Методиката се базира на критериите за оценка, използвани в модела CAMELOS и на извеждане и анализиране на минимум от данни за оценяваната банка.

Максимална експозиция на кредитен риск

Експозицията към кредитен риск, произтичащи от финансови активи, признати в консолидирания отчет за финансовото състояние е както следва:

Финансови активи	31.12.2017	31.12.2016
	BGN '000	BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	155,621	132,492
Вземания от банки	38,486	45,966
Предоставени кредити и аванси на клиенти	387,288	358,393
Ценни книжа държани до падеж	80,641	96,871
Ценни книжа на разположение и за продажба	37,753	40,871
Други финансови активи	720	761
Общо финансови активи	700,509	675,354

Експозицията към кредитен риск, произтичащ от условни ангажименти, отчетени задбалансово е както следва:

	31.12.2017	31.12.2016
	BGN '000	BGN '000
Банкови гаранции и акредитиви	47,341	51,857
Неусвоен размер на разрешени кредити	48,388	49,926
	95,729	101,783
Максимален кредитен риск	796,238	777,137

Към 31 декември максималната експозиция към кредитен риск, покритието на максималната кредитна експозиция с приетите от групата обезпечения, оценени по справедлива стойност и нетната експозиция към кредитен риск по видове финансови активи, са представени както следва:

31.12.2017 г.	Максимална експозиция към кредитен риск	Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Парични средства	Недвижими имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Парични средства и вземания от Централната Банка	155,620	-	-	-	-	155,620
Вземания от банки	38,486	-	-	-	-	38,486
Предоставени кредити и аванси на клиенти	387,288	4,471	266,594	7,619	278,684	108,604
Ценни книжа на разположение и за продажба	37,753	-	-	-	-	37,753
Ценни книжа държани до падеж	80,641	-	-	-	-	80,641
Други финансови пасиви	720	-	-	-	-	720
Общо	700,509	4,471	266,594	7,619	278,684	421,825

31.12.2016 г.	Максимална експозиция към кредитен риск	Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Парични средства	Недвижими имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Парични средства и вземания от Централната Банка	132,492	-	-	-	-	132,492
Вземания от банки	45,966	-	-	-	-	45,966
Предоставени кредити и аванси на клиенти	358,393	6,000	242,956	16,828	265,784	92,609
Ценни книжа на разположение и за продажба	40,871	-	-	-	-	40,871
Ценни книжа държани до падеж	96,871	-	-	-	-	96,871
Други финансови пасиви	761	-	-	-	-	761
Общо	675,354	6,000	242,956	16,828	265,784	409,570

Обезпечения

Групата, най-вече банката, приема като обезпечение различни видове недвижими имоти, като жилищни, търговски и административни, хотелски и др. имоти, както и в отделни случаи производствени сгради, незастроени парцели или земеделски земи. Стойността на ипотекирания имот в повечето случаи покрива изцяло размера на кредита. Приеманите обезпечения първоначално се оценяват по текущата им ликвидационна стойност, която се определя от независими лицензирани оценители по утвърден от ръководството на банката списък или от вътрешни оценители на банката. При периодичните прегледи на състоянието на кредитите, се извършва и преценка на приетото обезпечение по същия ред.

Другите обезпечения включват залози върху движимо имущество, поръчителство и записи на заповед. Банката изисква процентът на покритие при обезпеченията от вида

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

поръчителство и запис на заповед да бъде 100%, докато залозите върху движимо имущество се приемат като допълнителни към основното обезпечение.

Таблицата по-долу представя справедливата стойност на *всички видове обезпечения*, държани от Групата към 31 декември 2017 г. и към 31 декември 2016 г.

	Кредити и аванси на клиенти	
	31.12.2017	31.12.2016
	BGN '000	BGN '000
По индивидуално и портфейлно провизирани кредити:		
Ипотечи върху недвижими имоти	216,439	112,493
Парични депозити	5,400	2,717
Други обезпечения	1,685,675	348,923
	1,907,514	464,133
По просрочени, но непровизирани кредити:		
Ипотечи върху недвижими имоти	22,686	57,521
Парични депозити	623	752
Други обезпечения	132,653	191,125
	155,962	249,398
По непросрочени и непровизирани кредити:		
Ипотечи върху недвижими имоти	54,483	402,095
Парични депозити	1,964	6,385
Други обезпечения	900,699	1,255,355
	957,146	1,663,835

Кредити и вземания

Вземания от банки

Таблицата по – долу представя вземанията от банки към 31.12.2017 г. и 31.12.2016 г., въз основа на рейтинга на контрагента, публикуван от рейтингова агенция Moody's.

	31.12.2017	31.12.2016
	BGN'000	BGN'000
Aa1 до A3	12,767	8,278
Baa1 до Ba3	108	374
Без рейтинг	25,611	37,314
	38,486	45,966

Съгласно Регламент № 575/2013 на Европейския парламент на съвета от 26 юни 2013 година експозиции към банкови институции без присъдена кредитна оценка от призната агенция за външна кредитна оценка /АВКО/ се приравняват към степента на кредитно качество на съответното централно правителство на юрисдикцията – в конкретния случай Република България с кредитен рейтинг - Baa2.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Предоставени кредити и аванси на клиенти

Таблицата по-долу представя информация за балансовата стойност на предоставените кредити и аванси, покритието на максималната кредитна експозиция с приетите от групата обезпечения, оценени по справедливата стойност и нетната експозиция към кредитен риск към 31 декември, разпределени съгласно вътрешно рисковите групи на дружествата от групата:

31.12.2017 г.	Балансова стойност	Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		<i>Парични средства</i>	<i>Недвижими имоти</i>	<i>Други приемливи обезпечения</i>	<i>Общо приемливи обезпечения</i>	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Редовни експозиции	358,621	3,787	239,941	6,931	250,659	107,962
Експозиции под наблюдение	4,305	633	2,967	100	3,700	605
Необслужвани експозиции	7,200	-	7,012	150	7,162	38
Загуба	17,162	50	16,673	439	17,162	-
	387,288	4,470	266,593	7,620	278,683	108,605
<i>в т.ч.:</i>						
<i>Експозиции към предприятия</i>	330,258	3,670	231,483	7,489	242,642	87,616
<i>Експозиции към физически лица</i>	57,030	800	35,110	131	36,041	20,989
31.12.2016 г.	Балансова стойност	Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		<i>Парични средства</i>	<i>Недвижими имоти</i>	<i>Други приемливи обезпечения</i>	<i>Общо приемливи обезпечения</i>	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Редовни експозиции	319,822	5,961	206,121	16,117	228,199	91,623
Експозиции под наблюдение	6,871	30	5,495	387	5,912	959
Необслужвани експозиции	11,865	-	11,833	5	11,838	27
Загуба	19,835	9	19,507	319	19,835	-
	358,393	6,000	242,956	16,828	265,784	92,609
<i>в т.ч.:</i>						
<i>Експозиции към предприятия</i>	312,535	5,103	216,584	16,828	238,515	74,020
<i>Експозиции към физически лица</i>	45,858	897	26,372	-	27,269	18,589

Кредитни експозиции към предприятия

Кредитните експозиции към предприятия са предмет на индивидуална кредитна оценка и тестване за обезценка. Кредитоспособността на дадено предприятие обикновено е най-подходящият показател за качеството на експозицията към него. Въпреки това, обезпечението осигурява допълнителна сигурност и групата изисква такова да бъде

предоставено от клиентите си. Групата, най-вече банката, приема обезпечения във формата на първа по ред ипотека на недвижим имот, права върху всички техни активи, както и други гаранции и права на собственост.

Групата периодично анализира предоставените обезпечения от гледна точка на евентуални изменения в стойността им, дължащи се на промени в пазарната среда, нормативната уредба или вследствие разпоредителни действия на длъжника. В случай, че тези изменения водят до нарушаване на изискванията за достатъчност на обезпечението, дружествата от групата изискват допълването му в определен срок.

Групата разглежда всички отделни случаи от страна на клиентите и преценява рисковете свързани с възможностите за предоговаряне на първоначалните условия по сключени договори при поискване от страна на контрагентите. Обичайно при банката тези условия са свързани с: удължаване сроковете за усвояване на кредитите, поради нарушение в план-графика на строителните работи или инвестиционния проект, размера на отпуснатия кредит в посока на увеличение и респ. намаление, лихвените равнища, особено на заемите с променлив лихвен процент или погасителните планове от гледна точка размерите на конкретни погасителни вноски и отделните падежи, както и в отделни случаи – промени в приетото обезпечение.

Кредитни експозиции към физически лица

Жилищно ипотечно кредитиране

Таблицата по-долу представя кредитните експозиции по ипотечни кредити към клиенти – физически лица - в зависимост от стойността на коефициента loan-to-value (LTV). LTV се изчислява като съотношение от брутната стойност на кредита към стойността на обезпечението. В брутната стойност не се включва начислената обезценка. Оценката на обезпечението не включва бъдещи разходи за придобиването и реализацията на обезпечението. Стойността на обезпечението по жилищните ипотечни кредити се основава на стойността на обезпечението при възникване на кредита, обновена на база оценка на промените в цените на жилищата.

	31.12.2017	31.12.2016
	BGN '000	BGN '000
Loan to value (LTV) коефициент		
По-малко от 50%	4,226	3,203
Над 50% до 70%	7,306	6,114
Над 70% до 90%	13,884	9,543
Над 90% до 100%	2,537	1,582
Повече от 100%	318	318
Общо	28,271	20,760

Вътрешно рискови групи на предоставените заеми и аванси на клиенти

Таблицата по-долу представя информация за брутната и балансова стойност на предоставените кредити и аванси и начислената обезценка към 31 декември, разпределени по вътрешните рискови групи на групата и просрочия:

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

31.12.2017 г.	Непросрочени и непровизирани	Индивидуално провизирани	Портфейлно провизирани	Просрочени, но непровизирани	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Редовни експозиции	108,208	89	249,791	3,314	361,402
Експозиции под наблюдение	743	620	-	3,066	4,429
Необслужвани	3,557	133	-	3,604	7,294
Загуба	331	46,692	-	6,043	53,066
<i>Обезценка</i>	-	(36,148)	(2,755)	-	(38,903)
Балансова стойност	112,839	11,386	247,036	16,027	387,288
31.12.2016 г.	Непросрочени и непровизирани	Индивидуално провизирани	Портфейлно провизирани	Просрочени, но непровизирани	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Редовни експозиции	249,223	260	59,647	11,613	320,743
Експозиции под наблюдение	2,041	1,677	-	3,397	7,115
Необслужвани	3,695	6,683	-	2,921	13,299
Загуба	192	47,708	-	6,882	54,782
<i>Обезценка</i>	-	(36,631)	(915)	-	(37,546)
Балансова стойност	255,151	19,697	58,732	24,813	358,393

Балансовата стойност на *просрочените, но непровизирани кредити и аванси на клиенти* към 31 декември, разпределена по брой дни просрочие е както следва:

<i>Брой дни просрочие</i>	31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
до 30 дни	4,472	12,718
30-60 дни	2,087	1,249
60-90 дни	2,075	1,044
90-180 дни	1,630	3,737
над 180 дни	5,763	6,065
Балансова стойност	16,027	24,813

Дългови ценни книжа

Ценни книжа на разположение за продажба

Таблицата по – долу представя балансовата стойност на ценните книжа на разположение за продажба, групирани спрямо рейтинга на съответната ценна книга, публикуван от рейтингова агенция Moody's към 31 декември 2017 г. и 31 декември 2016 г.:

	31.12.2017 BGN'000	31.12.2016 BGN'000
Aa1 до A3	1,958	3,908
Vaa1 до Ba3	30,875	32,214
Без рейтинг	4,920	4,749
	37,753	40,871

Ценни книжа държани до падеж

Ценните книжа, държани до падеж в размер на 80,641 х.лв. (31.12.2016 г.: 96,871 х.лв.) са с рейтинг Ваа2, определен спрямо рейтинга на съответната ценна книга, публикуван от рейтингова агенция Moody's.

Кредитен риск - концентрация

Ръководството на Дружесвото – майка (банката) текущо следи кредитния риск от концентрация на финансовите активи по сектори на икономиката, а така също и по отделни контрагенти на база на утвърдени лимити. Те са определени, както следва:

✓ Общ лимит към банка-контрагент – определен на база официалния рейтинг на банката, присъден от международно призната агенция за кредитен рейтинг. Той включва лимити по следните видове сделки: депозитен лимит, форекс лимит, търговски/портфейлен лимит;

✓ Вътрешен рейтинг на страните и банките-контрагенти - определен на база разработената в банката „Методика за определяне на вътрешен рейтинг на страните и банките-контрагенти” чрез оценка на финансовото им състояние;

✓ Лимит за максимални експозиции към едно лице или икономически свързани лица - определя се по отношение на кредитните експозиции на клиенти - нефинансови институции по смисъла на чл. 395 от Регламент (ЕС) № 575/2013;

✓ Лимит по целеви отрасъл на кредитиране – определен на база анализ и констатации по отношение на специфичните отрасли, които „Търговска банка Д“ АД финансира съобразно стратегията си (състояние, перспективи, доходност, тенденции за развитие в краткосрочен и средносрочен план), и нивото на класифицираните кредити за съответния целеви отрасъл;

✓ Лимити по срочност – определени на база анализ и констатации относно статистически данни на БНБ за разпределение на кредити по срочност, матуритетната структура на пасива и очакванията на „Търговска банка Д“ АД за развитие на депозитната и дейност, и класифицираните експозиции;

✓ Лимити по размер – определени на база анализ и констатации относно статистически данни на БНБ за разпределението на кредитите по размер, стратегия на „Търговска банка Д“ АД за развитие на пазарната ѝ позиция, и нивото на класифицираните експозиции.

✓ Лимити по валути – определени на база на статистически данни на БНБ за разпределението на кредити по валути, структурата на пасива по валути, и нивото на класифицираните кредити по валути.

Регулаторните лимити и вътрешнобанковите лимити за максимални експозиции към едно лице и икономически свързани лица, в т.ч. към банки-контрагенти, на дружествата от групата и най-вече на дружеството-майка, се оценяват и анализират периодично, като се докладват на Управителния Съвет на банката.

Кредити и вземания

Предоставени кредити и аванси на клиенти

Концентрацията на кредитен риск по целеви отрасли на кредитиране е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2017	%	31.12.2016	%
	BGN '000		BGN '000	
Търговия и услуги	62,464	15%	61,782	16%
Граждани и домакинства	60,746	14%	49,030	12%
Строителство – сгради	59,879	14%	53,800	14%
Агропроизводство и търговия	58,123	13%	56,149	14%
Производство	45,831	11%	47,056	12%
Туризм	44,611	10%	42,533	11%
Застраховане/Лизинг/Финанси	19,415	5%	26,564	7%
Търговия горива / енергоносители	16,179	4%	10,112	3%
Фармация, Здравеопазване	12,390	3%	13,188	3%
Строителство - пътища, съоръжения, мрежи	12,194	3%	5,315	1%
Държавно и местно управление	8,659	2%	13,335	3%
Транспорт и комуникации	3,231	1%	5,193	1%
ВЕИ - Фотоволтаични централи	2,663	1%	3,260	1%
Търговия скрап	101	0%	356	0%
Други	19,705	5%	8,284	2%
Общо преди обезценка	426,191	100%	395,957	100%
Обезценка	(38,903)		(37,564)	
Общо	387,288		358,393	

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Концентрацията на кредитен риск по основен предмет на дейност на клиентите е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2017	%	31.12.2016	%
	BGN '000		BGN '000	
Търговия	62,452	15%	99,752	25%
Граждани и домакинства	60,340	14%	48,904	12%
Туризм	42,854	10%	35,133	9%
Строителство	38,938	9%	36,696	9%
Земеделие	37,232	9%	26,956	7%
Лека промишленост	36,192	8%	36,294	9%
Недвижими имоти/Лизинг	25,025	6%	30,585	8%
Услуги	21,238	5%	1,990	1%
Застраховане/Финанси	18,153	4%	15,412	4%
Тежка промишленост	13,487	3%	8,126	2%
Култура/Развлечения	12,813	3%	558	0%
Здравеопазване/Фармация	11,747	3%	7,803	2%
Енергетика	11,436	3%	7,214	2%
Публични	10,649	2%	13,336	3%
Отпадъци/Отпадни води	6,396	2%	7,607	2%
Транспорт	5,941	1%	6,111	2%
Дърво/Хартия/Опаковане	3,748	1%	3,657	1%
Транспортни средства	2,863	1%	2,025	1%
Компютри и технологии	642	0%	697	0%
Издателска дейност	530	0%	573	0%
Други	3,515	1%	6,510	2%
	426,191	100%	395,939	100%
Обезценка	(38,903)		(37,546)	
Общо	387,288		358,393	

Таблицата по-долу представя информация за концентрация в големите кредитни експозиции на банката към 31 декември:

	31.12.2017		31.12.2016	
	BGN'000	% от капитала	BGN'000	% от капитала
Най-голяма обща кредитна експозиция*	22,551	24,63%	21,477	23,75%
Общ размер на петте най-големи кредитни експозиции*	94,055	102,74%	98,034	108,42%
Общ размер на всички кредитни експозиции * – над 10% от капитала	140,276	26,94%	156,089	31,35%

* С включени свързани клиенти - по амортизирана стойност и задбалансов ангажимент

Голяма експозиция е всяка експозиция, която представлява 10 или повече процента от капиталовата база на Банката, определена по смисъла на Регламент 575/2013.

3.2. Пазарен риск

Пазарният риск е рискът от негативното движение на лихвените проценти, валутните курсове между различните валути и цените на капиталовите инструменти. Тези движения оказват влияние върху рентабилността на групата.

Групата управлява притежаваните от нея портфейли от финансови инструменти отчитайки променящите се пазарни условия. Експозицията по отношение на пазарен риск се управлява в съответствие с лимитите за риск, определени от ръководството на банката посредством покупко-продажба на финансови инструменти или чрез откриване на компенсираща позиция за хеджиране на риска.

3.2.1 Лихвен риск

Банковата дейност в групата води до непрекъснато поддържане на позиции, чувствителни спрямо движението на пазарните лихвени проценти, което оказва влияние върху финансовото ѝ състояние и динамиката на паричните потоци. Лихвен риск е вероятността от потенциално изменение на нетния приход от лихви или нетния лихвен марж и пазарната стойност на собствения капитал, поради изменение на общите пазарни лихвени равнища.

Лихвените проценти за активи и пасиви, деноминирани в български лева, обичайно се определят на база на движението на основния лихвен процент, определян от БНБ. Лихвените проценти за активи и пасиви, деноминирани в евро, са базирани на котировките на Европейската централна банка.

В случаите на активи и пасиви с плаващи лихвени проценти, групата е изложена на риск от промени в основните лихвени пунктове, служещи за определяне на лихвените проценти, които се определят като разлика между характеристиките на променливите лихвени индекси, като например основния лихвен процент, шестмесечен LIBOR или различни лихвени проценти. Политиката по управление на риска цели оптимизиране на нетните приходи от лихви и постигане на пазарни лихвени равнища, съответстващи на стратегията на групата.

Процедурите по управление на лихвения риск са свързани с текущото поддържане на разумен лихвен марж между приложимите лихвени проценти за привлечения ресурс и към активните банкови операции и се прилагат от гледна точка на чувствителността на групата спрямо промени в лихвените равнища.

Групата постоянно следи движенията при чуждестранните валути, несъответствията в лихвените нива и в матуритетната структура на своите активи и пасиви. Също така текущо наблюдава промените в цените и доходността на търгуваните държавни ценни книжа. Лихвеният риск се следи активно от отделите за анализ, управление на риска и ликвидност, за да се осигури съответствие с пазарните рискови ограничения. Комитетът за управление на активите и пасивите следи текущо лихвения риск, на който е изложена банката и взема решения за промяна на лихвените нива.

Таблицата по-долу обобщава лихвения риск на групата. В нея са включени финансовите активи и пасиви на групата по балансова стойност съгласно лихвените клаузи заложиени в договорите и матуритетната им структура и чувствителността им спрямо поведението на лихвените проценти по периоди.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Анализ на лихвената чувствителност

31 декември 2017 г.	Финансови активи и пасиви							Безлихвени BGN '000
	Балансова стойност	До 3 мес.	3 - 6 мес.	6 - 12 мес.	1 - 5 години	Над 5 години		
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000		
Парични средства и вземания от Централната Банка	155,621	-	-	-	-	-	-	155,621
Вземания от банки	38,486	38,486	-	-	-	-	-	-
Кредити и аванси на клиенти	387,288	356,778	6,913	13,868	4,668	5,060	-	-
Ценни книжа на разположение за продажба	37,753	25,379	2,035	-	10,198	-	-	141
Ценни книжа държани до падеж	80,641	12,417	-	-	66,011	2,214	-	-
Други финансови активи	720	-	-	-	-	-	-	720
Общо активи	700,509	433,060	8,948	13,868	80,877	7,274	-	156,482
Задължения към банки	(9,036)	(9,036)	-	-	-	-	-	-
Задължения към клиенти	(635,850)	(432,001)	(65,037)	(106,090)	(32,722)	-	-	-
Други финансови пасиви	(3,885)	-	-	-	-	-	-	(3,885)
Общо пасиви	(648,771)	(441,037)	(65,037)	(106,090)	(32,722)	-	-	(3,885)
Разлика	51,738	(7,977)	(56,089)	(92,222)	48,155	7,274	-	152,597

31 декември 2016 г.	Финансови активи и пасиви							Безлихвени BGN '000
	Балансова стойност	До 3 мес.	3 - 6 мес.	6 - 12 мес.	1 - 5 години	Над 5 години		
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000		
Парични средства и вземания от Централната Банка	132,492	-	-	-	-	-	-	132,492
Вземания от банки	45,966	45,966	-	-	-	-	-	-
Кредити и аванси на клиенти	358,393	318,750	10,105	13,299	6,710	9,529	-	-
Ценни книжа на разположение за продажба	40,871	20,843	7,294	-	12,643	-	-	91
Ценни книжа държани до падеж	96,871	9,642	-	5,999	55,837	25,393	-	-
Други финансови активи	761	-	-	-	-	-	-	761
Общо активи	675,354	399,201	17,399	19,298	75,190	34,922	-	133,344
Задължения към банки	(10,991)	(10,991)	-	-	-	-	-	-
Задължения към клиенти	(620,133)	(474,213)	(43,148)	(78,334)	(24,438)	-	-	-
Други финансови пасиви	(1,485)	-	-	-	-	-	-	(1,485)
Общо пасиви	(632,609)	(485,204)	(43,148)	(78,334)	(24,438)	-	-	(1,485)
Разлика	42,745	(86,003)	(25,749)	(59,036)	50,752	34,922	-	131,859

Чувствителност на финансовия резултат към промяна на лихвените нива

Таблицата по-долу показва чувствителността на групата при възможни промени с 0.10 и 0.20 пункта в лихвения процент, изчислени на база поддържана от групата средно месечна структурата на лихвено чувствителни активи и пасиви и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини. Ефектът е измерен и представен като влияние върху консолидирания финансов резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

Валута на лихвено чувствителни активи и пасиви	Увеличение/ (намаление) на лихвения %	Ефект върху финансовия резултат след облагане с данъци 2017	Ефект върху собствения капитал
		BGN '000	BGN '000
лева	10 bp/(10 bp)	128/(128)	128/(128)
други валути	10 bp/(10 bp)	194/(194)	194/(194)
лева	20 bp/(20 bp)	256/(256)	256/(256)
други валути	20 bp/(20 bp)	383/(383)	383/(383)

Валута на лихвено чувствителни активи и пасиви	Увеличение/ (намаление) на лихвения %	Ефект върху финансовия резултат след облагане с данъци 2016	Ефект върху собствения капитал
		BGN '000	BGN '000
лева	10 bp/(10 bp)	100/(100)	100/(100)
други валути	10 bp/(10 bp)	189/(189)	189/(189)
лева	20 bp/(20 bp)	199/(199)	199/(199)
други валути	20 bp/(20 bp)	378/(378)	378/(378)

3.22. Валутен и ценови риск

Валутен риск

Валутният риск е риск от влиянието на колебания в преобладаващите валутни курсове върху финансовото състояние и паричните потоци на групата в резултат на открити валутни позиции. Нетната позиция във всяка валута се следи постоянно и приоритетно от ръководството на банката и Дирекция "Финансови пазари и инвестиции", както и от членовете на Комитета за управление на активите и пасивите.

Групата е изложена на валутен риск при извършване на сделки с финансови инструменти, деноминирани в чуждестранна валута. След въвеждането на Валутен борд в Република България, българският лев е фиксиран към еврото. В тази връзка, не съществува открит валутен риск, свързан с тях и влияние върху показателите в консолидираните отчети оказват движенията в обменните курсове на лева спрямо валутите извън Еврозоната.

Валутният риск е риск от негативното влияние на колебания в преобладаващите валутни курсове върху финансовото състояние и паричните потоци на групата. Политика на групата е основната част от активите и пасивите ѝ да са деноминирани в евро или левове. Допълнително групата не извършва съществени сделки и не държи открити позиции във валути различни от евро.

Дирекция "Финансови пазари и инвестиции" в дружеството-майка управлява активите и пасивите на банката в рамките на определените лимити за постигане на заложените цели и показатели за възвращаемост на инвестициите. Ежедневно се следи размера на откритата валутна позиция на банката по отделни валути и се предприемат необходимите действия за

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

минимизиране на евентуалните загуби за банката от промяна на валутните курсове. Анализите показват, че групата е изложена на минимален валутен риск, тъй като поддържа ежедневно лимитирани открити позиции по отделните видове валута, различна от еврото, което е с фиксиран курс спрямо българския лев.

Следващата таблица обобщава експозицията на групата към валутен риск. В нея са включени финансовите инструменти и условните задължения и ангажименти на групата по балансова стойност, категоризирани по вид валута.

31 декември 2017 г.	В щатски долари	В евро	В лева	В други валути	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Финансови активи					
Парични средства и вземания от Централната Банка	1,209	23,416	130,611	385	155,621
Вземания от банки	13,413	22,013	1,901	1,159	38,486
Кредити и аванси на клиенти	4,961	216,731	165,596	-	387,288
Ценни книжа на разположение за продажба	-	31,437	6,316	-	37,753
Ценни книжа държани до падеж	-	35,599	45,042	-	80,641
Други финансови активи	245	166	309	-	720
Общо финансови активи	19,828	329,362	349,775	1,544	700,509
Финансови пасиви					
Задължения към банки	-	-	9,036	-	9,036
Задължения към клиенти	19,307	206,943	408,152	1,448	635,850
Други финансови пасиви	1,125	1,370	1,363	27	3,885
Общо финансови пасиви	20,432	208,313	418,551	1,475	648,771
Нетна балансова валутна позиция	(604)	121,049	(68,776)	69	51,738
Задбалансова валутна позиция	628	(122)	-	(66)	440
Открита валутна позиция	24	-	-	3	27
Условни задължения и ангажименти	5	33,628	62,096	-	95,729
31 декември 2016 г.	В щатски долари	В евро	В лева	В други валути	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Финансови активи					
Парични средства и вземания от Централната Банка	1,051	13,132	117,950	359	132,492
Вземания от банки	28,292	15,992	492	1,190	45,966
Кредити и аванси на клиенти	6,334	208,476	143,583	-	358,393
Ценни книжа на разположение за продажба	-	34,570	6,301	-	40,871
Ценни книжа държани до падеж	-	41,826	55,045	-	96,871
Други финансови активи	278	142	341	-	761
Общо финансови активи	35,955	314,138	323,712	1,549	675,354
Финансови пасиви					
Задължения към банки	-	-	10,991	-	10,991
Задължения към клиенти	45,702	194,964	377,930	1,537	620,133
Други финансови пасиви	43	349	1,092	1	1,485
Общо финансови пасиви	47,745	195,313	390,013	1,538	632,609
Нетна балансова валутна позиция	(9,790)	118,825	(66,301)	11	42,745
Задбалансова валутна позиция	10,036	(1,046)	-	-	8,990
Открита валутна позиция	246	-	-	11	257
Условни задължения и ангажименти	18	31,982	69,783	-	101,783

По отношение на паричните активи и пасиви в чуждестранна валута, които не са хеджирани, групата поддържа приемлива нетна експозиция като купува и продава чуждестранна валута на спот курсове, когато определи за подходящо.

Анализ на валутната чувствителност

Валутната чувствителност се определя от промяната във валутните курсове на валутите, в които дружествата от групата поддържат открити позиции. Към отчетната дата това е основно щатския долар. Анализът на чувствителността на групата спрямо промените във валутните курсове е направен на база състоянието и структурата на консолидираните валутни активи и пасиви и откритата валутна позиция към 31 декември. Ефектът от валутната чувствителност при 10 % увеличение/намаление на текущите обменни курсове на българския лев спрямо щатския долар и спрямо другите валутни експозиции на база структурата на консолидираните валутни активи и пасиви към 31 декември и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини е измерен и представен като влияние върху консолидирания финансов резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

Влиянието на щатския долар и другите валути при 10 % увеличение на курсовете им спрямо българския лев е незначително върху консолидираната печалба на групата (след облагане).

Ръководството на дружеството-майка е на мнение, че посочения по-горе анализ на валутната чувствителност на база балансова структура на консолидираните валутни активи и пасиви отразява и валутната чувствителност на групата през годината.

Ценови риск на ценните книжа

Ценовият риск е един от пазарните рискове, който е свързан с намаляване стойността на инвестицията в резултат на неблагоприятни промени на нивата на пазарните цени. Основните факторите, оказващи влияние върху цените са макроикономически, отразяващи цялостното състояние на емитента, политическата конюнктура, особеностите на дадения отрасъл, очакванията на местния и международния пазар и участниците на него базирани както на реална информация, така и на чисто субективни обстоятелства. Рязкото понижение на цената на ценните книжа, би било неблагоприятно в няколко отношения, както реализиране на финансови загуби, така и евентуално влошаване на ликвидността, загуба на пазарни позиции. Групата основно чрез дружеството-майка управлява този вид риск като включва в портфейла различни видове ценни книжа и само ценни книжа на първокласни емитенти, със средно и високо кредитно качество. При всяко решение за покупка на финансови инструменти, както и периодично след това, задължително се изследват формалните критерии за ликвидност на финансовите инструменти, съгласно вътрешните правила на дружеството-майка.

3.3. Ликвиден риск

Ликвидният риск е риска, при който групата не може да посрещне своите задължения, когато те са дължими като резултат от тегления от депозанти, парични изисквания от ангажименти по договори или други парични изходящи потоци. Подобни изходящи парични потоци биха намалили наличните парични средства на групата за предоставяне на кредити на

клиенти, търговски дейности и инвестиране. При извънредни обстоятелства липсата на ликвидност може да рефлектира в намаления в консолидирания отчет на финансовите позиции и продажба на активи или в потенциалната невъзможност от страна на групата да изпълни заемните си ангажименти. Рискът от невъзможността на групата да посрещне своите задължения е присъщ основно на всички банкови операции и може да бъде повлиян от различни специфични за институцията или по-обща пазарни събития включително, но без да се ограничават, до кредитни събития, системни шокове и природни бедствия.

Процесът по управление на ликвидността на групата, се осъществява под надзора на управление “Финансови пазари и инвестиции” към дружеството-майка и включва:

- ежедневно осигуряване на средства чрез контрол на бъдещите парични потоци, за да бъдат посрещнати нуждите от ресурс. Това включва привличане на средства при падежиране на наличните ресурси или при заемане от клиенти.
- контрол на ликвидните коефициенти от консолидирания отчет за финансовото състояние срещу вътрешни или регулаторни изисквания; и
- управление на концентрацията и профила на падежиране на задълженията на групата.

Мониторингът и отчитането се осъществява под формата на измерване и прогнозиране на паричния поток към следващия ден, седмица или месец, тъй като това са ключови периоди за управление на ликвидността. Изходната точка за тези преценки е анализ на договорения падеж на финансовите пасиви и очакваната дата за събиране на финансови активи.

Групата основно чрез дружеството-майка разработва подходящи политики, които да осигуряват следното:

- поддържане на достатъчно ликвидни активи, които да покрият съответните пасиви;
- разумно съотношение на средносрочни активи, финансирани със средносрочни пасиви; и
- ежедневен контрол на ликвидността.

Управителният съвет на дружеството-майка определя Комитета за управление на активите и пасивите (КУАП) като отговорен орган за управление на ликвидността.

КУАП е постоянно действащ колективен орган, който отговаря за управлението на активите и пасивите, както и за разработването и използването на системата за управление на ликвидността на Търговска Банка Д АД. В качеството си на орган за управление на ликвидността, е компетентен да подготвя планове за действие в случаи на непредвидено изтичане на парични средства, дължащо се на неочаквани събития или неблагоприятни обстоятелства, като отчита възможното въздействие на алтернативни сценарии по отношение на банката или на пазара като цяло, както и комбинация от тях. КУАП анализира всички отчети по ликвидността, стрес-тестовите и сценариите при ликвидна криза в съответствие с изискванията на банковото законодателство и Правилата за управление на ликвидността. Комитетът следи отчетите за валутните структури по активи и пасиви, отчетите за открити позиции и рисковата структура на портфейла от ценни книжа.

Изискванията за ликвидност във връзка с издадени гаранции са значително по-малки в

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

сравнение със сумата на ангажиментите, тъй като групата обичайно не очаква трето лице да изтегли средствата по договора. Общата непогасена договорена сума на тези ангажименти не винаги представлява бъдещи потребности от парични средства, тъй като срокът на голяма част от тези ангажименти ще изтече или ще бъде прекратен без да бъдат финансирани.

Дирекция “Финансови пазари и инвестиции” към дружеството-майка контролира непокритите средносрочни активи, нивото и типа на неусвоените кредитни ангажименти, използването на овърдрафти и влиянието на задбалансовите пасиви като гаранции и стенд-бай акредитиви.

Източниците на финансиране се наблюдават редовно с цел поддържане на разнообразие по валути, географско местонахождение, доставчици, продукт и срок.

За 2017 г. и 2016 г. Търговска банка Д АД не попада в обхвата на законите изисквания на Регламент 575 за съставяне на консолидирани отчети за надзорни цели, доколкото финансовите показатели на нейните дъщерни дружества попадат в изключенията, обхванати в разпоредбите на раздел 3, чл. 19, ал.1, б. „а” и „б” от Регламент № 575. Поради това, в таблицата по-долу са представени стойностите в проценти на съотношението между ликвидните активи спрямо пасивите на банката, изчислени на индивидуално ниво:

	2017	2016
	%	%
Към 31 декември	33,48	34,51
Средна стойност за периода	30,20	29,64
Най-високо за периода	33,48	34,51
Най-ниско за периода	27,49	24,77

Таблицата по-долу представя матуриретната структура на консолидираните финансови активи и пасиви по балансова стойност и задбалансовите ангажименти на групата:

31 декември 2017 г.	Балансова стойност BGN '000	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	155,621	155,621	-	-	-	-
Вземания от банки	38,486	38,486	-	-	-	-
Предоставени кредити и аванси на клиенти	387,288	8,983	23,606	108,033	173,225	73,441
Ценни книжа на разположение за продажба	37,753	2,700	5,366	8,472	19,249	1,966
Ценни книжа държани до падеж	80,641	13,466	240	-	64,762	2,173
Други финансови активи	720	-	720	-	-	-
Общо активи	700,509	219,256	29,932	116,505	257,236	77,580
Задължения към банки	9,036	2	18	1,203	4,871	2,942
Задължения към клиенти	635,850	384,695	39,401	173,115	38,122	517
Други финансови пасиви	3,885	-	3,885	-	-	-
Общо пасиви	648,771	384,697	43,304	174,318	42,993	3,459
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	95,729	30,327	2,094	13,325	49,347	636

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

31 декември 2016 г.	Балансова стойност BGN '000	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	132,492	132,492	-	-	-	-
Вземания от банки	45,966	45,966	-	-	-	-
Предоставени кредити и аванси на клиенти	358,393	10,567	48,633	84,057	145,202	69,934
Ценни книжа на разположение за продажба	40,871	118	75	2,117	36,661	1,900
Ценни книжа държани до падеж	96,871	10,866	241	5,999	54,822	24,943
Други финансови активи	761	-	761	-	-	-
Общо активи	675,354	200,009	49,710	92,173	236,685	96,777
Задължения към банки	10,014	-	14	588	2,353	7,059
Задължения към клиенти	620,134	387,239	69,038	134,181	27,426	2,250
Други финансови пасиви	1,485	-	1,485	-	-	-
Общо пасиви	631,633	387,239	70,537	134,769	29,779	9,309
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	101,782	23,075	209	25,566	52,261	671

По-долу са представени консолидираните финансови активи и пасиви и задбалансовите ангажименти на групата, групирани по остатъчен матуритет, определен спрямо договорения матуритет към датата на консолидирания отчет за финансово състояние. Таблицата е изготвена на база на недисконтирани парични потоци и най-ранна дата, на която задължението е изискуемо. Сумите включват главници и лихви за балансовите позиции, а неусвоените ангажименти по кредити и условни ангажименти са представени по задбалансовата стойност на ангажимента.

31 декември 2017 г.	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000	Общо BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	155,621	-	-	-	-	155,621
Вземания от банки	38,486	-	-	-	-	38,486
Предоставени кредити и аванси на клиенти	59,684	27,662	120,995	181,899	88,575	478,815
Ценни книжа на разположение за продажба	2,707	5,408	8,728	20,432	2,067	39,342
Ценни книжа държани до падеж	13,589	314	1,125	70,374	2,257	87,659
Други финансови активи	-	720	-	-	-	720
Общо активи	270,087	34,104	130,848	272,705	92,899	800,643
Задължения към банки	15	29	1,303	5,232	3,007	9,586
Задължения към клиенти	382,703	42,980	171,250	33,650	-	630,583
Други финансови пасиви	-	3,885	-	-	-	3,885
Общо пасиви	382,718	46,894	172,553	38,882	3,007	644,054
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	30,327	2,094	13,325	49,347	636	95,729

31 декември 2016 г.	По-малко от 1 месец	От 1-3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 - 5 години	Над 5 години	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Парични средства и вземания от						
Централната Банка	132,492	-	-	-	-	132,492
Вземания от банки	45,978	-	-	-	-	45,978
Предоставени кредити и аванси на клиенти	63,471	42,326	95,516	150,440	84,995	436,748
Ценни книжа на разположение за продажба	125	117	2,554	38,307	2,293	43,396
Ценни книжа държани до падеж	11,000	314	7,448	61,932	26,308	107,002
Други финансови активи	-	761	-	-	-	761
Общо активи	253,066	43,518	105,518	250,679	113,596	766,377
Задължения към банки	-	40	1,898	7,329	8,427	17,694
Задължения към клиенти	395,257	72,797	132,660	21,213	-	621,927
Други финансови пасиви	-	1,485	-	-	-	1,485
Общо пасиви	395,257	74,322	134,558	28,542	8,427	641,106
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	26,988	6,327	53,764	15,684	671	103,344

3.4. Доверени активи на отговорно пазене

Банката е регистрирана като инвестиционен посредник и извършва операции за клиенти в съответствие с изисквания на Наредба 38 на КФН. Банката има одобрена политика, във връзка с доверителните си операции за клиенти, която е изготвена на база изискванията на чл.28-31 на Наредба 38 на КФН.

3.5. Управление на собствения капитал

Управление на собствения капитал

От 2014 година е в сила пакет ДКИ IV (Директива 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 575/2013), който включва изисквания за изчисляване и отчетност във връзка с капиталовите изисквания и финансовата информация. Обхватът, честотата и сроковете за предоставяне на тази информация пред регулаторния орган са въведени чрез Регламент (ЕС) № 680/2014 от 16 април 2014 г. В резултат на това регулаторните изисквания за капитал на Търговска Банка Д АД са базирани на разпоредбите на пакет ДКИ IV, Отчетни изисквания по Регламент(ЕС) №680/2014 – Собствен капитал и капиталови изисквания – COREP.

(I) Регулаторен капитал

Собственият капитал за регулаторни цели на банката се състои от следните елементи:

- Капитал от първи ред (цялата сума се класифицира като базов собствен капитал от първи ред), който се състои от емитиран капитал, премийни резерви и общи резерви намалени със следните отбивни – положителна репутация, нематериални активи и други регулаторни корекции свързани с елементи, които се включват в счетоводния капитал или активите на банката, но се третират по различен начин за регулиране на капиталовата адекватност.
- Капитал от втори ред: резервите от преоценка на недвижимите имоти, използвани за банкова дейност, намалени с регулаторни корекции свързани с елементи, които

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

се включват в счетоводния капитал или активите на банката, но се третира по различен начин за регулиране на капиталовата адекватност.

Банката установява отношението на обща капиталова адекватност като процентно съотношение между собствения (регулаторен) капитал и рисково-претеглените активи. Рисково-претеглените активи представляват сумата от рисково-претеглените активи за кредитен, пазарен и операционен риск. Адекватността на първичния капитал е процентното съотношение между капитала от първи ред и рисково-претеглените активи. Отношението на общата капиталова адекватност не може да бъде по-малко от 13,5 %, а на адекватността на първичния капитал – по-малко от 11,5 %.

Капиталови показатели

Собствен капитал (капиталова база)	Базел III	Базел III
	31.12.2017	31.12.2016
	BGN '000	BGN '000
Базов собствен капитал от първи ред		
Изплатени капиталови инструменти	75,000	75,000
Резерви	16,850	15,964
Натрупан друг всеобхватен доход	779	67
Намаления на базовия собствен капитал от първи ред:		
Нематериални активи	(661)	(597)
Други преходни корекции на Базов собствен капитал от първи ред	(17)	227
Инструменти на базовия собствен капитал от първи ред на предприятия от финансовия сектор, когато институцията има значителни инвестиции	(276)	-
Превишение на сумата, която се приспада от позициите на допълнителния капитал от първи ред над допълнителния капитал от първи ред	(132)	(239)
Общо	91,543	90,422
Капитал от втори ред	-	-
Собствен капитал	91,543	90,422
Рисково претеглени активи	31.12.2017	31.12.2016
	BGN '000	BGN '000
<i>Размер на балансова рисково претеглена експозиция</i>	366,771	375,180
<i>Размер на задбалансова рисково претеглена експозиция</i>	39,785	41,021
Общо рисково претеглени активи за кредитен риск	406,556	416,201
Общ размер на експозициите към позиционен, валутен и стоков риск	50	2,338
Общ размер на рисковите експозиции за операционен риск	59,700	54,013
Общ размер на рисковите експозиции	466,306	472,522
Капиталови съотношения	31.12.2017	31.12.2016
Отношение на обща капиталова адекватност	19,63%	19,13%
Отношение на адекватност на капитала от първи ред	19,63%	19,13%

Политиката на Търговска Банка Д АД (като дружество-майка) на ниво група по управление и разпределение на капитала се определя от Управителния съвет на банката. Разпределението на капитала между различните операции и дейности има за задача да оптимизира доходността от алокирания капитал. Процесът се осъществява под ръководството на Комитета за управление на активите и пасивите, като се прави преглед на нивата на поетия от банката кредитен, пазарен и оперативен риск.

4. НЕТЕН ДОХОД ОТ ЛИХВИ

Нетният доход от лихви, включва:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Приходи от лихви		
Предоставени кредити и аванси на клиенти	20,435	20,784
Ценни книжа, държани до падеж	2,511	3,244
Ценни книжа на разположение за продажба	654	966
Депозити в банки	294	300
	<u>23,894</u>	<u>25,294</u>
Разходи за лихви		
Депозити от клиенти	(2,920)	(3,824)
Текущи сметки в други банки	(328)	(60)
Депозити от банки	(224)	(156)
	<u>(3,472)</u>	<u>(4,040)</u>
Нетен доход от лихви	<u>20,422</u>	<u>21,254</u>

Лихвеният доход включва и начисления лихвен доход по обезценени кредити в размер на 11,020 хил. лв. за 2017 г. (31.12.2016 г.: 4,732 хил. лв.)

5. НЕТЕН ДОХОД ОТ ТАКСИ И КОМИСИОННИ

Нетният доход от такси и комисионни, включва:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Приходи от такси и комисионни		
Касови операции и парични преводи	4,288	4,045
Такси за комуникации	2,037	1,738
Такси и комисионни по кредити	2,450	1,305
Обслужване на клиентски сметки	1,085	824
Банкови гаранции и акредитиви	526	507
Други	34	95
	<u>10,420</u>	<u>8,514</u>
Разходи за такси и комисионни		
Такси по електронни дебитни карти	(797)	(689)
Обслужване на ностро сметки в други банки	(126)	(114)
Освобождаване от касови наличности	(41)	(44)
Операции с ценни книжа	(23)	(29)
Други	(78)	(84)
	<u>(1,065)</u>	<u>(960)</u>
Нетен доход от такси и комисионни	<u>9,355</u>	<u>7,554</u>

6. НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВСКИ ОПЕРАЦИИ

Нетният доход от търговски операции, включва:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Нетна печалба от операции в чуждестранна валута	4,098	6,324
Нетна печалба от преценка на валутни активи и пасиви	878	67
Нетна загуба от операции с ценни книжа на разположение за продажба	17	44
Реализирана нетна печалба от преценка - при операции с ценни книжа на разположение за продажба (Приложение № 12)	(1)	419
Нетна печалба от операции с ценни книжа държани до падеж	-	2,154
Нетен доход от търговски операции	4,992	9,008

7. ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА, НЕТНО

Другите доходи от дейността, нетно на групата включват:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Приходи от продажба на инвестиционни имоти	2,228	1,856
Балансова стойност на продадени инвестиционни имоти	(2,132)	(985)
Печалба от продажба на инвестиционни имоти	96	871
Приходи от продажба на други активи	1,416	2,400
Балансова стойност на продадени други активи	(565)	(1,181)
Печалба от продажба на други активи	851	1,219
Приходи от продажба на имоти и оборудване	7	7
Балансова стойност на продадени имоти и оборудване	(5)	(6)
Печалба от продажба на имоти и оборудване	2	1
Приходи от продажба на активи държани за продажба	-	4,995
Балансова стойност на продадени активи държани за продажба	-	(4,995)
Резултат от продажба на активи държани за продажба	-	-
Приходи от наеми на инвестиционни имоти	204	216
Приходи от продажба на нефинансови услуги	280	151
Други оперативни приходи	563	691
Други доходи от дейността, нетно	1,996	3,149

8. НЕТНИ ЗАГУБИ ОТ ОБЕЗЦЕНКА НА ФИНАНСОВИ АКТИВИ

Нетните загуби за обезценка на финансови активи, включват:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Начислена обезценка на кредити и аванси	8,455	18,127
Възстановена обезценка на кредити и аванси	(7,060)	(1,175)
Нетно изменение на загуби за обезценка на кредити и аванси	1,395	16,952
Начислена обезценка на други вземания	11	68
	<u>1,406</u>	<u>17,020</u>

Нетното изменение на загубите за обезценка на кредити и аванси е както следва:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Обезценки по кредити на индивидуален принцип (специфични), нетно	(476)	16,354
Обезценки по кредити, свързани с общ кредитен риск, на портфейлен принцип (колективни), нетно	1,871	598
	<u>1,395</u>	<u>16,952</u>

9. НЕТНИ ЗАГУБИ ОТ ОБЕЗЦЕНКА НА НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ

Нетните загуби от обезценка на нефинансови активи, включват:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Начислена обезценка на инвестиционни имоти	124	27
Възстановена обезценка на инвестиционни имоти	(67)	-
Нетно изменение на обезценката на инвестиционни имоти	57	27
Разходи от обезценка на други активи	53	-
Разходи от обезценка на вземане по ДДС	-	422
Общо	<u>110</u>	<u>449</u>

10. АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА

Административните разходи за дейността включват:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Разходи за персонал	11,232	10,388
Разходи за амортизации	1,671	1,679
Други административни разходи	10,352	10,351
	<u>23,255</u>	<u>22,418</u>

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
 ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

<i>Разходите за персонала</i> включват:	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Текущи възнаграждения	9,250	8,667
Вноски по социалното осигуряване	1,583	1,447
Начислени суми за дългосрочни задължения на персонала при пенсиониране (<i>Приложение № 27</i>)	59	63
Начислени суми за неизползвани отпуски	340	211
Общо	11,232	10,388

<i>Другите административни разходи</i> включват:	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Наем	1,724	1,706
Фонд за реструктуриране на банките	1,377	1,414
Други данъци и такси	1,337	1,177
Комуникации и ИТ услуги	1,125	1,160
Годишна вноска във Фонд за гарантиране на влоговете в банки	1,077	1,158
Охрана и инкасова дейност	1,025	1,087
Материали	695	735
Поддръжка на офис, офис техника, автомобили	463	436
Консултантски, одит и правни услуги	379	461
Реклама и представителни мероприятия	327	184
Застраховки	146	145
Командировки	53	42
Членства	33	33
Други разходи	591	613
Общо	10,352	10,351

Фондът за гарантиране на влоговете в банките определя дължимите премийни вноски за всяка банка, като отчита рисковия ѝ профил и сумата на гарантираните влогове в банката за предходната година, изчислена като средна стойност от размера на гарантираните влогове към края на всяко тримесечие. Премийните вноски могат да бъдат годишни, извънредни, годишни премийни вноски в намален размер.

Начислените разходи за годината за задължителен одит на индивидуален годишен финансов отчет са в размер на 69 х. лв. (2016 г.: 44 х. лв.).

11. РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА

Основните компоненти на разхода за данък за периодите, завършващи на 31 декември са:

	2017 BGN'000	2016 BGN'000
Консолидиран отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалба или загуба за годината)		
Данъчна печалба за годината по данъчна декларация	12,323	88
Текущ разход за данък върху печалбата за годината – 10% (2016 г.: 10%)	(1,232)	(8)
<i>Отсрочени данъци върху печалбата от:</i>		
Възникване и обратно проявление на временни разлики	24	(106)
Общо разход за данък от печалбата, отчетен в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината)	(1,208)	(114)
<u>Равнение на разхода за данък върху печалбата определен спрямо счетоводния резултат</u>		
<i>Счетоводна печалба за годината</i>	11,994	1,078
Данъци върху печалбата – 10% (2016 г.: 10%)	(1,199)	(108)
<i>От непризнати суми по данъчни декларации свързани с:</i>		
увеличения – 96 х. лв. (2016 г.: 68 х. лв.)	(9)	(6)
намаления – няма (2016 г.: няма х. лв.)		-
Общо разход за данък върху печалбата, отчетен в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината)	(1,208)	(114)

Данъчните ефекти, свързани с другите компоненти от всеобхватния доход са както следва:

	2017 BGN'000			2016 BGN'000		
	Стойност преди данък	Данъчни ефекти, признати в собствения капитал	Стойност нетно от данък	Стойност преди данък	Данъчни ефекти, признати в собствения капитал	Стойност нетно от данък
Компоненти, които нама да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата						
Последващи оценки на планове с дефинирани пенсионни доходи	(3)	-	(3)	(3)	-	(3)
Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата						
Нетна промяна в справедливата стойност на ценни книжа на разположение и за продажба	715	-	715	(229)	-	(229)
Общо друг всеобхватен доход за годината	712	-	712	(232)	-	(232)

15. ПРЕДОСТАВЕНИ КРЕДИТИ И АВАНСИ НА КЛИЕНТИ

Към 31 декември балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти включва:

	31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
Кредити	417,771	386,470
Вземания по финансов лизинг	8,420	9,469
Обезценка на кредити и вземания по финансов лизинг	(38,903)	(37,546)
	<u>387,288</u>	<u>358,393</u>

Таблицата по-долу представя амортизираната стойност на предоставените кредити и вземания по финансов лизинг по вид клиент:

Вид клиент	31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
Предприятия	362,714	344,264
Физически лица		
- потребителски	31,563	27,578
- жилищни ипотечни кредити	28,272	20,760
Общо физически лица	59,835	48,338
Земеделски производители	3,642	3,337
	<u>426,191</u>	<u>395,939</u>

Движението на загубите от обезценка на кредити и аванси на клиенти и вземания по финансов лизинг е както следва:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Салдо на 1 януари	(37,546)	(30,250)
Начислена обезценка	(8,455)	(18,127)
Възстановена обезценка	7,060	1,175
Отписани	38	9,656
Салдо на 31 декември	(38,903)	(37,546)

Към 31 декември салдото на обезценката на кредити и аванси на клиенти и вземания по финансов лизинг, включва:

	31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
Обезценки на индивидуална основа (специфични)	36,148	36,630
Обезценки на портфейлна основа (колективна)	2,755	916
	<u>38,903</u>	<u>37,546</u>

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Нетната инвестиция във финансов лизинг представлява разликата между брутната инвестиция във финансов лизинг, намалена с нереализирания финансов приход и начислената обезценка и е както следва:

	31.12.2017	31.12.2016
	BGN '000	BGN '000
Нетна инвестиция във финансов лизинг		
Брутна инвестиция във финансов лизинг	11,696	13,846
Нереализиран финансов доход	(3,276)	(4,377)
Нетни минимални лизингови плащания	8,420	9,469
Обезценка	(62)	(31)
Нетна инвестиция във финансов лизинг	8,358	9,438

Нетната инвестиция във финансов лизинг се разпределя, както следва:

	31.12.2017	31.12.2016
	BGN '000	BGN '000
Нетна инвестиция във финансов лизинг		
С падеж до 1 година	998	1,155
С падеж от 1 до 5 години	996	1,553
С падеж над 5 години	6,364	6,730

Концентрацията на групата в десетте най-големи групи експозиции към клиенти е както следва:

	31.12.2017	31.12.2016
	BGN '000	BGN '000
Обща брутна балансова стойност на десетте най-големи експозиции към клиенти *	149,320	156,089
Процент от сумата на брутните кредити и задбалансовите ангажименти (Приложение № 3.1).	28,61%	31,36%

*С включени свързани клиенти, баланс и задбалансов ангажимент

16. ЦЕННИ КНИЖА НА РАЗПОЛОЖЕНИЕ ЗА ПРОДАЖБА

Ценните книжа на разположение за продажба към 31 декември, представени по оригинален матуритет, са както следва:

	номинална стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
Държавни облигации – Република България					
Краткосрочни облигации, деноминирани в лева	2,530	2,545	1.10 %	0.68%	януари 2018
Средносрочни облигации, деноминирани в лева	3,490	3,663	1.85%	1.00%	февруари 2020
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	3,619	3,600	-0.25%	0.45%	януари 2019
	9,639	9,808			
Държавни облигации – Република Турция					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	4,890	5,442	4.35 %-5.88 %	1.76 %-2.43 %	април 2019- ноември 2021
Корпоративни акции					
Акции деноминирани в лева	20	107	-	-	-
Акции деноминирани в евро	-	34	-	-	-
	20	141			
Корпоративни облигации					
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	13,542	13,624	0.00% - 2.671%	0,78% - 2.80%	март 2018 - юли 2018
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	6,748	6,704	0.141 % - 4.875 %	1.51 %-4.57%	март - август 2021
Дългодрочни облигации, деноминирани в евро	1,662	2,034	6.00 %	4.69%	април 2023
	21,952	22,362			
Общо	36,501	37,753			

	номинална стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2016 BGN '000	31.12.2016 BGN '000	31.12.2016 BGN '000	31.12.2016 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
Държавни облигации – Република България					
Средносрочни облигации, деноминирани в лева	6,020	6,243	1.10 %-1.85%	0.67 %-0.99 %	януари 2018- февруари 2020
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	5,429	5,375	-0.13%	0.45%	януари 2019
	11,449	11,618			
Държавни облигации – Република Турция					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	4,890	5,358	4.35 %-5.88 %	1.68 %-2.38 %	април 2019- ноември 2021
Корпоративни акции					
Акции деноминирани в лева	20	58	-	-	-
Акции деноминирани в евро	-	33	-	-	-
	20	91			
Корпоративни облигации					
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	1,956	1,955	0.00%	0.67%	ноември 2017
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	20,290	19,880	0.00 % -4.875 %	0.79 %-4.56%	март 2018 - август 2021
Дългодрочни облигации, деноминирани в евро	1,662	1,969	6.00 %	4.65%	април 2023
	23,908	23,804			
Общо	40,267	40,871			

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Към 31.12.2017 г. банката няма блокирани ценни книжа, предоставени като обезпечение на бюджетни сметки (31.12.2016 г.: няма).

Таблицата по – долу представя равнение между началните и крайните салда на справедливите стойности на инвестициите на разположение за продажба:

	31.12.2017	31.12.2016
Салдо на 1 януари	40,871	58,734
Увеличение (покупки)	3,069	18,431
Намаление (продажби и/или падежиране)	(6,773)	(35,860)
Нетно увеличение от преоценки на ценни книжа на разположение за продажба до справедлива стойност	715	154
Изменение в начислените лихви	(129)	(374)
Курсови разлики от валутни преоценки	-	(214)
Салдо на 31 декември	37,753	40,871

17. ЦЕННИ КНИЖА ДЪРЖАНИ ДО ПАДЕЖ

Към 31 декември балансовата стойност на ценните книжа, държани до падеж, включва:

	номинална стойност	амортизирана стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
<i>Държавни облигации</i>						
Държавни облигации – Република България - в лева	43,501	45,042	47,883	2.50% -5.00 %	2.10 %-5.17 %	януари 2018- юли 2023
Държавни облигации – Република България - в евро	34,791	35,599	37,071	2.00 % -4.50 %	2.18 % -2.91 %	януари 2019- март 2022
	<u>78,292</u>	<u>80,641</u>	<u>84,954</u>			
	номинална стойност	амортизирана стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2016 BGN '000	31.12.2016 BGN '000	31.12.2016 BGN '000	31.12.2016 BGN '000	31.12.2016 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
<i>Държавни облигации</i>						
Държавни облигации – Република България - в лева	52,951	55,045	58,574	2.50% -5.00 %	2.10 %-5.18 %	януари 2017- юли 2023
Държавни облигации – Република България - в евро	40,659	41,826	43,452	2.00 % -4.50 %	2.18 % -3.87 %	юли 2017- март 2022
	<u>93,610</u>	<u>96,871</u>	<u>102,026</u>			

Инвестициите, държани до падеж, представляват краткосрочни и средносрочни дългови ценни книжа, които банката има намерението и възможността да държи до падеж.

Към 31.12.2017 г. инвестиции държани до падеж на обща стойност 68,981 х.лв. (31.12.2016 г.: 71,209 х.лв.) са блокирани за обезпечаване на бюджетни средства.

18.ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
<i>Отчетна стойност</i>		
Салдо към 1 януари	16,654	14,795
Придобити	-	2,852
Отписани	(2,280)	(993)
Салдо към 31 декември	14,374	16,654
<i>Амортизация и загуби от обезценка</i>		
Салдо към 1 януари	1,179	924
Амортизация за периода	285	236
Отписани	(148)	(8)
Обезценка	57	27
Салдо към 31 декември	1,373	1,179
Балансова стойност към 1 януари	15,475	13,871
Балансова стойност към 31 декември	13,001	15,475

Към 31.12.2017 г. справедливата стойност на инвестиционните имоти е 18,052 х.лв. (2016 г.: 16,716 х.лв.) (Приложение № 2.24.2.2).

19.ИМОТИ И ОБОРУДВАНЕ

	Земя и сгради		Информационно оборудване		Стопански инвентар		Други		В процес на придобиване		Общо	
	2017 BGN '000	2016 BGN '000	2017 BGN '000	2016 BGN '000	2017 BGN '000	2016 BGN '000	2017 BGN '000	2016 BGN '000	2017 BGN '000	2016 BGN '000	2017 BGN '000	2016 BGN '000
<i>Отчетна стойност</i>												
Салдо на 1 януари	27,105	27,105	4,286	3,990	3,119	3,084	3,925	3,927	782	578	39,217	38,684
Придобити	-	-	1	82	-	-	-	-	1,172	536	1,173	619
Отписани	-	-	(272)	(75)	(128)	(8)	(4)	(3)	(169)	-	(573)	(86)
Трансфер	-	-	787	289	150	43	108	-	(1,044)	(332)	1	-
Салдо на 31 декември	27,105	27,105	4,802	4,286	3,141	3,119	4,029	3,924	741	782	39,818	39,217
<i>Амортизация и загуби от обезценка</i>												
Салдо на 1 януари	1,057	672	3,667	3,376	2,501	2,196	3,489	3,284	-	-	10,714	9,528
Начислена амортизация за годината	385	384	387	366	248	309	169	207	-	-	1,189	1,268
Отписани	-	-	(265)	(75)	(128)	(5)	(4)	(3)	-	-	(397)	(83)
Салдо на 31 декември	1,442	1,056	3,789	3,667	2,621	2,500	3,654	3,488	-	-	11,506	10,713
<i>Балансова стойност</i>												
Балансова стойност на 31 декември	25,663	26,049	1,013	619	520	619	375	436	741	782	28,312	28,504
Балансова стойност на 1 януари	26,048	26,433	619	614	618	888	436	643	782	578	28,504	29,156

Към 31.12.2017 г. дълготрайните материални активи на групата включват: земи на стойност 2,137 х.лв. (31.12.2016 г.: 2,137 х.лв.) и сгради с балансова стойност 23,526 х.лв. (31.12.2016 г.: 23,912 х.лв.).

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Към 31.12.2017 г. в състава на дълготрайните материални активи са включени активи с отчетна стойност в размер на 8,097 х.лв. (31.12.2016 г.: 6,633 х.лв.), които са напълно амортизирани, но продължават да се използват в дейността на дружествата от групата.

20. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

	Софтуер	
	2017 BGN '000	2016 BGN '000
<i>Отчетна стойност</i>		
Салдо на 1 януари	1,427	1,118
Придобити	255	424
Отписани	(43)	(115)
Салдо на 31 декември	1,639	1,427
<i>Амортизация и загуби от обезценка</i>		
Салдо на 1 януари	815	754
Начислена амортизация за годината	195	175
Отписани	(42)	(114)
Салдо на 31 декември	968	815
<i>Балансова стойност на 1 януари</i>	612	364
<i>Балансова стойност на 31 декември</i>	671	612

21. ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ВЗЕМАНИЯ

Текущите данъчни вземания включват:

	31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
Корпоративен данък	27	127
Данък върху добавена стойност	-	66
Общо	27	193

22. ДРУГИ АКТИВИ

Другите активи включват:

	31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
<i>Активи придобити от обезпечения</i>	11,675	5,918
<i>Начислена обезценка</i>	(53)	-
Гаранционни депозити при доставчици	11,622	5,918
Предплатени разходи	347	331
Други активи	224	233
Общо	436	523
	12,629	7,005

<i>От които:</i>	31.12.2017	31.12.2016
	BGN '000	BGN '000
Нефинансови активи	11,909	6,244
Финансови активи	720	761
Общо	12,629	7,005

23. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ БАНКИ

Задълженията към банки представляват привлечени средства, свързани основно с кредитни линии с балансова стойност към 31 декември 2017 г.: 9,036 х.лв. (31.12.2016 г.: 10,991 х.лв.).

Задълженията към банки са договорени при следните условия:

	Размер	Валута	Падеж	31.12.2017	31.12.2016
				BGN '000	BGN '000
Българска банка за развитие АД	10,000	BGN '000	31.05.2025	8,836	10,014
Българска банка за развитие АД	500	BGN '000	01.10.2017	-	977
Българска банка за развитие АД	1,500	EUR '000	30.04.2023	200	-
Общо				9,036	10,991

Промени в пасивите, произтичащи от финансова дейност

В следващата таблица е представено равнението между началните и крайните салда в консолидирания отчет за финансовото състояние на пасивите, произтичащи от финансова дейност за годината, приключваща на 31 декември 2017 г.:

	01.01.2017	Изплатени лихви	Изходящи парични потоци	Начисления по метода на ефективен лихвен процент	31.12.2017
Задължения към банки	10,991	(155)	(1,955)	155	9,036
Общо пасиви от финансова дейност	10,991	(155)	(1,955)	155	9,036

24. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ КЛИЕНТИ

	31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
Физически лица		
- срочни	213,067	186,309
- спестовни	73,948	73,024
- безсрочни	41,655	31,721
	328,670	291,054
Частни предприятия и ДФИ		
- срочни	79,649	82,426
- безсрочни	227,531	246,653
	307,180	329,079
	635,850	620,133

Към 31 декември 2017 г. от общата сума на задълженията към клиенти 8.00 % (31.12.2016 г.: 8 %) представляват средствата на акционера-едноличен собственик и на свързани с него лица.

В депозитите от клиенти са включени блокирани от банката средства на клиенти: за обезпечение на кредити и на издадени банкови гаранции в размер на 14,037 х. лв. (31.12.2016 г.: 19,354 х. лв.), както и сметки при по-специални условия: набирателни сметки в размер на 304 х. лв. (31.12.2016 г.: 2,589 х. лв.).

25. ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Текущите данъчни задължения, включват:

	31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
Данък върху добавена стойност	179	24
Окончателен данък върху доходите	46	61
Данък при източника	36	27
Еднократни данъци върху разходите	17	16
Данък върху доходите на физически лица	4	2
	282	130

До датата на издаване на настоящия консолидиран финансов отчет са извършени ревизии и проверки на дружествата от групата както следва:

Търговска Банка Д АД:

- По ДДС – до 31.12.2009 г.;
- Пълна данъчна ревизия – до 31.12.2009 г.;
- Национален осигурителен институт – до 31.01.2015 г.

Д лизинг ЕАД:

- проверка по ДДС – до 31.10.2016 г.;

На дъщерните дружества Д Застрахователен брокер ЕООД и Д Имоти ЕООД не са извършвани ревизии и проверки.

Данъчна ревизия се извършва в петгодишен срок от изтичане на годината, през която е подадена данъчната декларация за съответното задължение. Ревизията потвърждава окончателно данъчното задължение на данъчно задълженото лице, освен в изрично предвидените от законодателството случаи.

26. ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ

Отсрочените данъци върху печалбата към 31 декември са свързани със следните обекти в консолидирания отчет за финансовото състояние:

	временна разлика	данък	временна разлика	данък
	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2016
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(3,218)	(322)	(2,580)	(258)
Общо пасиви по отсрочени данъци	(3,218)	(322)	(2,580)	(258)
Данъчна загуба	29	3	97	10
Начисления за неизползван отпуск на персонала и бонуси	424	43	259	26
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	378	38	322	32
Други вземания	700	70	700	70
Финансови активи на разположение за продажба	883	88	169	16
Общо активи по отсрочени данъци	2,414	242	1,547	154
Нетни активи по отсрочени данъци върху печалбата	(804)	(80)	(1,033)	(104)

При признаване на отсрочените данъчни активи е взета предвид вероятността отделните разлики да имат обратно проявление в бъдеще и възможностите на дружествата от групата да генерират достатъчна данъчна печалба.

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2017 година е както следва:

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>01.01.2017</i>	<i>Признати в 31.12.2017</i>	
	<i>BGN '000</i>	<i>текущата печалба и загуба</i> <i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(258)	(64)	(322)
Начисления за платен отпуск на персонала и бонуси	26	17	43
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	32	6	38
Данъчна загуба	10	(7)	3
Други вземания	70	-	70
Финансови активи на разположение за продажба	16	72	88
Общо	(104)	24	(80)

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2016 година е както следва:

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>01.01.2016</i>	<i>Признати в 31.12.2016</i>	
	<i>BGN '000</i>	<i>текущата печалба и загуба</i> <i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(204)	(54)	(258)
Начисления за платен отпуск на персонала и бонуси	21	5	26
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	28	4	32
Данъчна загуба	51	(41)	10
Други вземания	21	49	70
Активи, държани за продажба	46	(46)	-
Финансови активи на разположение за продажба	39	(23)	16
Общо	2	(106)	(104)

27. ДРУГИ ПАСИВИ

Другите пасиви включват:

	<i>31.12.2017</i>	<i>31.12.2016</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Преводи за изпълнение	2,341	279
Предплатени такси за управление на кредитни сметки	619	606
Получени аванси по продажба на активи, придобити от обезпечения	537	74
Текущи задължения към персонала и социалното осигуряване	390	228
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	378	322
Гаранции по договори за цесии и акредитиви	89	232
Други задължения	1,257	1,211
	5,611	2,952

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

<i>От които:</i>	31.12.2017	31.12.2016
	BGN '000	BGN '000
Финансови пасиви	3,885	1,485
Нефинансови пасиви	1,726	1,467
	5,611	2,952

Текущите задълженията към персонала на дружествата от групата включват начисления по неползвани отпуски и свързаните с тях социалните осигуровки.

Дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране включват сегашната стойност на задължението на банката за изплащане на обезщетения на лица от наетия персонал към датата на консолидирания отчет за финансово състояние при настъпване на пенсионна възраст.

Съгласно Кодекса на труда в България всеки служител има право на обезщетение в размер на две брутни заплати при пенсиониране, а ако е работил при същия работодател през последните 10 години от трудовия му стаж, обезщетението е в размер на шест брутни заплати към момента на пенсиониране. Това е план с дефинирани доходи. (*Приложение № 2.19*).

За определяне на тези задължения Групата е направила актюерска оценка към 31.12.2017 г., като е ползвало услугите на сертифициран актюер.

Изменението в сегашната стойност на задълженията към персонала при пенсиониране е както следва:

	2017	2016
	BGN '000	BGN '000
Сегашна стойност на задължението на 1 януари	322	280
Разход за лихви	5	5
Разход за текущ трудов стаж	54	58
Плащания през годината	(6)	(24)
Ефекти от последващи оценки за годината	3	3
Сегашна стойност на задължението на 31 декември	378	322

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Начислените суми в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход по дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране са както следва:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Разход за текущ стаж	54	58
Разход за лихви	5	5
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в печалбата или загубата (Приложение № 10)	59	63
Ефекти от последващи оценки на задълженията към персонала при пенсиониране в т.ч. от:		
<i>Актуерски загуби от промени във финансовите предположения</i>	19	25
<i>Актуерски загуби от промени в демографските предположения</i>	(71)	(1)
<i>Актуерски загуби от корекции, дължащи се на минал опит</i>	55	(21)
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в други компоненти на всеобхватния доход (Приложение № 12)	3	3
Общо	62	66

При определяне на стойността към 31.12.2017 г. са направени следните актуерски предположения:

- смъртност – по таблицата за смъртност на НСИ за общата смъртност на населението в България за периода 2013 г. - 2015 г. (31.12.2016 г.: 2013 г. - 2015 г.);
- темп на текучество – приложена е вероятност за предсрочно напускане преди пенсиониране в размер на 2,00% годишно (2016 г.: между 0 и 15 % в зависимост от пет обособени възрастови групи);
- дисконтов фактор - използвана е норма на база ефективен годишен лихвен процент 1.50 % (31.12.2016 г.: 2.00 %). Той се основава на доходността на емисиите на дългосрочните ДЦК (с 10 годишен матуритет). Като се има предвид, че средният срок до пенсиониране е по-дълъг от 13 години, дисконтовата норма е определена чрез екстраполация;
- предположението за бъдещото ниво на работните заплати се базира на предоставената информация от ръководството на банката и е в размер на 2 % годишен ръст за 2017 г. и всяка следваща година спрямо предходния отчетен период (2016 г.: 5 %).

28. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

Основен акционерен капитал

Към 31.12.2017 г. регистрираният акционерен капитал на Търговска банка Д АД (дружеството-майка) възлиза на 75,000 х.лв. (31.12.2016 г.: 75,000 х.лв.), разпределени в 75,000 обикновени поименни безналични акции с право на глас с номинална стойност хиляда лева за акция.

Структурата на основния акционерен капитал е както следва:

Акционер	Притежавани акции към 31.12.2017	Процент	Притежавани акции към 31.12.2016	Процент
Фуат Гювен	50,000	66.67%	50,000	66.67%
Фортера АД	25,000	33.33%	25,000	33.33%
Общо	75,000	100%	75,000	100%

Няма промяна в *основния акционерен капитал* и броя акции през 2017 г. и 2016 г.

Резерви

Резервите на банката са обобщено представени в таблицата по-долу:

	31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
Законови резерви (Фонд резервен)	16,871	15,966
Резерв по финансови активи на разположение и за продажба	747	32
Общо	17,618	15,998

Законови резерви (Фонд Резервен)

Законът за кредитните институции не предвижда специални правила относно формирането на *Законови резерви (Фонд Резервен)*. Банката формира този вид резерв по общия ред на Търговския закон, а именно: да заделя най-малко една десета от печалбата след данъци, средствата платени над номинална стойност при емитиране на капитал, сумата на допълнителните плащания направени срещу предоставени им предимства за придобитите акции, други източници предвидени в устава или по решение на общото събрание, докато средствата на фонда не достигнат до 1/10 от определения по устав капитал. Също така съгласно Закона за кредитните институции банките не могат да изплащат дивиденди преди да са акумулирали изисквания по закон или устав минимален размер на резервите им, или при условие, че с изплащането на дивидентите ще се наруши спазването на регулаторните съотношения за обща капиталова адекватност.

Банката може да използва средствата от *Законови резерви (Фонд Резервен)* за покриване на текущи загуби или за покриване на загуби от предходни периоди като не могат да бъдат използвани за разпределяне на дивиденди без разрешение на БНБ.

Към 31.12.2017 г. *Законовите резерви (Фонд Резервен)* на Групата е в размер на 16,871 х.лв. (31.12.2016 г.: 15,966 х. лв.) като минимално изискваната сума по Търговския закон е достигната.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

Движението на *законовите резерви (Фонд резервен)* е както следва:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Салдо на 1 януари	<u>15,966</u>	<u>15,431</u>
Разпределение на печалбата	905	535
Салдо на 31 декември	<u><u>16,871</u></u>	<u><u>15,966</u></u>

Резервът по финансови активи на разположение за продажба е формиран от ефектите при последваща оценка на инвестициите на разположение за продажба по справедлива стойност.

Към 31.12.2017 г. той е в размер на 747 х. лв. (31.12.2016 г.: 32 х.лв.).

Движението на *резерва по финансови активи на разположение за продажба* е както следва:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Салдо на 1 януари	<u>32</u>	<u>261</u>
Печалби/(загуби) от преоценка до справедлива стойност, възникнали през годината	716	(648)
Кумулативно (печалби)/загуби, рекласифицирани към текуща печалба или загуба при продажба/реализация на финансови активи на разположение за продажба	(1)	419
Салдо на 31 декември	<u><u>747</u></u>	<u><u>32</u></u>

Към 31 декември 2017 г. *неразпределената печалба* е в размер на 10,952 х.лв. (31.12.2016 г.: 1,074 х.лв.).

Движението на *неразпределената печалба* е както следва:

	2017 BGN '000	2016 BGN '000
Салдо на 1 януари	<u>1,074</u>	<u>648</u>
Нетна печалба за годината	10,786	964
Разпределение на печалбата за резерви	(905)	(535)
Актюерски загуби от последващи оценки	(3)	(3)
Салдо на 31 декември	<u><u>10,952</u></u>	<u><u>1,074</u></u>

29. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

За целите на консолидирания отчет за паричните потоци, паричните средства и паричните еквиваленти включват следните салда с оригинален срок до 3 месеца:

	31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
Парични средства в каса (<i>Приложение № 13</i>)	17,693	17,267
Разплащателни сметки при Централната банка (<i>Приложение № 13</i>)	8,509	18,962
Минимален задължителен резерв (<i>Приложение № 13</i>)	129,419	96,263
Вземания от банки с оригинален матуритет до 90 дни (<i>Приложение № 14</i>)	38,486	45,926
Парични средства и парични еквиваленти посочени в отчета за паричните потоци	194,107	178,418

30. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ

Гаранции и акредитиви

Групата предоставя гаранции и акредитиви, с цел гарантиране за изпълнението на ангажименти на свои клиенти пред трети страни. Тези споразумения имат фиксирани лимити и обикновено имат период на валидност до една година.

Сумите по сключени споразумения за поети ангажименти и условни задължения са представени в таблицата по-долу.

	31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
Условни задължения		
Банкови гаранции и акредитиви		
- в лева	45,026	43,629
- в чуждестранна валута	2,315	8,228
	47,341	51,857
Неотменяеми ангажименти		
Неусвоен размер на разрешени кредити		
- в лева	25,491	27,201
- в чуждестранна валута	22,897	22,725
	48,388	49,926
	95,729	101,783

Характер на инструментите и кредитен риск

Тези ангажименти с условен характер са носители на задбалансов кредитен риск, тъй като само таксите за ангажимент и провизиите за евентуални загуби се отразяват в отчета за финансовото състояние до момента на изтичане срока на поетия ангажимент или неговото изпълняване. Сумите, отразени в таблицата по-горе като гаранции, представляват максималната счетоводна загуба, която би била призната към датата на финансовите отчети, ако контрагентите не изпълнят изцяло договорните си задължения. Срокът на много от

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

условните задължения ще бъде изтекъл без същите да бъдат частично или изцяло авансирани. Ето защо, сумите не представляват очаквани бъдещи парични потоци. Обезпеченията за издаване на банкови гаранции и акредитиви е 100% и представлява основно блокирани депозити в банката, ипотекрирана недвижима собственост, банкови гаранции от други банки и записи на заповед.

При възникване условия за активиране на издадена гаранция банката преценява възможността за регресно вземане към контрагента и евентуално реализиране на предоставените обезпечения.

Съдебни производства

Към 31 декември 2017 г., респ. към 31 декември 2016 г., няма предявени съществени съдебни иски срещу дружествата от Групата, които биха могли да имат значителни последици за нея и/или за финансовото ѝ състояние.

31. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА

(а) Открити разчети със свързани лица

Вид сметка	Вид на свързаност	31.12.2017 BGN '000	31.12.2016 BGN '000
Депозити, разплащателни и набирателни сметки	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	45,001	45,132
Депозити и разплащателни сметки	Акционер	4,938	2,303
Депозити и разплащателни сметки	Ключов управленски персонал	1,864	1,580
		<u>51,803</u>	<u>49,015</u>
Предоставени кредити	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	3,911	4,268
Предоставени кредити	Ключов управленски персонал	423	441
Предоставени кредити	Акционер	3	2
		<u>4,337</u>	<u>4,711</u>
Издадени гаранции и акредитиви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	1,379	1,513
		<u>1,379</u>	<u>1,513</u>

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2017 ГОДИНА

(б) Сделки със свързани лица

Вид приход/разход	Вид на свързаност	2017	2016
		BGN '000	BGN '000
Приходи от лихви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	152	152
Приходи от лихви	Ключов управленски персонал	15	18
		<u>167</u>	<u>170</u>
Приходи от комисионни	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	50	63
Приходи от комисионни	Ключов управленски персонал	1	1
Приходи от комисионни	Акционер	1	1
		<u>52</u>	<u>65</u>
Разходи за лихви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	118	489
Разходи за лихви	Акционер	15	68
Разходи за лихви	Ключов управленски персонал	11	13
		<u>144</u>	<u>570</u>

(в) Възнаграждения на ключов управленски персонал

	2017	2016
	BGN '000	BGN '000
Възнаграждения на ключов управленски персонал	1,395	1,044

Съставът на ключовия персонал е оповестен в *Приложение № 1*.

32. СЪБИТИЯ СЛЕД ДАТАТА НА КОНСОЛИДИРАНИЯ ФИНАНСОВ ОТЧЕТ

След датата на отчетния период не са настъпили събития, които да имат ефект върху консолидираните финансови отчети на групата към 31.12.2017 година.